

Генерал ТОДОР БОЯДЖИЕВ

ТАЙНИТЕ ОПЕРАЦИИ, КОИТО ПРОМЕНИХА СВЕТА

ЛИОТЕ • РАЗЦЕПВАЩ ФАКТОР • ГОЛГОТА

Съдържание

Лятото на 1912 година

ПРОЛОГ

ПРЕДИСТОРИЯТА

„ЛИОТЕ“ И „РАЗЦЕПВАЩ ФАКТОР“

Глава I

„ЯСТРЕБЪТ НА ЯСТРЕБИТЕ“ ... АНГЛИЯ ИМА ВЕЧНИ ИНТЕРЕСИ...

Глава II

ЩАБКВАРТИРАТА НА МИ-6 – ЛОНДОН

Глава III

СПУСКАНЕТО НА ЖЕЛЯЗНАТА ЗАВЕСА – КРАТЪК ПОГЛЕД КЪМ ПЕРИОДА
1945–1960 г.

Глава IV

ВАНО – ЗАВРЪЩАНЕ ОТ МИНАЛОТО!

Глава V

„ЗЛАТНАТА КОКОШКА“ НА АМЕРИКАНСКОТО РАЗУЗНАВАНЕ – РАЖДАНЕТО
НА АГЕНТ АЛИС

Глава VI

„ЗАДНИК С МУСТАЦИ“ – КРЕМЪЛ, ФЕВРУАРИ 1948 г.

Глава VII

„С НАШИТЕ ПАРИ ДОКАРАХМЕ КОМУНИСТИТЕ НА ВЛАСТ“

Глава VIII

ОЩЕ ЗА СКРИТАТА ИСТОРИЧЕСКА ОБСТАНОВКА ПРЕЗ ТЕЗИ ГОДИНИ

Глава IX

ОТГОВОРЪТ НА АЛЪН ДЪЛЕС – НОЕЛ ХАВИЛАНД ФИЛД

Глава X

ГРАМИ: ВАШИНГТОН–МОСКВА–ЛОНДОН–ВАРШАВА

Глава XI

РАЗМИШЛЕНИЯТА НА СВЯТЛО

Глава XII

НАЧАЛОТО НА „РАЗЦЕПВАЩ ФАКТОР“

Глава XIII

ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА „РАЗЦЕПВАЩ ФАКТОР“

Глава XIV

МИТАРСТВОТА НА НОЕЛ ФИЛД

Глава XV

ЕРИКА МАРГАРЕТ ТЕРЕЗА ГЛЕЙЗЪР

Глава XVI

ПРОЦЕСИТЕ В БЪЛГАРИЯ, РУМЪНИЯ И АЛБАНИЯ

Глава XVII

ПРОЦЕСИТЕ В УНГАРИЯ, ЧЕХОСЛОВАКИЯ, ПОЛША И ИЗТОЧНА ГЕРМАНИЯ

Глава XVIII

„ШПИОНИНЪТ НА ХХ ВЕК“ – ХАРОЛД АДРИАН РЪСЕЛ, КИМ ФИЛБИ

Глава XIX

ОПЕРАЦИЯ „ГОЛГОТА“ – МИТ И РЕАЛНОСТ

Глава XX

БРЮКСЕЛСКО КАФЕ – ОБРАТНО КЪМ НАЧАЛОТО... МАЙ 2014 ГОДИНА – 13:30

ЧАСА

ЕПИЛОГ

„НОН ПЕЙПЪР“

БЛАГОДАРНОСТИ

**ТАЙНИТЕ ОПЕРАЦИИ,
КОИТО ПРОМЕНИХА СВЕТА
ЛИОТЕ • РАЗЦЕПВАЩ ФАКТОР • ГОЛГОТА**

© Тодор Бояджиев, *автор*

© Дамян Дамянов, *художник на корицата*

София • 2015

Сиела Норма АД

ISBN 978-954-28-1800-7

*„...няма нищо покрито, което да не се открие,
и нищо тайно, което да не се узнае.“*

(Евангелие на Матей 10:26)

*„...за всяка празна дума, която кажат човеците,
ще отговарят в деня на съда.“*

(Евангелие на Матей 12:36)

„...когато истината се замести с мълчание, мълчанието е лъжа“

(Е. А. Евтушенко)

„...колко истина може да понесе обществото и може ли да съществува без тайни?“

(Философското „колебание“ на Джулиан Асанж,

Уикилийкс)

ЛЯТОТО НА 1912 ГОДИНА

Няколко месеца след като във Фес е подписан договърът, с който Мароко се превръща във френски протекторат, а Рабат е обявен за столица.

Командващият френските сили маршал Луи Юбер Лиоте решава да отиде на първата си официална аудиенция в двореца на султан Абд ал-Хафид, който проформа продължава да е „държавен глава“.

От щабквартирата до двореца маршал Лиоте и свитата му се движат под палещите лъчи на африканското слънце. Жегата е непоносима.

В един момент Лиоте се обръща към адютанта си:

- Искам тази алея да се засади с палми – от щаба до двореца.
- Но... Маршале, те ще дадат сянка едва след петдесет години.
- Затова започвайте да ги засаждайте веднага!

С тази заповед маршалът остава в историята.

*

Четвърт век по-късно, на 29 октомври 1939 г., в щабквартирата на английското разузнаване МИ-6 утвърждават нормативния документ, сложил началото на една от най-секретните и най-продължителните тайни операции в световната история. Кодовото е наименование е „Лиоте“, а основната цел – разпад на СССР в рамките на 50 години. На заглавната страница на документа британският министър-председател е написал – „Не подлежи на огласяване преди 2015 г.“.

Френският маршал си отива от белия свят през 1934 г. и то като почетен френски академик, член на Сорбоната. Очевидно неговите палми все още не са дали плътната сянка, която той е пожелал.

Операцията, наречена с неговото име, без да има и грам френско участие, дава своите плодове през декември 1991 г. – със „закъснение“ само две години от първоначално планирания срок. Държавата, която съществува 73 години като Съюз на съветските социалистически републики – СССР, изчезва от политическата карта на света.

*

Десет години след англичаните, през 1948 г., в главата на бащата на модерното американско разузнаване Алън Дълес се ражда идеята за нова, подобна, дълготрайна тайна операция – „Разцепващ фактор“. Тя трябва за 40 години, без да започва нова унищожителна война, да доведе до разпада на СССР и на цялата „социалистическа общност“. И при нея „закъснението“ е само с една-две години.

*

Остава да видим колко години ще са необходими на руската операция „Голгота“ (ако наистина има такава, а не е художествена измислица) чрез „перестройка“ да унищожи изродилия се комунизъм, да докара „дивия капитализъм“ и да изпрати социализма в миналото... или... в бъдещето. Според писанията операцията също е разчетена на 50 години.

Половината от тях изминаха и две трети от „целите“ вече са реалност...

За всичко това, за тази „История инкогнита“, уважаемият ЧИТАТЕЛ ще научи от моята книга.

АВТОРЪТ

ПРОЛОГ

Брюкселско кафе – май 2014, 7:30

...преди свиканото по спешност заседание за
подготовка на доклад за положението в Украйна...

Необичайно за този ранен час в кафе-клуба в сградата на Европейската комисия в сърцето на Брюксел бе наистина оживено. Обикновено това се случваше най-рано след десет, когато започваше истинският работен ден на европейската бюрократична машина. Но днес случаят бе по-особен. В осем трябваше да започне свиканото по спешност извънредно заседание на Пи Ем Джи – Политико-военната група експерти на Европейския съюз (PMG – Politico Military Group). Без отлагане трябваше да се формулира позиция за доклад на Комитета за политика и сигурност (PSC – Political and Security Committee) за Украйна, предназначен за предстоящото заседание на министрите на външните работи на страните от Европейския съюз – Съвета за външните работи (FAC – Foreign Affairs Counsel).

На една от големите централни маси, случайно или не, любопитните журналисти, които очевидно все още си доспиваха или си седяха в своето кафене в сградата на Комисията, биха открили експертите на Пи Ем Джи от България, Англия, Франция, Германия и Полша. Компанията на пръв поглед можеше да изглежда и не съвсем традиционна, но все пак това бяха експерти, повечето военни, а не политици.

Думата бе взел Александър Мечев – българският експерт, и по активното му жестикулиране си личеше, че няма да я отстъпи току-така.

– Скъпи колеги, за да изразим позиция по това, което се случи на Майдана в Киев, и това, което се вари в Крим и в Източна Украйна, мисля, че трябва да се върнем осемдесет години назад и да си припомним началото на операция „Лиоте“, седемдесет години назад и раждането на „Разцепващ фактор“, и двайсет години назад, когато се появиха първите спекулации за операция „Голгота“. Ако се опитаме да намерим общия знаменател на тези, продължили да се развиват с десетилетия активни мероприятия на английското, американското и руското разузнаване, се налага един очебиен извод: „Духът е изпуснат от бутилката!“.

– Алекс, ще те прекъсна – вмъкна се в започващата дискусия англичанинът, полковник Ричард Макбърд. – Доколкото спомена руската операция „Голгота“, искам да дам на колегите малко информация, тъй като едва ли са чували за нея. Първите писания за тази „операция“ се появиха някъде в 1993–1994 година, и то не като „изтичане“ на разузнавателна информация, а под формата на „мемоарна повест“ на руския разузнавач писател Михаил

Петрович Любимов, публикувана в особено популярното по това време руско списание „Огоньок“.

– Ричард, прощавай, но ти ме прекъсна – отново взе думата българинът. – Това, което исках да подчертая и мисля, че е важно, е, че тези операции вече са извън контрола на специалните служби. Те живеят своя самостоятелен живот и продължават да се самовъзпроизвеждат с насоките и целите, заложили в тях още през трийсетте, края на четирсетте и осемдесетте години на миналия век. И най-важното е, че никой няма интерес и не се опитва, а и едва ли ще успее „да върне духа в бутилката“. И ако приемем това за реалност и даденост, сигурно по-лесно ще стигнем и до отговора какво предстои.

– Така. Кой е Любимов? – попита Макбърд и продължи: – Това е един талантив руски разузнавач, работил срещу нас на наша територия, в Лондон, през шейсетте години на миналия век. Поддържаше толкова много връзки и в парламента, и в аристократичните среди, че беше трудно да се филтрира къде и в кои случаи настъпва закона. Стигна се до решение, след като не можем да го уличим с конкретни доказателства, да го обявим за нежелан – „персона нон грата“. Направихме му услуга. Върна се в Москва и го изстреляха на генералска длъжност – началник на английския отдел. Но „очарователният Майк“, както го бяха кръстили в МИ-5, сам си определи бъдещето. Както казвате вие, българите, „шило в торба не стои“. Знаеш, че няколко години бях заместник-военен аташе в посолството ни в София. За пореден път Любимов се влюби в една красива рускиня и реши за втори път да се развежда. Да, ама в руското разузнаване приемат не повече от един развод. И Крючков директно му заяви: „Или генералски пагони, или предсрочно пенсиониране!“. Верен на себе си, той избра второто и разузнавачът Любимов се „прероди“ в популярния писател Любимов. Ако не бъркам, в момента Холивуд снима в Санкт Петербург филм по негов сценарий. Така че, уважаеми български приятелю, кое е истина и кое е мит в споменатите от теб операции, аз поне не се наемам да кажа.

– Ричард, няма да започвам поне засега спор с теб, защото след малко трябва да влизаме в залата. Ще ти предложа само да направиш опит да прочетеш във вашия архив секретния меморандум 2279/НВ от 17 февруари 1959 г. и предхождащият го меморандум № 5736/G от 28 октомври 1939 г. Отсега мога да ти кажа какъв ще бъде отговорът, който ще получиш – „Документите са закрити до 2020 г.“. Но мога да те уверя, че аз съм държал тяхно копие в ръцете си – завърши с прозиращо самочувствие Мечев.

Немският експерт Гюнтер Бауер се включи в започналата схватка:

– Кое в операция „Голгота“ е истина и кое художествена измислица, която обаче се реализира в Украйна 20 години след написване на книгата, е трудно да се каже. Аз поне по-скоро съм склонен да го приема като романизиран вариант на добрия анализ на един очевидно способен руски разузнавач, който познава в детайли кухнята на руското разузнаване, който познава начина на мислене на руския политически елит и ни поднася свой вариант на дългосрочна прогноза, която, за съжаление, се случва пред очите ни. А по повод на другата операция, спомената от теб – „Разцепващ фактор“, съм чел интересна книга – разследване на английски журналист – Operation „Splinter factor“. И той, като Любимов, почти документално развива тезата си за тази операция, но докъде е роман и каква е истината очевидно не можем да кажем, докато не се отворят всички архиви. Но, според мен, това е утопия поне за следващото десетилетие.

– Александър правилно отбеляза, че с „Лиоте“ духът бе пуснат от бутилката. Въпреки че Юбер Лиоте е френски маршал от началото на двадесети век, Франция няма отношение към това дълго-срочно английско активно мероприятие. Англичаните са проявили остроумие да изберат неговото име за своята операция – намеси се Луи Монтан – представителят на Франция. – Днес този процес вече е неуправляем – продължи той. – Но трябва да се внимава докъде може да се натяга пружината. Русия е фактор, който не трябва да се подценява. Американците отиват твърде далече в санкциите си. Франция не приема натиска над банковата си система, за да се спре производството на вече договорените кораби клас „Мистрал“ за Русия. „Приятелското“ разузнаване излиза от рамките на допустимото. И ако отчитаме фактора „Уикилийкс“ и „Сноудан“, може да се окаже, че Гюнтер, нашият немски колега, не е прав в прогнозата си. Може да стане така, че и тези свръхсекретни документи да станат публично достояние, не защото правителствата ще решат така, а защото ще се намерят последователи на Асандж и Сноудан, които ще го направят.

Полякът Владислав Валенса подкани компанията:

– Трябва да влизаме в заседателната зала, но ще кажа само две изречения. За всички вас е очевидно, че това, което става по руско-украинската граница, ние, поляците, не можем да приемем по никакъв друг начин, освен като сериозна потенциална заплаха за Република Полска. В исторически план много пъти сме изживявали руската заплаха за суверенитета на нашата държава и сме силно критични към политиката на Путин. Но в същото време за нас представлява тревога и проявата, и то доста осезателно, на духа на Бандера. Ако някой вижда в изповядваната от него и от последователите му философия рефлексия на Хитлеровия фашизъм, искам да ви напомня, че Бандера прегръща тази идеология преди немския фюрер и че тя винаги е съдържала и силен антиполски елемент.

Заклучителния коментар все пак направи французинът:

– От край време не е тайна, че и ние търсим промишлени секрети в Щатите, а и американците са не по-малко активни в Париж. Факт е, че и ние, и те сме обявявали наши дипломатически представители като „нежелани персони“. Но някои неща надхвърлят рамките на допустимото. Трудно е да приемем като нещо „нормално“ изтеклата в Уикилийкс грама на бившия държавен секретар на САЩ, уважаваната г-жа Хилъри Клинтън, до всички американски посолства, с директивата на президента Барак Обама за тотален HUMINT – агентурно разузнаване, с включване на целия дипломатически състав. Или разкритията за Политическата директива 20 (Policy Directive 20) от октомври 2012 г., също на американския президент, документ на осемнадесет страници, огласен от Сноудан, с който се разпорежда на ръководителите на американските специални служби да изготвят подробен списък с цели в други държави, без разграничение на врагове, противници, конкуренти, приятели и съюзници, за **кибератака**. Не защита от, а атака с кибернетични средства! Това не може да се приеме като допустимо, особено в рамките на „приятелското разузнаване“! Нито провеждането на тотално подслушване, без ограничение дори за най-близките съюзници като канцлера Ангела Меркел! След като стигнахме дотам да гоним резидентите на най-близките си съюзници, очевидно сме вече до точката на насищане и това сериозно влияе на ефективността на общите усилия по въпроси от взаимен интерес. Но да вървим да обсъждаме ситуацията в Украйна и какво следва да се прави по-нататък.

ПРЕДИСТОРИЯТА

1 януари 1912 г.

На този ден, в 6:30 часа сутринта, в скромната къщичка на войводата от Преображенското въстание Лефтер Русинов Мечев, съпругата му Стана Шивачева го дарява с втора дъщеря – Мара. Първата – Надежда, кръстена така с надеждата, че родното Малко Търново все някога и, дай Боже, скоро ще бъде отново част от Оте-чеството България, е на две годинки. Решават бебето да носи името на бабата на Лефтер, която го е отгледала от малък като пълен сирак и все още има сили да помага. А тя и бабува при раждането. Малката Мара се появява на бял свят с дълга, руса, къдрава косица и от малка започват да ѝ казват Марчела, защото на някого заприличала на популярна по това време дори в този малък странджански градец италианска киноактриса с това име. И то ѝ остава за цял живот.

А Търново все още е в Турско...

В същия ден, месец, година и час, но там часовникът показва 9:30 часа, защото е в Индия, в щата Пенджаб, в град Амбала, и е на хиляди километри от Малко Търново, в къщата на отговорния служител на британската корона и висш чиновник в гражданската администрация на английската колония, сър Хари Сент-Джон Филби, съпругата му Дора ражда първородния им син Харолд Адриан Ръсел Филби. А таткото му дава псевдоним – „Ким“, както се казва малкият разузнавач от книгата на Ръдиард Киплинг, който му остава за цял живот. Светът и днес го знае като Ким Филби – „Шпионинът на XX век“. Това определение е не на който и да е, а на самият Алън Фостър Дълес – бащата на модерното американско разузнаване.

До тридесет и третата ми година тази дата за мен бе само рожденият ден на майка ми и никога не бих си помислил, че в нея може би е кодиран знак на съдбата. Разбира се, че като професионалист, стъпил на разузнавателното поприще веднага след завършване на висшето си образование и вече с натрупан десетгодишен опит, половината от който придобиван на територията на „главния враг“ – Съединените американски щати, аз знаех много добре кой е Ким Филби. Никога обаче не ми бе минавала мисълта, че той и майка ми са пълни астрални близнаци, че аз ще се срещна някога с този човек, че той ще се запознае с родителите ми, че при всяко едно от идванията си в България ще държи да се види със своята „близначка“ и че този факт много или малко ще има своето място в развитието на нашите отношения далече над чисто служебните контакти. Всичко това съм описал в книгата си „Ким Филби – Разузнавачът – Човекът“, посветена на стогодишнината на тази знаменателна за мен дата – раждането на двама скъпи на сърцето ми хора.

И тъй като започвам нова книга, без да съм фаталист и без да вярвам в окултни науки и в нумерология, не мога да не спомена още една дата – 1 януари 1915 г. Тази дата, точно три години след раждането на майка ми и на Ким Филби, е свързана с един ТРЕТИ – ЛОШИЯТ герой на новата ми книга. Очевидно това е случайно съвпадение, но то също, макар и не пряко, има отношение към мен и семейството ми и е свързано с трагичната смърт на големия брат на баща ми.

На 1 януари 1915 г. на територията на Руската империя, в малкото селце Медина до град Збараш (Украйна), се ражда Изак Флайшфарб. Известен още като Исаак Лихщайн – полски еврейин, приел след брака си фамилията на съпругата и станал Йосиф Святло, който стига

след години до зам.-директор на X управление на службите за сигурност на Република Полска – Urząd Bezpieczeństwa. А се появява в нашия роман поради факта, че се превръща в най-успешния американски агент, известен под псевдонима Алис, и в моята история, макар и задочно, се сблъсква с Ким Филби.

Но всичко по реда си...

Пиша това въведение към новата си книга „Тайните операции, които промениха света“, защото всичко започна с Ким Филби.

(В книгата „Ким Филби в спомените на генерал Бояджиев“ – 2012 г.) има следните редове: „...18 септември – 1975 г., застава Резово, Граматиково, вечеря и ношуване в ловен дом „Аркутино“.

Тази екскурзия беше изцяло по желание на Ким. Той помнеше радушния прием, който му бяха оказали граничарите преди две години, а поиска да види и родното село на баща ми в Странджа. Посещението в заставата мина без агне (все пак не беше май, а септември) и без домашната мастика на готвача.

За мен особено впечатляващо бе посещението ни в Граматиково, най-вече заради един епизод, за който и до днес нямам категорично обяснение и отговор.

Ким Филби и автора през 1973 г.

По това време още нямах къща в Граматиково и никой от рода ми не се беше завърнал в селото, както това стана по-късно. На площада обаче вече се издигаше паметникът на големия брат на баща ми – Илия Бояджиев. Той беше заслужил тази чест като ръководител в Странджа на първото антифашистко въстание през септември 1923 г. и като един от създателите на горските кооперации в България и на кооперативното движение още през 30-те години на миналия век.

Разбира се, основната причина беше трагичният му край през 1949 г., когато като един от основните обвиняеми по процеса срещу Трайчо Костов е убит още по време на предварителното следствие.

През 1956 г. бе реабилитиран посмъртно. Тогава му издигнаха паметник и кръстиха новопостроения корабостроителен и кораборемонтен завод в Бургас на негово име.

Разказах тази история на Ким.

Неговата реакция бе само едно изречение, но за мен то имаше шок ефект.

„He was a Great man“^{*}.

Не можеше да бъркам. Глаголната форма, която използва, беше именно тази, а не „бил е“. В момента даже не можах да реагирам.

Дойдох на себе си едва вечерта в ловния дом в местността Аркутино, където останахме за вечеря и сън. Помня, че Ким сам събираше съчки в гората и сам разпали камината. Вече около масата събрах смелост и го запитах как да разбирам фразата му „беше велик човек“.

Ким се усмихна някак си тъжно и почти извинявайки се, отговори, че има неща, за които не може да говори. Последва мълчание, след което стана нещо почти толкова емблематично за мен, като „изпуснатата“ фраза пред паметника на чичо ми. Ким вдигна тост за светлата памет на „героите на България“.

Никога повече в разговорите ми с Ким не посмях да се върна на този въпрос. През годините, когато се появи хипотеза, че архивите на суперполиция Никола Гешев са стигнали до бюрото на шефа на антисъветския отдел на английското разузнаване Ким Филби, започнах да мисля, че може би именно така Ким е попаднал на личността на чичо ми.

Истината обаче е, че Ким сам се върна на темата някъде около 25 септември 1975 г. в „тайната“ резиденция на българското разузнаване, скрита в сърцето на Родопите, в една изключително красива местност със стотици декари ливади и гори, със свои сърнички и елени, които не се бояха от редките и много специални посетители на това изключително място, дошли от различни краища на света, но свързани по един или друг начин с българското разузнаване. Именно там бяхме настанени и ние и от това място се наложи да ме карат с линейка в болницата в Смолян, като Ким неотлъчно бе около мен през тези петнайсетина критични часа.

Няколко дни по-късно седяхме в двора на вилата на орнитолозите – приятелите на дивите птици (това бе официалната табела на входа на тази резиденция), и слушахме новините на БиБиСи. Ким обикновено с това започваше деня, палейки цигара от цигара от любимите си, нискокачествени, безфилтрови цигари марка „Димок“, за които твърдеше, че са най-близки до любимите му френски „Голоаз“.

По всяка вероятност, под влияние на здравословния ми инцидент, сполетял ме преди няколко дни, който очевидно сериозно го бе разтревожил, без никаква връзка с предишния ни разговор за световните новини, отново с леко „извинителен“ тон Ким започна:

„Тодор, ти ме запиташ нещо и аз не ти отговорих. И сега не мога да ти кажа нищо конкретно, но много е възможно след години, когато мен няма да ме има, но ти сигурно все още ще си наоколо, това отново да стане тема за дискусия, и то като „доказателство“, че понякога съм „спестявал“ истината и не съм информирал по една или друга причина. Ако се случи, знай, че това не е така. Просто в нашата професия понякога информацията се използва не по начина, по който си очаквал. И това въобще не зависи от теб!“

В този момент тези думи за мен звучаха толкова необяснимо, колкото репликата му във връзка с брата на баща ми: „Той беше велик човек.“ Те придобиват истинския си смисъл само в контекста на тази книга, която държите в ръцете си.

След това изпреварващо отклонение ще продължа с цитата си от книгата, посветена на Ким Филби, но ще се върна на този случай по-нататък, с развитието на действието в моя „ мемоарен роман“.

„...Много години по-късно попаднах на книгата Operation „Splinter Factor“ (разцепващ, разединяващ, разбиващ, разпадащ фактор), написана през 1974 г. от английския журналист Стюърт Стивън.

В моята книга ще „кръстя“ операцията „РАЗЦЕПВАЩ ФАКТОР“, защото мисля, че това име най-добре отразява целите ѝ.

Книгата на Стивън е плод на задълбочено изследване и е опит да се разкрие най-успешното активно мероприятие, провеждано съвместно от американското и английското разузнаване – ЦРУ и МИ-6, замислено и ръководено от Алън Дълес и целящо откъсването на страни от Източна Европа от влиянието на Съветския съюз. Един от основните изводи, които се налагат, е, че шумните процеси срещу Ласло Райк в Унгария, Рудолф Слански в Чехословакия, Трайчо Костов в България и Владислав Гомулка в Полша са елементи от тази крупна операция.

Ако всичко това е така, просто е нямало как Ким Филби да не знае за тази операция. По това време той вече ръководи отдела на английското разузнаване за работа срещу СССР и народните демокрации – Източния блок, отговаря за координиране на действията с американското разузнаване, представлява МИ-6 във Вашингтон. Няма начин като руски разузнавач той да не е информирал, и то подробно, своевременно и многократно Москва.

Възниква въпросът: защо руснаците са се хванали на въдицата на Алън Дълес и не само са инициирали, но и активно са контролирали провеждането на всички тези процеси в Източна Европа?

Логичният отговор е само един. Процесите са обслужвали политическите планове и интереси на Йосиф Висарионович Сталин и на съветското партийно и държавно ръководство. Те не са се „хванали“ на активното американско-английско мероприятие. Напротив. Те са използвали тази схема в свой интерес и за свои цели по един чудовищен начин, довел до „съдебното“ екзекутиране на стотици висши партийни кадри на „съюзниците“, за да не допуснат появата на каквото и да е самостоятелно мислене в ръководния елит на сателитите.

Справедливостта изисква историята да отговори.

Това трябва да стане и може да започне с нов и пълен прочит на делото на Ким Филби в архивите на руското разузнаване и на вече несъществуващата КПСС. Там трябва да има следа

от предупрежденията на Филби за операцията Splinter Factor. И ако това е така, тогава историците ще трябва наистина да потърсят отговорите на възникващите въпроси.

Историята е длъжник на истината и справедливостта.

Чудех се защо книгата на Стюърт Стивън не е видяла бял свят на нашите славянски езици. Мисля, че за себе си прозрях отговора сега, когато пиша моята книга за Човека Ким Филби и отново преосмислям някои факти, но на базата и на новопридобитата през годините и събитията информация.

Отново Ким, 13 години след смъртта си, ми помага да видя истината, която е трябвало да прозира още тогава, в Граматиково, пред паметника на чичо ми.

Да се надяваме, че някой ден ще се отворят архивите на тайните служби на новите ни приятели и партньори, а и на старите ни съюзници.

Тогава много дълго крити сензации ще станат достояние на обществото.

Защото очевидно е вярно определението, че „в разузнаването не всичко е така, както изглежда“!

Горната извадка се появи на монитора на моя компютър преди три години. Идеята за настоящата книга ме обсеби още тогава, но първо трябваше да напиша книгата си „Разговори за разузнаването“. Това ми отне две години, но не спря процеса на търсене, ровене, изследване по темата за операциите „Лиоте“ и „Разцепващ фактор“. Затова и последната глава в „Разговори за разузнаването“ е посветена на това, което вече изцяло е завладяло времето ми.

Ето я със съкращения и тази последна глава „Лиоте“ и „Разцепващ фактор“ от „Разговорите...“

„ЛИОТЕ“ И „РАЗЦЕПВАЩ ФАКТОР“

РАЗУЗНАВАТЕЛНИ ОПЕРАЦИИ, ПОМОГНАЛИ ЗА РАЗПАДА НА СССР И НА ИЗТОЧНИЯ БЛОК

Интервюто с ген. Бобков за първи път привлече вниманието ми към операция „Лиоте“ и този интерес през годините се задълбочаваше.

Оказа се, че идеята за тази операция на британското разузнаване има дълбоки корени и се е зародила някъде през 30-те години на миналия век. След Втората световна война тя прераства в още по-мощна операция на американското и британското разузнаване под кодовото име „Разцепващ фактор“. В личните ми планове това е темата на следващата ми книга, върху която вече работя в сътрудничество с един швейцарски изследовател. Появата на една статия в българския печат обаче ме провокира да повдигна, макар и малко, завесата.

На 18 февруари 2013 г. в „Преса“ публикува историческата справка „Другар за другаря беше вълк“ от моя добър приятел Антон Гицов. Тръгвайки от годините на процеса срещу Трайчо Костов и завършвайки с юнския пленум на ЦК на БКП от 1956 г., когато Трайчо Костов и другите подсъдими са реабилитирани, исторически точно той описва отношенията между „съратниците“, членове на Политбюро и ЦК на БКП, делили една съдба до 9

септември 1944 г., но превърнали се в „другар за другаря е вълк“ под диригентската палка на „бащата на народите“ – Йосиф Висарионович Сталин. Написаното в този материал е вярно, но... далече не е пълно. В живота не всичко е така, както изглежда. Особено когато в съответните събития първа цигулка свирят световните разузнавания.

Авторът на споменатия материал няма как да знае пълната истина по простата причина, че тя се съдържа в документи, които се съхраняват в архивите на три световни разузнавания и грифът им „Строго секретно“ е продължен до 2020 г. Защото става дума за две изключително продължителни активни мероприятия – операциите „ЛИОТЕ“ и „РАЗЦЕПВАЩ ФАКТОР“, повлияли върху хода на историята десетилетия наред, та до наши дни.

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА – ПОТЕНЦИАЛНО ЗАПОДОЗРЕНИТЕ

Маршал Лиоте Алън Дълес Агент Алис

Ким Филби Ноел Филд

Преди да започна да излагам въпроса по същество, за да не влизам в подробности, ще спомена, че всеки, който е заинтересован, може да ги открие в книгата ми „Ким Филби в спомените на ген. Тодор Бояджиев“, издадена през 2012 г., или в едно подробно интервю за най-големия български вестник, издаван в САЩ – „България сега“, публикувано в интернет на адрес http://www.bulgariasega.com/interesting_facts/16257.html

Затова ще премина към операциите „Лиоте“ и „Разцепващ фактор“.

Според продължителността на своето действие активните мероприятия могат да варират от часове до години. Но едва ли нещо може да се сравни с операциите „Лиоте“ и „Разцепващ фактор“, родени от английските и американските разузнавателни служби през 30-те, 40-те и 50-те години на ХХ век и изпълнявани до наши дни с променлив успех, но с една основна цел.

Операцията „Лиоте“ е наречена така още при идейната ѝ разработка в английското разузнаване през 30-те години на ХХ век и е на името на френски военачалник.

В началото на XX век маршал Лиоте – командващ френските колониални войски в Алжир и Мароко, отива със свитата си на аудиенция в двореца на мароканския крал. Палещите лъчи на африканското слънце карат маршала да издаде заповед за засаждане на палми от двете страни на пътя. Един от приближените с учудване възкликва: „Маршале, та палмите ще направят сянка чак след 50 години“. „Затова започвайте веднага!“ – бил отговорът на маршала.

Ето как операцията, носеща името на маршала, останало в историята с тази фраза, е описана в оригиналния документ, станал достояние на ръководството на СССР още преди 50 години:

„Лиоте“ е „непрекъснато действаща операция“. Главната ѝ задача е „да изяви и използва трудностите и уязвимите места вътре в съветския блок“. Макар отделните мероприятия на операцията да изглеждат „незабележими и несъществени“, обединени – те трябва да донесат „разрушителни плодове след 20–50 години“. „Даже най-незначителната информация, непредставляваща интерес, взета отделно, може като камъчето от мозайката да даде ценен принос при създаване на общата картина.“

На 17 февруари 1959 г. планът на операцията се допълва със секретния меморандум 2279/НВ. Този свръхсекретен документ конкретизира основната оперативна задача: в Източния блок да се създава опозиция на СССР. Оказва се обаче, че операцията на практика започва много по-рано. На 28 октомври 1939 г. е приет меморандум № 5736/С. На първата му страница има бележка: „№ 5736/С е закрит за публика до 2015 г.“

Какво прави този документ толкова важен, че е засекретен за 75 години?

Негов автор е Фицрой Маклийн, специалист по СССР в английското външно министерство. Той дефинира следната постановка: *„В съветското Закавказие и в Средна Азия трябва да се използват съществуващите религиозни чувства в населението, както и националистическите и антируските емоции, които могат да възникнат, за да се превърнат в ожесточена ненавист към сегашния режим... Програма, която съдържа такива искания като независимост от Москва, либерална система на управление, свобода на частната инициатива, частна собственост на селяните върху земята, свобода на вероизповеданията и политическа амнистия, определено ще се ползва с подкрепата на населението, особено ако шансовете ѝ за успех бъдат убедителни“.*

Авторът на този документ от 1939 г. – дипломатът Фицрой Маклийн, работи в посолството на Великобритания в Москва като втори секретар до 1938 г. По време на Втората световна война е представител на английското военно разузнаване при щаба на Тито, а след войната е министър в правителствата на Идън и Макмилън. В меморандума, за постигане на поставените цели, се препоръчва да се използват и жителите от пограничните райони на Иран и Афганистан, мюсюлманите в Индия и дори в Китай, които могат „да осъществяват контакти с недоволните в Съветския съюз и да създадат недоволство в големи райони“.

Англичанинът е реалист: „Докато ситуацията в Близкия Изток остава стабилна и границите – неприкосновени, подривните действия срещу съветското управление в Средна Азия и в Кавказ по всяка вероятност ще бъдат непрактични... От това не следва обаче, че ситуацията не може да се промени с времето“.

Този план не е бил тайна за съветското ръководство. Руското разузнаване получава редица

оригинални документи, описващи различни фази на тази операция и ги докладва, включително на Политбюро на КПСС.

Естествено възниква въпросът: „Защо никой не е реагирал на това?“.

Отговорът се крие в съществуващата система – да се „предупреждава“ обществото за „козните“ на империалистическия противник, но на практика да не се предприемат необходимите действия тези планове да останат една безпочвена фикция. Но това е друга тема.

В първите години след Втората световна война се ражда идея за близка по цели и съдържание операция под кодовото название „Разцепващ фактор“ (Operation „Splinter Factor“). Нейн идеен родител е Алън Дълес.

Ким Филби и авторът, някъде в Сакар

Историята започва с това, че полският подполковник Йозеф Святло се свързва с резидента на английското разузнаване във Варшава и заявява готовността си да емигрира в Англия. Началните проверки показват, че полякът е един от дванадесетте най-влиятелни и страховити ръководители в полските специални служби, зам.-началник на политическото контраразузнаване, търсещо „врагът с партиен билет“ или по-точно, следящо за недопускане на внедряването на чужди агенти сред управляващия политически елит.

Пред възможността това да е опит за „подстава“ от източните разузнавания, англичаните решават да „поделят“ риска с американците. По свои канали информират Алън Дълес.

В главата на Дълес веднага се появява схемата за използване на невероятната възможност. Отговорът е, че са готови да поемат случая.

Ражда се най-крупният и най-успешният американски агент от времето на студената война – Алис, който се превръща в основния инструмент в ръцете на Дълес и ЦРУ за провеждането на дълго-срочната операция „Разцепващ фактор“. А основният замисъл на операцията е, разчитайки на параноята на Сталин, да се подстави като „американски агент“ Ноел Филд – реално съществуваща личност, американец, управлявал по време на Втората световна война благотворителна фондация, действаща в неутрална Швейцария. Тази организация е осигурявала американски финансови средства за антифашистките движения в окупирана Европа и в тази дейност Филд е имал широки лични връзки и контакти с нелегални комунистически деятели. В Женева той поддържа личен контакт и с резидента на американското разузнаване (ОСС – Офис във Стратиджик Сървисис) Алън Дълес, с когото са лични познати още от времето на работата им в Държавния департамент на САЩ. Този факт се използва, за да се изгради фалшивата „теза“, че Ноел Филд винаги е бил американски разузнавач и зад действията му е стоял ОСС. Именно чрез Святло – агент Алис – се провежда комбинация за отвличане на Ноел Филд в Прага и прехвърлянето му в Будапеща, а няколко

месеца по-късно по същата схема и на съпругата му Херта. Брат му Херман е отвлечен на летището във Варшава и накрая и доведената им дъщеря Ерика Маргарет Терез Глейсър – в Източен Берлин. Те са използвани за формиране на обвинения срещу Ласло Райк, Рудолф Слански, Владислав Гомулка и Трайчо Костов, че са англо-американски агенти. Започва веригата от съдебни фарсове. Всички, без процеса срещу Гомулка в Полша, завършват с десетки смъртни присъди.

Това е „Splinter Factor“ – най-крупната разузнавателна операция от времето на Студената война, планирана да предизвика съпротива в народните републики в Източна Европа, да ги откъсне от СССР и да ги вкара в орбитата на Запада, без да предизвика нова война.

Очевидно истината е скрита. Справедливостта изисква историята да отговори. Още повече, че се „долавя“ силно и ясно ехото на тези операции почти 40 години по-късно – в събитията в СССР и в Източна Европа от края на 80-те и началото на 90-те години!

И независимо от твърдението, че историята се пише от победителите, тя отново е длъжник на истината и справедливостта.

Знае се, че АЛЪН ДЪЛЕС е умът зад изграждането на Централното разузнавателно управление. Той е петият директор на ЦРУ (1953–1961), ръководител на американските разузнавателни служби в Европа по време на Втората световна война. И до днес е строго секретен докладът с виждането му как трябва да изглежда новото американско разузнаване, изготвен по лична молба на американския президент Хари Труман през 1945 г.

Твърди се, че в този документ се съдържа следната постановка:

Ще свърши войната. Всичко някак си ще улегне, ще се утаи и уреди. И ние ще хвърлим всичките сили, всичкото злато на САЩ, цялата материална сила на САЩ за измамване и оглупяване на хората. Човешкият мозък, съзнанието е приспособено към промяна. Посявайки там хаос, ние незабелязано ще заменим човешките ценности с фалшиви, в които да вярват. Как? Ние ще намерим наши единомишленици, наши съюзници и помощници в самата Русия. Епизод по епизод ще се разиграва грандиозна по своя мащаб трагедия към гибелта на най-непокорния народ на Земята, окончателното необратимо угасване на неговото самосъзнание.

От литературата и изкуството ние например постепенно ще изтръгнем тяхната социална същност, ще отучим творците, ще им отнемем желанието да се занимават с изобразяване, с изследване на тези процеси, които се извършват в дълбините на народните маси. Литературата, театрите, киното ще изобретяват и прославят най-ниските човешки чувства и страсти. Ние по всякакъв начин ще поддържаме и издигаме така наречените творци, които ще започнат да насаждат и втъпяват в човешкото съзнание култ към секса, насилието, садизма и предателството – с една дума, каквато и да е безнравственост.

В управлението на държавата ще създадем хаос и бъркотия. Незабелязано, но активно и постоянно, ние ще съдействаме за безпринципността на чиновниците, за рушевичийството. Бюрократизмът и недобросъвестната работа ще бъдат издигнати в добродетел. Честността и почтеността ще се осмиват и ще станат никому ненужни, ще се превърнат в отживелица на миналото.

Простащината и наглостта, лъжата и измамата, пиянството и наркоманията, животинският страх един от друг, предателството, безсрамието, национализмът и

враждебността между народите, най-вече враждебността и омразата към руския народ – всичко това най-ловко и незабелязано ще култивираме и то ще разцъфне с кичести цветове.

Само малцина ще се досещат или даже ще разберат какво става. Но такива хора ние ще поставим в безпомощно положение, ще ги превърнем в посмешище, ще намерим начин да ги оклеветим и да ги обявим за измет на обществото. Ще изтръгнем духовните корени на болшевизма, ще опошляваме и унищожяваме основите на родната нравственост. По този начин ще разклащаме поколение след поколение, ще предизвикваме ерозия и ще отстраняваме ленинския фанатизъм. Ние ще се занимаваме с хората още от детските и юношеските им години. Главният залог ще бъде върху младежта. Ще започнем да я разлагаме, да я развращаваме, да я лишаваме от чест. От младежите ще направим циници, вулгарни хора, простаци, космополити. Ще създадем човек с консумативна психика на елементарен потребител. Това ще направим.

Положил съм не малко усилия да открия нещо, което да потвърждава, че този публикуван от различни автори текст наистина е излязъл изпод перото на Дълес. Признавам честно, че сериозно се съмнявам в автентичността на лексиката, словоредата и изразните средства. Но почти не се съмнявам в начина на мислене.

Ако се върнем на секретния меморандум 2279/НВ от 17 февруари 1959 г. и на предхождащият го меморандум № 5736/G от 28 октомври 1939 г., на който има гриф „Закрит за публика до 2015 г.“, ще видим, че няма съществена разлика в целите.

А сега няколко важни уточнения за това, което следва.

Първоначалното ми желание беше да напиша документална книга. За съжаление документите за събитията, които ще опиша, продължават да са с най-високи грифове за секретност в архивите на трите разузнавания, имали отношение към тези операции. Едва ли някой може да даде смислен отговор защо документи, описващи неща, случили се преди повече от 80 години, не само че продължават да са строго секретни, но непрекъснато се удължава срокът, след който биха могли да станат публично достъпни. Да не говорим, че никой от участниците и жертвите вече не е между живите и още по-страшният факт, че някои и след смъртта си трябва да носят абсолютно незаслужено клеймото на позора, което им е било лепнато в името на „по-високи“ цели.

За мен истината е ясна!

Бих могъл да я изложа и защита във формата на исторически роман, защото всички събития, които ще опиша, са действителни и са се случили в отрязък от повече от 80 години – от 30-те години на миналия век, та до наши дни. Тези действителни събития хвърлят своята проекция и върху десетилетията, които предстоят и с голяма степен на вероятност могат да бъдат „описани“ и „предсказани“. Подобна форма обаче би предизвикала ненужни и несъществени спорове и ново изразходване на духовна енергия, която днес трябва да бъде фокусирана към актуалните проблеми.

Тъй като чисто професионално през цялата си кариера аз съм бил изкушен в сферата на разузнавателния и политическия анализ и прогноза, и с важни участници в събитията съм имал привилегията да се познавам лично, реших да избира формата на мемоарния роман – да „разкажа“ историята такава, каквато според логиката на обстоятелствата се е случила, а не каквато я пишат победителите.

Политическият трилър е другата „подходяща“ форма. Но моята история е толкова

документална и е толкова реален трилър, че тази форма, дори и да я направи по-лека за четене, ще направи лоша услуга на основната ми идея. За себе си въобще не поставям въпроса истина ли е, или е „измислица“.

Така че, уважаеми читателю, в ръцете си имаш книга с претенции за документалност.

Всички имена са реални и затова няма да правя обичайната уговорка „всяко съвпадение...“ и т.н. На следващите страници ще те срещна с Алън Дълес, с Ноел Филд, с неговия брат, със съпругата му и с доведената им дъщеря, с Алис – полковник Йозеф Святло – най-важния агент на американското разузнаване от годините на Студената война, с легендарния Ким Филби – „Шпионинът на ХХ век“ според определението на Алън Дълес, с „бащата на народите“ – Йосиф Висарионович Сталин, и с Лаврентий Берия, с личния секретар на генералисимус Сталин – генерал-лейтенант Поскръобишев, с Фицрой Маклийн – английски дипломат, разузнавач и първообраз на най-известния литературен шпионин – Джеймс Бонд, създаден от друг английски разузнавач – Ян Флеминг, с изключителния агент Вано, работил и за царското, и за съветското разузнаване, с руските нелегали семейство Галина (Жанна) и Владимир (Сеп) Фьодорови, с Вернер Свис Швайцер – един от най-задълбочените изследователи на феномена „Ноел Филд“, с Юрий Андропов – дългогодишен шеф на КГБ, оглавил КПСС през 1982 г. и съветската държава през 1983 г., с Михаил Любимов – руски разузнавач и автор на мемоарния роман „Операция „Голгота“, предрекъл преди 20 години това, което се случи с Крим, което става в Украйна и което предстои да се случва в глобален мащаб. И с още много герои – повечето истински и само няколко „измислени“.

Много от разговорите ще бъдат в първо лице, защото имах честта и късмета да познавам много от участниците. Но диалозите и разказите ще бъдат без кавички, защото все пак напомням, това е роман. И ако сюжетът му надхвърля въображението и на най-заплетените и интригуващи шпионски трилъри, това е така, защото нищо не е по-изобретателно и завладяващо от истинския живот!

И ми остава надеждата, че ще дойде ден, когато документите и историята ще докажат, че съм бил прав!

Сега, Читателю, пред теб е новата ми книга, която, както поясних по-горе, ще нарека мемоарен роман – истински, а не измислен...

ГЛАВА I

„ЯСТРЕБЪТ НА ЯСТРЕБИТЕ“... АНГЛИЯ ИМА ВЕЧНИ ИНТЕРЕСИ...

Зимата на 1938 г. – посолството на Великобритания в Москва – „Смоленская набережная“ № 10. Работният кабинет на втория секретар Фицрой Маклийн. Раждането на операция „Лиоте“.

Фицрой Маклийн в Москва – 1938 г. „Ястребът на ястребите“ в руския отдел на Форин офис

В този късен февруарски ден на 1938 г., в последните лъчи на нетоплещото зимно слънце в центъра на Москва, в престижната сграда на британското посолство на „Смоленская набережная“ № 10, в един от централните офиси на втория етаж, пред голямото работно бюро, с лице към прозореца, загледан в подредените пред него листи, изпъстрени с дребния му калиграфски почерк, седеше вторият секретар по политическите въпроси Фицрой Маклийн.

Цялото му име звучеше много по-внушително и носеше аристократичния корен на стария му шотландски род – сър Фицрой Хю Ройл MacLean of Duncconnel, баронет. За колегите си той предпочиташе да бъде Фицрой.

Роден на 11 март 1911 г. в Египет, но израснал в Лондон и завършил престижния Итън, през този февруари той нямаше как да знае, че двама негови колеги от Итън, а по-късно и от Форин офис, и от английското разузнаване ще се сдобият със световна известност след 20–25 години. Единият, Ян Флеминг, като „художествен баща“ на най-популярния днес супер шпионин на XX век Джеймс Бонд, а другият, истинският шпионин на XX век Харолд Адриан Ръсел – Ким Филби.

Още по-малко можеше да знае, че той самият, британският дипломат, станал по-късно и английски разузнавач, ще бъде прототипът на знаменития 007 – героят, описан в 16 романа, които сигурно бият всички рекорди за тираж и филмиране. Още по-малко можеше да допусне, че двамата с Филби ще станат невидими, но реални противници и главни действащи лица в голямата шпионска игра на XX век.

Фицрой нямаше как да знае, че съдбата му е отредила безброй „чудатости“. Че той ще стане идейният баща на операция „Лиоте“, че през 1943 г. по време на Втората световна война, вече като английски разузнавач, по решение на Чърчил ще бъде спуснат с парашут в Югославия, за да оглави бюрото за връзка към армията на маршал Тито като официален английски представител и едновременно с това – шеф на резидентурата на СИС, и че ще бъде в пряк и чест личен контакт с маршала. Че основната му задача там ще бъде „да открие кой убива най-много немци и да каже как британците могат да му помогнат, за да убива повече“.

Той нямаше как и за секунда да допусне, че копие от делото на СИС за работата в Югославия, където неговото име фигурираше на всяка втора страница, доста преди края на войната ще се „приземи“ и на бюрото на шефа на руското разузнаване. Не можеше да предположи, че на базата на това дело на Сталин ще бъде докладвано, че той е успял да вербова като английски агент К – един от най-доверените съратници на Тито. Не знаеше, че

на справка Сталин собственоръчно ще напише: „Да се запознае другарят Димитров“, тогава генерален секретар на Коминтерна (Комунистическия Интернационал). А Георги Димитров, от своя страна, ще сложи своето мнение: „Това е или много умна игра на противниците на нашето единство и успех, или информаторите искат да направят впечатление, използвайки всякакви средства, без да отчитат какви последици може да има тази информация!“. Тази резолюция за малко не е струвала главата на Ким Филби.

Фицрой не можеше да знае, че съдбата му готви и други изненади: през 1947 ще го произведат от бригадир в генерал-майор, че ще напише книга за Тито, че новата власт в Югославия ще му разреши да купи къщата на остров Коршула, че ще го наградят с руския орден „Кутузов“, с югославския „Партизанска звезда“ и с френския „Кръст за храброст“, че ще стане член на английския парламент от консерваторите, че в правителствата на Идън и на Макмилън ще бъде държавен министър на външните работи, че шефът му ще заяви пред английския парламент след бягството на Маклийн и Бърджис: „Ким Филби не е „Третият“, не е под съмнение и продължава да бъде лоялен служител на короната“.

И най-фантастичното... Че още през 1980 г. Маклийн ще се срещне с Генеди Янаев, 11 години по-късно председател на ГКЧП (Държавен комитет за извънредно положение – ДКИП), направил опит през 1991 г. да отстрани Горбачов от власт. Че при първата им среща Янаев ще е само зам.-председател на президиума на Комитета за приятелство и културни връзки с чужбина, а Горбачов току що е издигнат от кандидат-член в член на Политбюро. Именно тогава, чрез Янаев, се появява първият канал за връзка на Горбачов с Англия и със Запада и по-късно това дава повод на Маргарет Тачер да се гордее, че тя е „открила“ бъдещия модерен лидер на Съюза.

Първата официална среща на Маклийн с Янаев е през 1983 г., т.е. две години след старта на „перестройката“ и главолонната кариера на Янаев. А през 1988 г. Маклийн ще се появи и в Тбилиси и ще подпише без официални пълномощия договореност за посещение на грузинска делегация в Шотландия за обсъждане на проблемите „за отношенията между регионалната и централната власт“. Фицрой Маклийн е имал „законното“ право 50 години след проекта на своя меморандум, написан през февруарския следобед на 1938 г. на бюрото му в английското посолство в Москва, да се радва и да бере плодовете му. Каква пародия на съдбата – точно колкото са трябвали на палмите на маршал Лиоте в столицата на Мароко да дадат хубава сянка!

Все пак да се върнем към началото на нашата история – някъде в средата на 30-те години на миналия век. Тогава младият английски дипломат е изпратен в английското посолство в Париж. Приятното, но скучно ежедневие не е достатъчно предизвикателство за младия и амбициозен аристократ и той иска да бъде прехвърлен в посолството в Москва. Връзките на фамилията му в Лондон осигуряват трансфера без проблем.

Като рожба на времето си и той в началото е впечатлен от появата на нов и по-обещаващ обществен строй на една шеста от земната твърд. Като много от своите съвременници и той е свидетел на „черния понеделник“, на глобалната криза на капиталистическата система и също допуска, че социалистическата държава е може би правилния отговор за недостатъците на капитализма.

Две години и половина, прекарани в СССР, тотално променят вижданията му. Освен Москва той обикаля, най-вече с влак, много от републиките, въпреки че редица от районите, които иска и успява да посети, са затворени за чужденци. Една от конкретните му задачи по линия на посолството е да проучва реалните и конкретните възможности за руско настъпление срещу Турция през Кавказ.

Става свидетел на разправата и с Бухарин, и с други руски лидери, и на установения Сталинов кървав терор. Вижда последиците от Новата икономическа политика (НЕП) на Ленин, принудителното отнемане на земята и колективизацията, глада, разкулачването, създаването на нови морални „ценности“ за доносничество по примера на малкия пионер Павлик Морозов. От потенциален симпатизант Фицрой се превръща в „най-големия ястреб от ястребите“ в английското външно министерство.

Той е убеден, че на този утопичен, грешен и порочен, ако не по замисъл, то по изпълнение исторически експеримент трябва да се противодейства. Той трябва да се спре...

*

И точно това Фицрой Маклийн се опита да изложи на изписаните бели листи.

Започна да ги препрочита:

„В съветското Закавказие и в Средна Азия трябва да се използват съществуващите религиозни чувства в населението, както и националистическите и антируските емоции, които могат да възникнат, за да се превърнат в ожесточена ненавист към сегашния режим... Програма, която съдържа такива искания като независимост от Москва, либерална система на управление, свобода на частната инициатива, частна собственост на селяните върху земята, свобода на вероизповеданията и политическа амнистия, определено ще се ползва с подкрепата на населението, особено ако шансовете е за успех бъдат убедителни.“

*

„Трябва да се използват и жителите от пограничните райони на Иран и Афганистан, мюсюлманите в Индия и дори в Китай, които могат да осъществяват контакти с недоволните в Съветския съюз и да създадат недоволство в големи райони.“

*

„Докато ситуацията в Близкия Изток остава стабилна и границите – неприкосновени, подривните действия срещу съветското управление в Средна Азия и в Кавказ по всяка вероятност ще бъдат непрактични... От това не следва обаче, че ситуацията не може да се промени с времето.“

*

„Властта на мюсюлманската религия в тези райони е толкова силна, че би могла да се преодолее след много време, а не с лозунги, че религията е опиум за народите.“

*

„В резултат на репресиите и терора на ОГПУ през лятото и есента на 1937 г. бяха отстранени председателите на президиумите на Върховните съвети на средноазиатските републики с фантастичните обвинения за „буржоазен национализъм“ като крайна форма на сепаратизъм. В много от случаите същата съдба постигна и членовете на совнаркомите и партийните секретари.“

*

„Не трябва да се изключва възможността мюсюлманите от Средна Азия, Закавказието, както и арменците да продължават да поддържат тайни, активни връзки със своите братя по религия извън СССР. Счита се, че таджиките в съветски Таджикистан още отпреди десет години имат активни връзки със съплеменниците си под ръководството на Ага Хан в Афганистан, а арменският католикос до смъртта си преди две години е ръководил арменската църква в целия свят от резиденцията си в Ечмиадзин.“

*

„За използването на тези тайни връзки трябва да се създават бази, от които да се провеждат операции. В момента е трудно да се изградят такива в Афганистан, Турция и Иран. Най-обещаваща от всички потенциални възможности за създаване на такива бази изглежда китайската провинция Синдцзян.“

*

„Между участниците в планирането и провеждането на тези операции трябва да има не само специалисти по Персия и Афганистан, но и военни и държавни служители, които непосредствено познават обстановката в Съветския съюз...“

*

Безусловно, активно трябва да бъдат използвани мюсюлманите в Индия, имащи широки връзки с мюсюлманите по света. Трябва да се използват и английските предприемачи в тази

част на света и особено в Иран.“

Фицрой Маклийн остави последния лист върху купчината на бюрото, протегна се доволно и се усмихна. Докладът му за Лондон, който никой не му беше искал, но който трябваше да привлече вниманието не само във Форин офис, но и в МИ-6, беше готов!

ГЛАВА II

ЩАБКВАРТИРАТА НА МИ-6 – ЛОНДОН

28 октомври 1939 г. – Меморандум № 5736/G.

Надпис на първа страница: „Закрит за публика до 2015 г.“.

Старата и новата сграда на МИ-6 в Лондон

Сър Фицрой Хю Ройл Маклийн от Дънконел, баронет, се оказа прав в очакването си докладът му да бъде забелязан.

Случи се точно това и последствията бяха приятни, но неочаквани.

Доста преди изтичането на срока на нормалния му дипломатически мандат, само две години и половина от времето, когато напусна Париж, за да се озове на втория етаж на сградата на „Смоленская набережная“ № 10 в руската столица, сър Маклийн получи съобщение, че отново трябва да стяга багажа.

Пристигна в мъгливия Лондон в средата на 1939 г.

Във Форин офис го очакваше изненада. Съобщиха му, и то не кой и да е, а самият министър, че от МИ-6 настояват да смени офиса си, да се прехвърли по техния щат и в нов кабинет в тяхната сграда. Министърът, който се явяваше и висш шеф на английското разузнаване, а то колкото и да бе самостоятелно, се отчиташе пред правителството именно чрез шефа на Външно, му обясни, че решението е пряко свързано с неговия доклад. В МИ-6 идеята му вече бе получила кодовото наименование „Лиоте“ и се очакваше именно той да разработи подробния ъ план.

Името, което бяха избрали в разузнаването, веднага разкри пред Фицрой в какъв мащаб и в какъв исторически обхват планират провеждането на това мероприятие. Той добре знаеше историята за френския маршал Юбер Лиоте и заповедта му да се засади няколко километра алея с палми в Рабат, които щяха да дадат приятна сянка и защита от палещото слънце на Африка едва 50 години по-късно.

Нямаше време за губене. След няколко дни Фицрой седеше в новия си кабинет и работеше усърдно над планове за операция „Лиоте“.

На 28 октомври 1939 г. трудът му стигна финала на първата фаза на операцията –

нормативното утвърждаване на предлаганите мероприятия и даване старт на тяхното организационно, кадрово, финансово и техническо подсигуряване. На бюрото на шефа на разузнаването лежеше утвърдения от правителството меморандум № 5736/G. На корицата на папката, в която удобно се разполагаше планът, стоеше строгото „ТОП СИКРЕТ“ („Секретно от особена важност“), а на първата заглавна страница на документа имаше ръкописно указание, очевидно изписано от министър-председателя: „Закрит за публика до 2015 г.“.

В приамбюла на документа дефинитивно се заявяваше: „Лиоте“ е непрекъснато действаща операция, съдържаща дългосрочна програма за действие на британското правителство, целяща дестабилизация на положението в съветските републики, граничещи с бивши британски владения“.

Операцията на практика вече вървеше. Това беше узаконеното ѝ начало, а краят беше някъде далече в бъдещето.

Фицрой Маклийн беше изпълнил задачата си. В света бушуваше световна война и през 1941 г. той доброволно влезе в армията. В същата година започна и политическата му кариера след избора му за депутат в палатата на представителите от групата на консерваторите. Това едва ли означаваше, че той напуска пределите на операция „Лиоте“. Фактът на появата му в Москва в самото начало на 80-те, връзката му с Янаев, посещението в Тбилиси през 1988 г. по-скоро допускат участието му в това мероприятие на английското разузнаване от началото до края.

Още няколко думи, за да завършим историята на сър Фицрой Хю Ройл Маклийн от Дънконел, баронет.

Той умира на 15 юни 1996 г. в Шотландия на завидната 85-годишна възраст. След кончината му, освен недвижимости, наследниците получават и нещо уникално – първите издания на шестнадесетте книги на Ян Флеминг за Джеймс Бонд с дарствени надписи. Те по един категоричен начин говорят за това, кого е имал предвид разузнавачът писател за първообраз на агент 007.

Наследниците решават, че тази уникална колекция има място наистина при някой от най-запалените колекционери, почитатели на Ян Флеминг.

По това време шотландската аукционна къща „Лион енд Търнбул“ обявява за 3 септември 2008 г. в Единбург аукцион за книги, карти и фотографии, свързани с творчеството на Ян Флеминг. Първоначално обявената цена за стартиране на наддаването за колекцията на Фицрой Маклийн е 20 хиляди паунда. Очевидно това едва ли е била крайната цена и едва ли това е толкова важно за читателя.

Синът на дипломата шпионин – Чарлз Маклийн, казва след аукциона: „Баща ми наистина харесваше книгите на Ян Флеминг. Те са скъп спомен, но семейството реши, че мястото им наистина е в някоя престижна колекция, където и други могат да ги видят и да им се порадват“.

Така 12 години след смъртта си, Фицрой Маклийн отново става част от светските събития. И ще продължи да бъде и част от все още грижливо скриваната история!

ГЛАВА Ш

СПУСКАНЕТО НА ЖЕЛЯЗНАТА ЗАВЕСА – КРАТЪК ПОГЛЕД КЪМ ПЕРИОДА 1945–1960 Г.

Речта на Чърчил във Фултън. Отговорът на Сталин в „Правда“. 17 февруари 1959 г. – меморандум 2279/НВ. Актуализиране на меморандума от 1939 г. с формулиране на основната цел при новите условия – „разпад на СССР“ и „създаване на опозиция на СССР в Източния блок“. Анализ на руското разузнаване и контрразузнаване и докладване в Политбюро на КПСС. Реакцията.

Втората световна война промени радикално политическата карта на света и особено на стария континент. На мястото на една държава на „победилния социализъм“, разпростряла се на една шеста от земната шир в Европа и в Азия, след войната се появи общност от държави, споделящи съветската идеология.

Речта на министър-председателя на Великобритания сър Уинстън Чърчил, произнесена на 5 март 1946 г. пред студентите в Уестминстърския колеж в град Фултън, щата Мисури, САЩ, очерта новите реалности и даде ясна програма за бъдещето. На тази дата и с тази реч бе обявено началото на новата война – СТУДЕНАТА, и спускането на Желязната завеса!

„От Шчечин на Балтика, до Триест на Адриатика през целия континент е спусната „желязна завеса“. Зад нея са всички столици на старите държави от Централна и Източна Европа – Варшава, Берлин, Прага, Виена, Будапеща, Белград, Букурещ и София, всички тези знаменити градове са в това, което трябва да нарека съветска сфера, и всички те в различна степен са обекти не само на съветско влияние, но и на нарастващ контрол от страна на Москва... Там комунистическите партии получиха сила, значително превъзхождаща реалната им численост, и се стремят да постигнат във всичко тоталитарен контрол“.

Дали случайно или преднамерено Чърчил е взел понятието „Желязна завеса“ от речите на Гьобелс? На 23 февруари 1945 г., два месеца преди края на Втората световна война, нацисткото списание „Дас Райх“ отпечатва статия, в която той отправя предупреждение към Запада, че в случай на победа на Съветския съюз под властта на болшевиизма ще се окажат Източна и Централна Европа: „Над тази огромна, ако се вземе предвид и Съветския съюз територия, ще се спусне „желязна завеса“.

Седмица по-късно вестник „Правда“ публикува отговора на Сталин. В него генералисимусът сравнява довчерашия си военен съюзник с Хитлер:

„По същество г-н Чърчил и неговите приятели в Англия и САЩ връчват на нациите, които не говорят английски, своеобразен ултиматум: признайте господството ни доброволно и тогава всичко ще бъде наред. В противен случай войната е неизбежна... Но нациите, в продължение на пет години жестока война, проливаха кръвта си за свободата и независимостта на своите страни, не за да заменят господството на хитлеристите с господството на чърчиловци...“

Дали беше знак на съдбата, но седем години по-късно, пак на 5 март, Сталин умира. Но

завесата остава спусната!

Реалностите и новите доктрини за „комунистическата заплаха“ налагаха развитие и на разузнавателните концепции и на дълго-срочно действащите мероприятия. „Лиоте“ не беше изключение.

На 29 юли 1953 г. планът на операцията се допълва с нова, много по-широка и обхватна цел, съобразена с новите политически реалности. Британското разузнаване първо стига до извода, че стабилността на всяка отделна народно-демократична държава и социалистическата общност като цяло лежи на изповядваната идеология, на ръководещата роля на комунистическите партии в отделните страни и на КПСС въобще, както и на взаимодействието на тези сили. Следователно, ако се подрине тази идеология, ако се компрометират упражняващите властта комунистически и работнически партии, ако се заложи на национализма, има всички шансове в монолита на Източния блок да се образуват пукнатини и да започнат процеси, които в крайна сметка ще доведат до неговия разпад.

Очевидно анекдът, приет през юли 1953 г., е повлиян и от факта, че Сталин си е отишъл преди четири месеца, Берия е арестуван и предстои екзекуцията му и се очертава период на нестабилност и вътрешни боричкания в Кремъл, които няма как да не резонират и в останалата част на Източна Европа.

На 17 февруари 1959 г. към документите за „Лиоте“ е добавено ново приложение – меморандум 2279/НВ. В този документ отново се конкретизират целите на операцията по отношение на страните от Източна Европа. Най-важната – „Да се създава вътрешна опозиция на Съветския съюз по метода на „всмукване–дестилация–източване“, предпоставя създаване, поддържане и задълбочаване на инакомислие, постинакомислие, разпад.

Всички тези документи, които и днес продължават да бъдат строго секретни, с многото си страници и в пълния си обем стигат до съветското разузнаване.

Документите са подложени на задълбочен анализ в Първо главно управление на КГБ (разузнаването), Второ главно (контрразузнаването) и Пето управление (борба с идеологическата диверсия). Правят се аргументирани изводи, прогнози и предложения за контрадействия. Изпращат се до висшите инстанции и стават предмет на разглеждане и обсъждане в Политбюро на КПСС.

Отново се проявява един общ за всички политически системи и държави феномен. Изводите на разузнаването не стават основа за приемане на адекватна програма за действие. Опасността за пореден път е подценена. Самочувствието за непогрешимост, непоклатима стабилност, сила и мощ са замъглили погледа на вождовете и те решават, че могат да ограничат реакцията си в сферата на идеологията и пропагандата. Самоизмамно приемат, че след като публично разобличат „козните на империализма“, опасността ще изчезне. И решението за реакция остава само в сферата на отговорност на члена на Политбюро, „сивия кардинал“ Михаил Андреевич Суслов.

След смъртта му на 25 януари 1982 г. мястото му в Политбюро и ресорът, за който отговаря, са поверени на Юрий Владимирович Андропов, шефът на КГБ. На 12 ноември същата година Андропов наследява Брежнев на поста генерален секретар на ЦК на КПСС, а през юни 1983 г. и като председател на Президиума на Върховния съвет на СССР.

В този момент операция „Лиоте“ вече е в своя завършващ етап.

Време е да се роди операция „Голгота“.

ГЛАВА IV

ВАНО – ЗАВРЪЩАНЕ ОТ МИНАЛОТО!

Историята на Ваню. Възстановяване на връзката на руското разузнаване с „необичайния“ агент чрез семейството нелегали Галина (Жанна) и Михаил (Сеп) Фьодорови. Новите задачи пред Ваню и прехвърлянето му в Англия. Плановите на „Лиоте“ пристигат в Москва. Залавяне, осъждане и кончина на Ваню.

Нека надникнем в историята на един необикновен човек, роден в края на XIX век, чиято професионална биография започва през 1916 г. като ротмистър в руското царско разузнаване, продължава в НКВД (Народен комисариат по вътрешните работи), като към страховитата ЧК (Чрезвычайная Комисия) го привлича лично Феликс Едмундович Дзерджински. През 1919 г. по задание на „Железния Феликс“ под псевдоним Ваню той е внедрен в белогвардейския стан. Един от първите разузнавачи на новата социалистическа държава, внедрен в Бялата армия, „отстъпва“ с частите ѝ, минава през България, за да стигне до Европа и да остане „и сам в поле войн“ („и сам войнът е войн“). Макар без връзка и загубен от своите за повече от 20 години, той продължава да живее и работи, верен на дадената клетва.

И „възкръсва“ в първите години на Студената война.

През 1955 г., ден преди десетгодишния юбилей от Деня на победата (*едва ли съвпадението е случайно*), Ваню намира начин да предаде на представител на руското разузнаване в Западна Европа писмо със следния текст:

„... Когато над Русия се съгъстват облаците на трета световна война, макар все още „студена“, моля да използвате моето положение, жизнения опит и някои възможности за подстъпи към британските СИС (Сикрет Интелиджънс Сървис) в интерес на осигуряване безопасността на нашата Родина.

*Както винаги верен на Отечеството – Ваню.
8.05.1955 г.*

Кратката бележка е съпроводена с подробен „отчет“ за „извършената работа“ и „изживяния живот“. От „отчета“ лъха професионализъм. Ваню ясно разбира, че при вече разгарящата се „психологическа война“, никой не би приел твърденията му за чиста истина. Твърде много всичко напомня на опит за подстава, за внедряване на „двоен агент“ в разузнавателните служби на противника. И затова „отчетът“ е изпълнен с фактология, която би позволила щателна проверка. Описвайки митарствата си из Европа, кратко, ясно и точно съобщава как е попаднал в полезрението на английското разузнаване и е привлечен за сътрудничество, как и какви задачи е изпълнявал по време на войната, с какви ордени и отличия е награждаван и за какво. Информира за връзката си с Томас Доннато – бившият зам.-началник на отдела за Западна Европа на СИС, вече пенсионер, но продължаващ да работи на отговорна позиция в свръхсекретната военно-морска база в Плимут^{**}. От отчета се вижда, че още преди войната Ваню е завършил курсове за автомеханик и след края ѝ създава автосервиз, който се разраства и се утвърждава като солидно предприятие, обслужващо автопарковете на чуждите посолства в столицата на страната, където пребивава.

Разнообразието от коли и модели, от частите, необходими за тяхното сервизиране, поддържане и ремонт изискват изграждането на мрежа от делови връзки и контакти в цяла Западна Европа и САЩ. За поддържане на тази дейност Вано много често пътува до Франция, Англия и ФРГ.

Наред с това той има широки контакти в дипломатическия корпус и често е гост на приемите на различни посолства. С особено уважение се ползва в посолството на Великобритания.

Накрая на „отчета“ си, изразявайки готовност да заработи отново активно „в името на сигурността на родния руски народ“, остава в очакване на контакт. Дава индикация, че помни паролата за връзка, дадена му преди повече от четвърт век.

Очевидно между клиентелата му са и служителите на съветското посолство и той точно е „изчислил“ човека, на когото да предаде в запечатан плик своя „отчет“ и изповед.

Започва периодът на проверки, препроверки, проверки на вече провереното и на... дългото чакане. Няма уважаващо себе си разузнаване, което презглава да се хвърли в изключително примамлива, но и възможна постановка на противника да внедри свой „двоен агент“ директно в разузнавателните служби на „врага“.

Ако това бе станало две години по-рано, преди над „Третия“, супершпионина Ким Филби, да бе хвърлено съмнението, че е руски агент, то не би имало проблем дори да се получи копие от личното дело на Вано от архивите на английското разузнаване. Нали Филби вече им бе доставил цялото дело за работата на английското разузнаване в СССР и Югославия по време на Втората световна война. Но Ким вече е в Бейрут, а втората му съпруга – Айлин, която по време на войната работи в архива на СИС, не е жива.

В разузнаването много често е верен библейският принцип „*Който търси, намира*“. Въпреки че в случая с Вано от датата на неговото писмо през 1955 г. до осъществяването на контакт с представител на руското нелегално разузнаване и подготовката му за извеждане в Лондон през 1963 г. минават ОСЕМ години.

По същото време руската нелегална семейна двойка Галина и Михаил Фьодорови – Жанна и Сеп, успешно работят доста години под съвсем различна самоличност в една от западноевропейските столици.

След задълбочени и продължителни комбинации от проверочни мероприятия с възможностите на Центъра, ръководството на съветското разузнаване стига до извода, че Вано е автентичен, че наистина пред себе си имат искрен руски разузнавач с определен потенциал за работа и дават указания да се възстанови прекъснатата преди 35 години връзка. Преценено е, че Вано може да бъде най-ефективен и полезен във Великобритания и е взето решение, след съответна подготовка, да бъде изведен в Лондон. Спират се на най-естествената легенда – изграждане на международна мрежа от автосервизи в няколко от водещите западни държави за поддържане автопарковете на дипломатическите мисии. За целта Вано трябва да използва наличните си международни контакти и доказаното си реноме в тази сфера, да поднови и всички свои полезни контакти в Англия.

Възстановяването на връзката е възложено на Жанна и Сеп.

Галина и Михаил обмислят как най-лесно и с най-малък риск може да бъде проведено това мероприятие. Жанна се сеща, че добрата е позната от курсовете по изучаване на чужди езици Дороти Меллоу, съпруга на английски дипломат, нееднократно е е говорила за сервиза

на Ваню. Решават да я помоли за съдействие в сервиза за извършване на малък козметичен ремонт на тяхното семейно „Пежо“. Дороти веднага се отзовава.

И ето Жанна и Дороти са при „този мил старик, строг, непристъпен, затрупан с поръчки“, както го е описала англичанката.

А така го вижда Жанна: „Зад бюрото стоеше висок мъж с военна стойка, с открито, волево руско лице. Годишите като че ли не го бяха докоснали. Само среброто в косите и в малките „юнкерски“ мустаци издават възрастта. Облечен е просто, но с вкус: костюмът, вратовръзката и ризата подбрани в тон, в целия му вид се усеща „порода“. Посреща ни изправен, усмихва се приветливо, очите му блестят...“

Дороти обяснява целта на визитата. Жанна допълва: „Знаете ли, бяхме на пикник в гората. При маневра понатиснах и одрасках задния калник“. В обяснението се съдържа ключова дума от паролата. Ваню я хваща и отговаря: „След пикник винаги се случват малки или големи неприятности“. Това е отговорът на паролата. Разговорът продължава с още няколко разменени фрази, които точно потвърждават, че съпадението не е случайно. Дороти не подозира на какво важно събитие присъства. Ваню продължава да демонстрира висок професионализъм. Не иска да остава каквато и да е следа за посещението на Жанна и продължава: „Скъпа Дороти, вие знаете, че ние обслужваме само дипломатическия корпус. С удоволствие бих направил услуга на очарователната ви приятелка, но трябва да я оформим на ваше име, ако не възразявате. Така ще бъде по нашите правила“. Разбира се, Дороти е щастлива, че може да послужи на приятелката си.

След пет дни Жанна отново е в кабинета на Ваню, за да получи „ремонтирания“ автомобил. Договарят условията за срещата му със Сеп. Изпращайки я до автомобила, „старикът“ не скрива възхищението си:

„Акуратно работите“.

„Така са ни учили!“.

„Добра школа“ – завършва Ваню, като ъ подава ключовете.

В колата, на дясната седалка – букет червени рози, а в огледалото за обратно виждане се очертава силуетът на отдалечаващия се мъж с изправената по младежки военна стойка.

Сеп и Ваню доразработват предложената от Центъра легенда. Решават, ако реализацията е тръгне успешно, след време освен Англия, Франция и ФРГ, операцията да обхване Австрия, Швейцария и Скандинавските страни.

Смелият проект завладява Ваню.

„Къде бяхте преди десет години, когато все още бях млад? Защо сам не се сетих за тази грандиозна идея? Нищо, аз ще я започна, а вие ще намерите по-млад да я поеме и продължи! Важно е да прокараме първата бразда!“, казва им Ваню.

Подготовката за установяването в Лондон продължава до март 1963 г. През това време Ваню активизира всичките си връзки в Европа, за да лансира идеята за създаване на международна организация за обслужване на дипломатическия корпус. Пътува много, среща се с дипломати от много посолства, привлича контрагенти в Англия, Франция и ФРГ. Едновременно с това Сеп го обучава в тайните на еднопосочната и двупосочната радиовръзка, за последните постижения на тайнописа, микрофилмирането, подбора на тайници за безлична връзка, изкуството да откриваш чуждо проследяване и да се измъкваш от него, договарянето на конспиративни адреси за обмен на информация с използването на

кодове, шифри, микроточки и тайнописни средства. Сеп е изумен как този „последен мохикан“, въпреки голямата разлика във възрастта им, вижда в негово лице Центъра, а не „младока“, как изцяло му се доверява и на практика поставя живота си в ръцете му.

През март 1963 г. Сеп и Вано се виждат за последен път. Вано официално пресича Ламанша и се „завръща“ в добрата, стара Англия. А там връзката се поема от други руски разузнавачи нелегали.

Следват четири години активна и особено ефективна разузнавателна работа преди съдбоносната сутрин, в която в дома му нахлуват сътрудниците на английското контраразузнаване – МИ-5 и го залавят в момента, в който приема кодирано съобщение от Центъра.

Каква е причината за провала? Дали е някакъв елементарен и непредвиден пропуск в разузнавателната работа на Вано или на руските разузнавачи, поддържащи връзката с него, дали е изтекла информация по непредпазливост или в резултат на предателство? Знае се само, че по това време вече руският разузнавач Олег Гордиевски, работил като зам.-резидент в Копенхаген, ръководен кадър на английския отдел на руското разузнаване и резидент в Лондон, е сменил страната на барикадата и работи за англичаните.

Какво е направил през тези години Вано?

По линия на научно-техническото разузнаване създава източници и получава ценна информация за защитното покритие на английските подводници, базирани в Западна Англия и Шотландия, придобива схемата на системата за хидролокация и хидроакустически датчици на морското дъно в териториалните води на Норвегия, следящи движението на руски подводници в тази акватория.

„Бисерът в короната“ на документите, придобити от Вано и достигнали до Москва, е пълният, съставляващ много страници с гриф „Топ сикрет“ план на английското разузнаване за така наречената операция „ЛИОТЕ“.

В средата на февруари 1967 г. агентите на МИ-5 и Скотланд ярд арестуват Вано. Пресата моментално и дирижирано реагира. Започва поредната шпиономанска кампания. Но твърде скоро тя се задъхва и угасва. Причината става ясна от последните медийни публикации.

Оказва се, че на настойчивите опити на следователите да получат отговор на въпросите кой го е изпратил в Англия, кои са източниците му на информация, какво е получил и какво е препратил, Вано неизменно и с усмивка отговарял: „Това, господа, е некоректен въпрос“. И затова пресата, дори в най-острите си публикации признава: „Удовлетворени сме от това, че един изключително квалифициран и професионален агент, действал под отлично прикритие и притежавал почти неограничени възможности да причини вреда на националната ни сигурност, е зад решетките. За съжаление обаче, така и не се разбра кои са истинските му господари и какви щети е успял да ни нанесе“. И още: „Независимо, че контраразузнаването го е наблюдавало година и половина, до сега не се знае съдържанието на шифровките, които очевидно са били предназначени за Москва, нито мащабите на щетите, нанесени на Великобритания“.

Какво още установява английското контраразузнаване? Че Вано по своите „бизнес дела“ често е посещавал ФРГ и Франция. И дотук. Там няма никакви разкрития. Че през 1965 г. е посещавал Москва и Киев като преводач на делегация от лондонски организации, застъпващи се за правата на съветските евреи. Та какво от това? Този нескриван факт по-скоро говори в

негова полза. Но никой не знае, че е посетил и Санкт Петербург – градът на неговата младост, и Краснодар, и местата, на които е изпълнявал първите си разузнавателни задачи в армията на белите. На сбогуване казва на руските си колеги: „Получих второ дихание! Все още има барут в барутницата! Имам огромно желание да бъда полезен на народа си. Не е вярно, че старият кон оре плитко. Още ще повоюваме! А ако се случи най-лошото, до край ще се държа!“.

Така и става. Руското разузнаване не иска да изостави своя „мохикан“ и хвърля усилия да открие в кой затвор е.

За съжаление, след време получават от свой източник тъжна новина. В деня след произнасяне на присъдата сърцето на Вано не издържало на трупаното с десетилетия напрежение. Умрял в затворническата килия.

Къде е погребан? Не се знае! Както не се знае къде в морските дълбини почиват „морските вълци“!

ГЛАВА V

„ЗЛАТНАТА КОКОШКА“ НА АМЕРИКАНСКОТО РАЗУЗНАВАНЕ – РАЖДАНЕТО НА АГЕНТ АЛИС

Безсънни нощи в английската резидентура във Варшава. Кой е подполковник Йозеф Святло и какво предлага? Страх от „подстава“ и колебание в Лондон. Решение да разделят риска с американците.

Февруарският студ на тази ранна утрин на 1948 г. се усещаше и в отопления кабинет на капитан Майкъл Съливан. Под това име, поне във Варшава, разбира се, без воинското му звание, беше известен шефът на British relief agency – британската служба за помощ, но в действителност резидент на английското разузнаване в Полша.

Капитан Съливан очакваше знак от своя шифровач за реакцията на Лондон по един проблем, който за него без преувеличение бе въпрос на живот или на най-лошото, което можеше да се случи в опасния му занаят. И всичко трябваше да се превърне от очакване в реалност само след няколко часа.

Всичко започна преди три седмици. Тогава, чрез подставено лице, на един от сътрудниците на резидента бе връчен запечатан плик с твърдо указание да се предаде в този вид лично на шефа на британското разузнаване във Варшава.

От съдържанието на плика ставаше ясно, че някой си подполковник Йозеф Святло има предложение за англичаните и предлага среща и то само с резидента, като го назоваваше по име, точно след три седмици, в късен вечерен час, на определено място до брега на Висла, във все още потъналата в разруха столица.

Бързата справка в информационната база на резидентурата показа, че името на полския подполковник е добре известно. Това бе зам.-началникът на X управление на полската Държавна сигурност, Безпиека. А отделът, за който отговаряше Святло, „се грижеше“ за „чистотата на партийното и държавно ръководство“ в Република Полска и на практика беше под контрол в Москва, и то лично на Лаврентий Берия.

Святло бе известен на противниците си като „Касапинът“. Това беше не само заради огромната власт и възможност да контролира партийния и държавния актив, а и защото той беше един от дванадесетте най-влиятелни шефове в полските специални служби. Този псевдоним той носеше и поради факта, че често и с удоволствие водеше лично разпитите и инквизициите на задържаните „врагове с партиен билет“.

Разбира се, първата реакция на Майкъл Съливан бе, че това е капан или най-малкото опит да се внедри комунистически агент в английските разузнавателни служби. Нямаше никакви доказателства, че зад „инициативата“ стои наистина Святло, а не някой друг, включително самото руско разузнаване. С такова мнение и с оперативния псевдоним Алис тръгна бързото съобщение към Лондон. Макар „кръстникът“ на новия потенциален източник да си мислеше, че това „име“ ще се появи само в една-две шифровани телеграми, той определено се лъжеше. Алис щеше да се превърне в един от най-успешните агенти на западното разузнаване по време на Студената война. Поне по техни оценки!

Разбира се, съобщението трябваше да стигне до бюрото на началника на IX отдел на МИ-6 – отдела за работа срещу СССР и световния комунизъм. А случаят беше толкова важен, че той би трябвало да го докладва лично на шефа на разузнаването сър Стюарт Мензис. А той, от своя страна, трябваше да сложи окончателната резолюция върху документа със зеленото мастило, което използваше само и единствено той – шефът.

Грамата от Варшава буквално вдигна на крак МИ-6. Преобладаващото мнение бе, че случаят не е за изпускане. Разбира се, и страховете на Съливан имаха своите поддръжници, които заеха позицията, че не бива да се рискува не само Майкъл, но и цялата агентурна мрежа, която той бе изграждал в продължение на две години упорита и успешна оперативна работа в следвоенна Полша. Окончателното решение дефинира сър Мензис с един от характерните си афоризми: „В момента, в който приемете, че противникът е толкова умен, че мисли и отчита всичко, вие не си оставяте никакъв избор, освен да не правите нищо!“. Указанието в резолюцията със зелено бе да се направи контакт с поляка.

За да се намали до минимум риска, бяха дадени нареждания капитан Съливан да замрази всички свои контакти, най-ценната агентура да се изведе от страната при възможност и при наличие на подходящи легенди, веднага за Полша да замине нов резидент, без да се уведомява Майкъл за самоличността му, и този резидент да поеме работата, ако поляците арестуват или отвлекат Съливан. Никой не може да гарантира, че ще издържи инквизициите, на които може да бъде подложен, и че ще опази тайните, които са му известни. На Съливан бе наредено на срещата с поляка да изслуша предложението му и да договори нова среща след няколко седмици, за да има време „да информира Лондон“ и да получи отговор.

Освен тези конкретни указания към Варшава „отлетя“ и подробна справка за личността на Йозеф Святло, изготвена на базата на всичко, което Центърът имаше в архивите си за него.

Това, което капитан Майкъл Съливан, резидентът на СИС във Варшава, не научи, беше, че в същия момент за английското посолство във Вашингтон, за официалния представител на

СИС, „излетяха“ в ефира шифрограми със справката и с указания за „спешна, неофициална“ среща с ума зад новосъздаденото американско разузнаване Алън Дълес. Той все още обитаваше ъгловия офис на старши партньор в известната адвокатска кантора „Съливан и Кромуел“ в един от небостъргачите на Уолстрийт, Ню Йорк, но се готвеше скоро да седне в директорския стол на ЦРУ. И докато шифровачът във Варшава дешифрираше телеграмите за Съливан, колегата му във Вашингтон затвори телефона след разговора с личния си приятел Алън и се отправи за Юниън скуеър, за да хване първия влак за Ню Йорк.

Лондон прецени, че случаят, колкото и да е рискован, не е за изпускане, но реши да го раздели с „братовчедите“.

А това, което и капитан Майкъл Съливан, и сър Стюарт Мензис не можеха да допуснат и в най-големите си кошмари бе, че справката и указанията им пътуваха към още един адрес – Москва, Любянка, Пьотр Василевич Федотов – началник на външното разузнаване, за Лаврентий Павлович Берия!

Не знаеха също така, че свръхсекретните английски документи само след два дни ще станат тема на специално обсъждане на четири очи между „бащата на народите“ – Йосиф Висарионович Сталин и Лаврентий Павлович!

Строго секретно! (For your eyes only)

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Йозеф Святло

Йозеф Святло – роден като Изак Флайшфарб на 1 януари 1915 г. в село Медина, Руска империя. Известен още като Исаак Лихщайн. Евреин. Полски гражданин. Зам.-директор на X управление на полските служби за сигурност (Urząd Bezpieczeństwa)

Йозеф Святло е роден на 1 януари 1915 г. в село Медина, Русия, до град Збараш (Украйна), в семейството на полски еврей.

По времето на Втората полска република той е свързан с ционистите, но по-късно се изявява като комунистически активист. Член е на ционистката организация „Гордония“, но се разочарова и през 1933 г. става активен член на Комунистическия младежки съюз. Арестуван е два пъти за нелегална дейност. През 1939 година е призован в армията и служи в 6-а пехотна дивизия. Същата година участва във военната кампания, попада в немски плен, но успява да избяга. Стига до Източна Полша, където живее семейството му, отново попада в плен, но този път на Червената армия. Заедно със стотици хиляди поляци е депортиран на Изток.

На 26 април 1943 г. се жени за Жюстина Святло и приема нейното, характерно полско име, за да прикрие еврейския си корен. Присъединява се към полските сили на Изток (Първа пехотна дивизия „Тадеуш Костюшко“ в армията на Берлинг) като политически офицер със

звание подпоручик и участва в организирането на държавната администрация в освободените от нацистите райони.

През 1945 г. е прехвърлен в новосъздаденото Министерство на вътрешните работи. Участва в арестите на стотици членове на нелегалната Армия Крайова, на нейните ръководители (делото на „Шестнадесетте“) и във фалшифицирането на референдума от 1946 г.

Работи в различни служби и управления, като стига до зам.-началник на X управление, разработващо висшия партийен и държавен актив и търсещо чуждите агенти и „врага с партийен билет“. Военно звание – подполковник. Изпълнява директни заповеди и разпореждания лично от Първия секретар на Полската обединена работническа партия – ПОРП, Болеслав Бейрут. Има възможност да манипулира хора по високите етажи на партийната и административната йерархия и с реални или съчинени компромати да пречупва без особени усилия кариери на избраници от най-висок ранг!

Поради личното му участие в арестите, разпитите и инквизициите на ръководни партийни кадри и държавни дейци, жертвите са го нарекли „Касапинът“.

Бележка: Справката е само за ваше сведение! След прочитане да се унищожи!

Каква е съдбата на полския полковник до и след бягството му в Съединените щати през 1953 година.

Святло „успешно“ е изпълнил задачата, поставена му от Дълес, бил е едно от основните действащи лица в операция „Разцепващ фактор“, разпитва Ноел Филд на 27 август 1949 г. след отвличането му в Прага и прехвърлянето му в Будапеща, участва в отвличането и разпитите на брат му Херман във Варшава, лично ръководи арестите на такива известни полски функционери като Владислав Гомулка, Мариан Спихалски, генерал Михал Рола-Зимиерски, кардинал Стефан Вишински.

След смъртта на Сталин през март 1953 г. и ареста на Лаврентий Берия през юни, Святло разбира, че повече не може да остане в Полша. Използва факта, че през ноември 1953 г. първият секретар на ПОРП Болеслав Бейрут нарежда на члена на Политбюро Якуб Берман да командирова в ГДР Йозеф Святло и неговия шеф Анатоли Фежгин за консултации с шефа на ЩАЗИ генерал Ерик Милке. Целта е компрометирането и дори физическото елиминиране на Ванда Бронска – бивш член на ПОРП, преминала на Запад и започнала активно да сътрудничи на полската секция на радио „Свобода“ в Мюнхен, а от 1952 г. – на радио „Свободна Европа“ в Западен Берлин.

При посещението в Източен Берлин, на 5 декември, Святло използва благовиден предлог да се отдели от групата и с метрото се прехвърля в Западен Берлин. В Полша оставя жена си и двете си деца. Американците го очакват и както са обещали, след няколко месеца активни разпити го прехвърлят в САЩ. Получава политическо убежище и започва работа за Централното разузнавателно управление и за ръководеното от него Радио „Свободна Европа“ (РСЕ).

Първата пресконференция на Святло за американските медии е почти година след бягството му на Запад – на 28 септември 1954 г. Месец по-късно полските медии съобщават за първи път за бягството на „провокатора и предателя“. По това време другите герои и жертви в тази драма – Ноел, Херта, Херман и Ерика Маргарет Тереза Глейсър, са пуснати от затворите в Будапеща, Варшава и Източен Берлин. Ноел и Херта искат политическо убежище

в Унгария и до смъртта си остават в Будапеща.

След операция „Разцепващ фактор“ агент Алис – Йозеф Святло, става моторът на операция „Прожектор“. В рамките на тази операция той дава 140 интервюта по радио „Свободна Европа“ (РСЕ), като громи органите, в които доскоро е бил един от движещите фактори. В едно от тези интервюта той разкрива факта, че Ноел Филд и брат му Херман са в затвори в Будапеща и във Варшава, но не казва нито дума за своята роля за тяхното отвличане, разпити и инквизиции. РСЕ излъчва още 30 програми, посветени на него. Те не само се предават на вълните на радиото, но също така се разпръскват в десетки хиляди екземпляри със специални балони, пускани над полска територия.

Алис е признат за един от големите американски агенти по време на Студената война, въпреки че през цялото време е бил кукла на конци на Сталин. В част VII на доклада на Националния съвет за сигурност на САЩ, изготвен от ЦРУ, с дата 2 март 1955 г. е казано конкретно: „Полският офицер от органите за сигурност Йозеф Святло, въпреки че бяга в началото на 1954 г., има сериозен принос за разузнаването на САЩ и програмите за психологическа война през този период“.

През 60-те години Святло, наричан преди това „най-успешният западен агент в историята на Студената война“, изчезва от хоризонта на общественото внимание и се превръща в „господин Никой“. Показателно е и това, че в книгата си „Искусството на разузнаването“, издадена през 1963 г., Алън Дълес му отделя само две незначителни изречения, отбелязвайки, че е преминал на Запад през 1954 година. Даже бърка точната година на този акт – 1953-та. Асът на американското разузнаване е разбрал, че не Сталин е налупал хвърлената от него въдица с операция „Разцепващ фактор“, а я е използвал, за да унищожи наченките на каквото и да е дисидентство или опит за самостоятелност в сателитите на СССР.

Йозеф Святло умира забравен на 2 септември 1994 г. в САЩ.

Въпреки американския закон за свобода на информацията, всички документи, свързани с него, остават секретни и не са достъпни нито за изследователи, нито за журналисти, нито за широката публика!

Причината?

OPERATION SPLINTER FACTOR – ОПЕРАЦИЯ „РАЗЦЕПВАЩ ФАКТОР“

ГЛАВА VI

„ЗАДНИК С МУСТАЦИ“ – КРЕМЪЛ, ФЕВРУАРИ 1948 Г.

Кабинетът на Йосиф Висарионович Сталин. Берия – докладва шифрограмата от Вашингтон с информацията от „Сони“. Сталин – паралел със „случая Волков“ – има ли пряка опасност за „Сони“ и за „петорката“? Заслужава ли си да

предупреждаваме поляците или е по-добре да оставим Святло и американците да действат, но под наш негласен контрол? Какви са плановете им? Как можем да им противодействаме или още по-важното – да ги обърнем срещу тях и в наш интерес?. Сталин дава указания за Федотов.

Йосиф Висарионович Сталин Лаврентий Павлович Берия

В обширната приемна пред кабинета на „Вожда на народите“ Йосиф Висарионович в Кремъл, която беше и работното място на началника на кабинета и личния секретар на Сталин, генерал-лейтенант Александър Николаевич Поскръбишев, както обикновено седеше той, а не заместващият го от време на време Двински. При него изчакваха реда си извиканите от Сталин за доклад членове на Политбюро, маршали, секретари на ЦК и други висши функционери. Повечето от тях знаеха, че в биографията на Поскръбишев има тъмно петно – беше баджанак на Седов (сина на Лев Троцки), но лично беше внесъл за подпис на Сталин папката, в която бе и заповедта за изпращане на собствената му съпруга в лагерите на Колима. И си беше запазил доверието на вожда. Разказваше се под сурдинка и на четири очи, като анекдот, и следната история от края на войната:

Сталин вика маршал Жуков. Жуков пристига от фронта след полунощ със своя личен самолет.

Сталин го гази по сталински...

Маршалът, който е обръгнал от ада на войната, общо взето е гьон, но този път Сталин го вади от равновесие. Излизайки от кабинета си говори шепнешком: „Задник с мустаци!“

Изплашен до смърт от думите на Жуков и като знае, че го дебне невидимо око и го подслушват невидими уши, Поскръбишев се втурва при Сталин:

– Йосиф Висарионович, вие знаете ли какво каза Жуков, излизайки от кабинета ви?

– Какво каза?

– Задник с мустаци...

Сталин рязко се извърща, процежда:

– Върни го!

Поскръбишев се хвърля към телефона, звъни на пропуската:

– Жуков, обратно!

И тъй, Жуков отново е при Сталин.

Главнокомандващият тъпче лулата си и бавно го обикаля. Така най-свирепата акула обикаля жертвата си, преди да се нахвърли...

Когато Сталин извървява деветдесет градуса по кръга, Жуков рязко се обръща, за да е с лице към него, чуква по войнишки токове. Четири пъти на всяка обиколка. Поскръбишев е застанал в стойка „мирно“ до вратата.

– Другарю Жуков – казва Сталин и пуска облаче дим, – излизайки от кабинета, вие нещо сте казали?

– Тъй вярно – чуква токове маршалът. – Казах.

Четвърт обиколка, отривисто чукуване на токовете.

– И какво сте казали?

– Задник с мустаци.

Следва цяла обиколка, четири резки чуквания на токовете.

– И кого имахте предвид?

– Разбира се, че Хитлер!

Не се чува тракване на токове. Сталин бавно извива мощна шия към Поскръбишев:

– А вие, другарю Поскръбишев, кого имахте предвид?

В момента в приемната чинно очакваше сигнал да влезе само заместник-председателят на Съвета на министрите на СССР маршал Ворошилов.

Сталин рядко използваше звънеца. Ако му трябваше Поскръбишев, отваряше вратата и го поканваше или чрез него извикваше човека, който му трябва. Така беше и сега. На вратата се появи Сталин с димяща лула в ръката:

– Климент Ефремович, малко ще те позабавя, но Лаврентий Павлович се обади, че има нещо спешно. Александър Николаевич, звъннете му да идва!

След минути на вратата на кабинета на Сталин се появи със синя папка в ръка Берия. Сталин стоеше пред прозореца на кабинета си, с изглед към Спаската кула, и не се обърна веднага. Берия прекрачи прага и затвори внимателно вратата след себе си. Сталин не обичаше вратите да се отварят и затварят шумно.

– Другарю Сталин (въпреки че бяха земляци и се знаеха още от ранните години в Грузия, Берия дори когато бяха сами, се обръщаше към него така), Федотов получи важно съобщение от Синчето от Вашингтон, на което трябва да се реагира бързо.

– Защо от Вашингтон?

– От няколко месеца Синчето е официален представител на английското разузнаване в САЩ. Помага им да си организират новите служби и да съгласуват действията си.

– Какво пише?

– Има преки доказателства, че един от шефовете на X управление на полското контраразузнаване, който отговаря за чистотата в редовете на ПОРП и правителството, търси контакт с англичаните. В характеристиката на английското разузнаване за лицето има един много важен пасаж: „Има възможност да манипулира хора по високите етажи на партийната и административната йерархия и да пречупва без особени усилия кариери на избраници от най-висок ранг, с реални или съчинени компромати“.

– Другарю Берия, това не ти ли напомня случая с нашия шифровач в Турция – Волков, който трябваше пак спешно да решаваме през 1945 година? Тогава имаше пряка опасност за цялата Кембриджска петорка и особено за Третия. Как го решихме? Помня, че обсъждахме вариант да го ликвидираме в Истанбул. Какво стана?

– Оказа се, че е получил криза от язва и е влязъл във френска болница. Вариантът с ликвидиране или отвличане стана неприемлив. Открихме обаче близък негов приятел – лекар в нашите части в България, прехвърлихме го в Турция и той успя да го убеди, че му се налага операция и трябва незабавно да се върне в Москва. А тука вече го съдихме и замина за Сибир, за осем години. Съдът ни се оказа много милостив, въпреки че при обиски в дома му открихме цял куфар секретни документи. Петорката направо „гърмеше“, ако го бяхме изпуснали. Слава Богу, сибирската зима и лагера си казаха думата. Получи кръвоизлив и скоропостижно си замина...

– Сега има ли опасност за Синчето, Петорката или за някой друг наш ценен източник?

– Не, но би могъл да направи много бели на поляците.

– А ти толкова ли си се загрижил за тях? Ето какво ще направим! Първо, информацията остава само между нас тримата – мен, теб и Федотов. На поляците за сега нищо, даже и намек. Працате във Варшава някой от най-опитните хора на разузнаването – Сахаровски, Савченко или Шкларенко. Поема представителството на КГБ в Полша и лично наблюдава Десето управление. Осигурява пълно покриване на „кандидата“, а Синчето плътно следи развитието на отношенията му с англичаните и американците. Аз съм сигурен, че ще го налапат и ще го използват активно срещу нас. Ако организираме нещата както трябва, ще видим кой кого! И разбира се, винаги имаме възможност, особено ако нещата започнат да излизат от контрол, да го ликвидираме. И специално следете за отношението на Дълес към случая. Чудесно е, че Синчето има пряк контакт с него и лично го е запознал със случая. Както казват, „поднесъл му го е на тепсия“. Аз съм сигурен, че до няколко години той ще ръководи американското разузнаване не зад кулисите, а от директорския стол. Така че Синчето да развива отношенията си с него и с другия – Енгълтън. Той Исус ли беше или някакво друго шибано име?

– Джизъс, другарю Сталин, Исус, ама не баш..

– Договорились***! Действайте!

ГЛАВА VII

„С НАШИТЕ ПАРИ ДОКАРАХМЕ КОМУНИСТИТЕ НА ВЛАСТ“

Уолстрийт – офисът на „Съливан и Кромуел“.

Алън Дълес и Ким Филби – старите приятели отново заедно, за да решат бъдещето на агент Алис.

Телефонът за вътрешна връзка на бюрото на старши партньора в известната нюйоркска адвокатска кантора „Съливан и Кромуел“ Алън Дълес с непрекъснато примигване даваше знак, че се обаждат от партера, от рецепцията на сградата.

– Слушам те, Роуз. Дълес е на телефона.

– Сър, господин Ким Филби от английското посолство във Вашингтон е тук за среща с

Вас.

– Чакам го. Да се качва!

Дълес посрещна госта на вратата на кабинета си.

– Ким, радвам се да те видя. Не съм те срещал от времето, когато оглави възстановения ви отдел за работа срещу СССР и комунизма, и пое координацията с нас, неопитните американци. Мисля, че беше някъде през 1943–1944-та година. Тогава знам, че прие на „обучение“ наша група и ако не се лъжа, водеше я онова копеле Джизъс Енгълтън. После всички те хвалеха, че си голямо нещо. Вашият сър Уинстън Чърчил ни даде добър урок на всички. Много преди речта си във Фултън усети, че големият враг ще бъде съюзникът ни срещу Хитлер – СССР, и мисля, че именно по негова инициатива възстановихте отдела, който ти пое. А сега пристигаш при нас май направо от резидентурата си в Истанбул, за да „бабуваш“ на младото ни отроче ЦРУ. И даже тук говорят по коридорите, че това е последният етап, преди да оглавиш МИ-6. Няма да те питам така ли е, защото знам, че няма да ми отговориш, но както казват нашите червенокожи, няма дим без огън.

– Алън, и аз, когато получих съобщение в Истанбул да се готвя за Вашингтон, си мислех, че тук ще те заваря в стола на директора на твоето ново отроче, но не разбирам защо отлагате. Знам, че и ти няма да ми кажеш причините, но съм сигурен, че рано или късно ще седнеш в стола, който е скроен за теб. Все пак ти си истинският законен татко на ЦРУ.

– Окей. Ким, стига сме „били около храстите“, както казваме ние, американците. Или пък „бяхте“ вие, англичаните? Как така толкова скоро след пристигането си се сети за мен, забравения приятел, все още само най-обикновен адвокат? Но преди да започнеш да ме изненадваш, ти предлагам да изпусим по една „лула на мира“. Открих невероятен тютюн, за който може и да не си чувал, въпреки че идва от твои райони. Някакъв българин или сърбин, стар емигрант, напоследък прави фурор между познавачите с нов бранд цигари и тютюн за лула. Цигарите са малко снобски, 20 къса в кутия, но по-дълги с инч от нормалните, доста по-тънки и най-важното – всяка с различен цвят цигарена хартия. Отваряш кутията и вътре – дъгата. А името на кутията е на кирилица – „Народное собрание“. Женска работа и доста кич, но тютюнът е превъзходен – ориенталски, а този за лула е без всякакви ароматизатори. Мирише си на истински як Ориент! Опитай.

– С удоволствие! И докато си пълнеш лулата Ким започна да разказва: – При нашия човек във Варшава кацна голяма птица. Един от дванадесетте големи в полското контраразузнаване. Заместник на тяхното Десето управление и началник на отдела за контрол върху партийния и държавния апарат. Търсят врага с партиен билет и въпреки че не знам досега да са хванали наш или ваш агент, вече доста хора изправиха до стената. Мен особено ме впечатли една от дефинициите в справката, която ми изпратиха от Центъра, че може да „манипулира хора по високите етажи на партийната и административната йерархия“, и че е спец по компроматите! Ако е така, едва ли би могло да бъде по-добре. Нашите в Лондон си имат своите съображения и изрично ме предупредиха да споделя информацията с теб лично и след твоя съвет да решим какво да правим официално. Очевидно искат да си поделим и успеха, и отговорностите, и рисковете.

– Скъпи приятелю, ти си нямаш идея какво лекарство за нараненото ми самочувствие ми носиш. Вече няколко години нямам спокоен сън при мисълта каква огромна услуга направихме на „мустакатия в Кремъл“ с огромните средства, които и ние, и вие наляхме в

антифашистките движения в окупирана Европа и особено там, където днес е съветската зона. Парите ни се оказа, че са отишли основно в нелегалните тогава комунистически партии, които за нула време след края на войната, подкрепяни от Червената армия, узурпираха цялата власт в Източния блок. Разбираш ли, че финансово и с нашето оръжие ние ги докарахме на власт? И голяма част от това стана не само под носа ми, а и с прякото ми и активно участие като шеф на резидентурата на ОСС в Женева. Не мога да се отърва от кошмара, че помогнах на архиврага. И сега ти, вие ми предлагате инструмент да си го върна тъпкано на генералисимуса и цялата му орда! Можеш да пишеш в Лондон: „Алън Дълес гарантира, че американското разузнаване ще е готово да поеме риска, разходите и организацията на цялата операция – вербовката, използването и ръководството на Алис. На предстоящата среща с него да му се предаде в пряк текст, че американците искат да работят с него, че ще приемат всички негови условия, само срещу едно тяхно условие – да остане там, където е. Сега ни трябва във Варшава, а не във Вашингтон. И гарантираме, че ще има осигурено бъдеще в Щатите, но като му дойде времето!“.

ГЛАВА VIII

ОЩЕ ЗА СКРИТАТА ИСТОРИЧЕСКА ОБСТАНОВКА ПРЕЗ ТЕЗИ ГОДИНИ

Речта на Уинстън Чърчил от 5 март 1946 г. веднага се вписва в конкретните военни доктрини на САЩ и на Англия. Американците вече имат произведени 196 атомни бомби, жестоко „рекламирани“ през 1945 г. над японските градове Хирошима и Нагазаки. СССР все още не е показал, че също е овладял атома и е вкарал ядрената реакция в свое страшно оръжие.

Още в директива 432/D от 14 декември 1945 г. на Обединения комитет за военно планиране са описани 20-те руски основни промишлени обекти и трасето на транссибирската магистрала, които трябва да бъдат унищожени с използването на ядрено оръжие при започването на нова война.

Това е началото. Във всеки последващ план или допълнение мащабите ескалират. В средата на 1948 г. се появява планът „Чариотир“. В него атомните бомби са „само“ 133, но целите – 70 съветски градове. На 1 септември същата година вече има и специално указание – „Флитууд“, което определя насоките за разработване на бъдещите планове. И още в началото на месец декември, прилагайки указанията от „Флитууд“, е разработен оперативният план за атомен удар над СССР под кодовото наименование САК ЕВП 1–49. През 1949 г. по същата методика се ражда планът „Дропшот“, според който само през първите дни на войната е планирано да се хвърлят 300 ядрени бомби и да се унищожи 85% от

съветския промишлен потенциал.

Но в края на същата година, през декември 1949-а, като гръм от ясно небе идва неочакваната новина. Далече преди всички допускания и предричания, СССР, „лишен“ от ядрен потенциал, взема и взривява на опитния си полигон първата си и непозната на американците още водородна бомба.

Този факт налага коренна промяна в съществуващите на Запад военни доктрини. СССР от „беззащитен“, се превръща в нова и далече по-голяма „заплаха“.

И се появяват плановете за „политическо и идеологическо съдържане и отхвърляне“ на СССР.

Каква е реакцията на Съветския съюз?

При новото разпределение на силите и при появилия се военен баланс вече нищо не може да го спре да замени съществуващите до 1947 г. коалиционни правителства в Източна Европа с просъветски правителства на левите сили в България, Унгария, Полша, Румъния, Чехословакия. „Спусъкът“ на новото решение на Сталин за Източна Европа дърпа небезизвестният план „Маршал“, наречен така по името на държавния секретар на САЩ от тези години. Именно той излиза на 5 юли 1947 г. с идеята за срочна икономическа помощ на европейските държави за „ликвидация на последствията от Втората световна война“. И предлаганата на Европа американска помощ никак не е малка – огромната за времето си сума от 9 милиарда долара.

Сталин вижда в идеята „не безкористна помощ, а опит да се обвържат европейските държави и особено източните към западната икономическа система, към механизмите на пазарното стопанство“ и по този начин да се отслаби влиянието на СССР върху тези държави.

На Парижката среща на министрите на външните работи, където се обсъжда планът „Маршал“ Вячеслав Молотов, външен министър на СССР заявява: „Съвсем очевидно е, че европейските страни ще се окажат контролирани държави и ще се лишат от икономическата си самостоятелност и националната си независимост в интерес на някои силни държави“.

В интерес на истината трябва да кажем, че точно тази формулировка на плана „Маршал“ дава на съветската резидентура в Лондон един от членовете на Кембриджката петорка – Доналд Маклийн, и тя своевременно е съобщена с грама в Москва. Информацията е докладвана лично на Йосиф Висарионович.

Източноевропейските страни са объркани. Те искат да получат помощта, която американците предлагат, но Сталин не дава.

Пръв „научава“ Сталиновата директива външният министър на Чехословакия Масарик. Сталин лично му я формулира на среща в Москва. Масарик се завръща разстроен в Прага. Плановете му са се препънали в съветското табу.

От този момент започва да се налага решението на Сталин да преустрои властта в Източна Европа по съветски образец. Паралелно със „забраната на плана Маршал“ се осъществява още една сталинова идея – на мястото на Комунистическия интернационал да се появи нова организационна форма на световното комунистическо движение в подкрепа на СССР.

Ражда се Коминформбюро. Секретарят на ЦК на ВКП (б) Андрей Жданов провъзгласява Сталиновия тезис: „След като начело на съпротивата на новите опити за империалистическа експанзия стои Съветският съюз, братските компартии, укрепвайки политическото си

положение в своите страни, са заинтересовани в укрепване мощта на Съветския съюз като главна опора на демокрацията и социализма“.

В отговор в Съвета за национална сигурност на САЩ се ражда директивата под номер СНБ-58. На 14 септември 1949 г. американският президент Хари Труман я утвърждава като план за действие. В нея се казва: „Нашата крайна цел е появата в Източна Европа на нетоталитарни правителства... Трябва да водим настъплението си не само с открити, но и с тайни операции... Подстрекателството към разкол в комунистическия свят трябва да водим внимателно, за да не замъгли крайната ни цел... Ние сме длъжни непрекъснато и чувствително да увеличаваме цялата възможна помощ на прозападните лидери и групи в тези страни“.

През 1950 г. тази директива отново е осъвременена с продължение на СНБ-58 в директива СНБ-68. В новия план се казва: „Трябва да водим открита психологическа война, за да предизвикаме масово предателство към Съветите и да разрушаваме плановете и намеренията на Москва. Трябва да засилим съвременните мерки и операции с тайни средства в областта на икономическата, политическата и психологическата война с цел предизвикване на вълнения и въстания в стратегически важните страни сателити.“

Но да се върнем на директива СНБ-58. Този план е звездният миг в биографията на Алън Дълес. Той трябва да го приведе в действие и да го докара до успешен край. А с това да „накаже“ руснаците и за провала на най-блестящата му операция в края на войната.

Какъв беше случаят?

Съветското разузнаване разкрива, че резидентът на американското разузнаване в Женева Алън Дълес води успешни тайни преговори с шефа на СС в Италия Карл Волф за капитулация на германската армия на Апенините. Тогава Сталин прави точна сметка, че немските части след „капитулация“ в Италия ще се появят на Източния фронт, и изпраща гневно писмо до президента Рузвелт. Резултатът е, че Дълес получава нареждане да прекрати преговорите. От този момент СССР става за него „враг № 1“.

Директиви СНБ-58 и СНБ-68 му дават зелена светлина и за лично отмъщение.

Преди да е седнал в директорския стол на Централното разузнавателно управление, създадено в съответствие с неговите виждания и предложения, Алън Дълес на „обществени начала“ разработва плана на операцията, наречена „Разцепващ фактор“.

Идеята за това дългосрочно активно мероприятие, съществено допринесло за падането на Берлинската стена и промените през 90-те години на ХХ век, продължаващо да се самовъзпроизвежда и в наши дни, се ражда на срещата му с „най-големия руски шпионин“ и „шпионина на ХХ век“, както по-късно ще го нарече самият Дълес, в ъгловия офис на старши партньора на адвокатската фирма „Съливан и Кромуел“ в небостъргача на Уолстрийт през онзи студен февруарски ден на 1948 г.

ГЛАВА IX

ОТГОВОРЪТ НА АЛЪН ДЪЛЕС – НОЕЛ ХАВИЛАНД ФИЛД

Кой е Ноел Филд? „Агентите на Сталин“ в Държавния департамент на Съединените щати. Ноел Филд в Швейцария по време на Втората световна война – дейност и контакти с представители на антифашистките нелегални движения в Източна Европа. Ноел Филд и резидентът на ОСС в Швейцария Алън Дълес – американски пари за комунистите в Източна Европа. Американецът-пацифист Ноел Хавиланд Филд (1904–1970) и цялото му семейство – брат му Херман, съпругата му Херта и „осиновената“ им дъщеря Ерика – жертви на „възмездието“.

Херта и Ноел Филд

Ноел Хавиланд Филд е роден на 23 януари 1904 г. в Лондон в известно квакерско семейство.

Баща му Херберт Хавиланд Филд е роден в Америка и е световноизвестен биолог. Когато се ражда синът му Ноел, той е директор на международен научен институт по зоология в Цюрих. Детството на Ноел минава в Швейцария.

Майка му, Нина Фут, е англичанка по рождение, журналистка, квакер, която приема комунистическата идеология през 30-те години на ХХ век.

Филд расте в семейна среда, в която основните ценности са пацифизмът, егалитарианизмът (движение за политическо и социално равенство), служене на хуманитарни цели и особено – помагане на жертвите на подтисничество и преследване.

Още в ученическите си години в Цюрих Ноел участва активно в благотворителни акции. Още в най-ранната си възраст той среща и германката Херта Катарина Уайзър, с която няма да се раздели през целия си живот.

Когато Ноел е на 17 години, умира баща му. Майка му отвежда през 1921 г. цялото семейство – Ноел, брат му Херман и двете им сестри в Америка. Херта Уайзър вече е толкова привързана към седемнадесетгодишния младеж, че го следва в САЩ, където по-късно се женят.

Ноел завършва политически науки и защитава докторска ди-сертация в Харвард през 1926 г. Блести между състудентите си с изключителен интелект и с нескриваните си леви убеждения. Но кой умен и честен човек през тези години не симпатизира много или малко на левите идеи? Прави впечатление още тогава, че той не се вписва лесно в заобикалящата го среда. Не пие, не пуши и като че ли не проявява никакъв интерес към жените.

На 1 септември 1926 г. той вече е слушател в школата за външнополитически държавни служители във Вашингтон и от пролетта на 1927 г. е служител в управлението за Западна

Европа на Държавния департамент (ДД). И тук качествата му са забелязани и оценени и само след три години стига до ранга на старши икономически съветник в управлението.

Първите разочарования на Филд в Държавния департамент настъпват, когато САЩ отказват да се присъединят към новосъздадената Лига на нациите. Той е убеден привърженик на идеята за създаването ѝ като отговорен международен орган и работата му е свързана именно с реализацията на тази идея и особено с идеята за ограничаване и намаляване на въоръженията и за разоръжаване. Той е един от движещите автори на американските документи по време на първата Лондонска конференция за военно-морско разоръжаване и е член на американската делегация. В него вече се оформя убеждението, че Щатите бягат от международните си задължения.

От 1932 до 1936 г. той е секретар на американските делегации в различните конференции и форуми, свързани с идеята за намаляване и контрол над въоръженията и за стартиране на процесите на разоръжаване.

През 1936 г. Ноел Филд е силната кандидатура в Държавния департамент за началник на германския отдел. Към всичките му делови качества се прибавя и това, че владее като майчин език немски и френски. Постът е изключително важен, защото нацизмът и Адолф Хитлер се очертават като голямата заплаха за съществуващия световен ред.

И тук се случва неочакваното. Ноел Филд отказва назначението и напуска Държавния департамент, за да започне доста по-непрестижна работа като международен служител в секретариата на Лигата на нациите в Женева.

Случаят е възлов в биографията на Филд. Той го обяснява с отдадеността си и с големия си натрупан опит по въпросите на разоръжаването, но истината по всяка вероятност е доста по-различна.

В този момент руското разузнаване очевидно прави първи опит за вербовка на Филд. Те имат достатъчно информация за него от много години. Знаят, че родителите му, той самият и съпругата му, без да са формални членове на Американската комунистическа партия – АКП, са изцяло верни и предани комунисти по убеждение.

Нищо чудно дори именно от руска страна чрез Коминтерна да е било подсказано на АКП да отклоняват формалното им членство в компартията. Още тогава е действала „забраната“ руското разузнаване да вербова за свои агенти изявени членове на компартиите, за да не се използва това в случай на провал за удар срещу цялата партия.

Има данни, че и без създаване на агентурни отношения, дипломати от руските делегации на форумите на Лигата на нациите са го използвали „на тъмно“ за получаване на изпреварваща информация. Но тя е нямала необходимата ценност, за да правят опит да „формализират“ отношенията си.

Възможността Филд да поеме германския отдел в Държавния департамент коренно променя обстановката. За руснаците това е било златен шанс.

Руското разузнаване вече има приоритетна задача да следи къде, с кого, срещу какво и как Хитлер ще търси съюзници срещу СССР. Това е било изключително важно, както е било ясно, че рано или късно СССР ще води война с хитлеристка Германия.

Очевидно руснаците са подходили с опит за вербовка към Ноел. Те са имали свои хора в близкото му немско обкръжение, дошли в САЩ след идването на Хитлер на власт. По това време във Вашингтон се появява и семейството на двама големи разузнавачи – Зарубини.

Елисавета, галено Лиза Зарубина, вече има огромен опит и големи успехи в няколко западноевропейски страни. След някоя и друга година тя ще бъде човекът, който ще убеди Опенхаймер – бащата на атомната бомба, и още няколко евреи от неговия екип, че Сталин е единственият искрен радетел за появата на независима еврейска държава Израел на част от територията на британската колония Палестина. Но това е друга история. В случая става дума за това, че Лиза попада в кръга на познатите на Ноел и Херта.

Лиза или някой друг предлага на Филд „истинско сътрудничество“. Ноел е изправен пред жестока дилема. Като комунист той разбира, че СССР има нужда от помощ. Но този път това означава да работи срещу своята държава. Като верен идеологически съратник обаче той не вижда как може да откаже. И избира „елегантен“ вариант да отклони предложението.

С добре мотивирано обяснение той напуска Държавния департамент, за да продължи кариерата си като международен чиновник. В тази позиция той нито е носител на големи тайни, нито ще работи срещу държавата си. И за себе си се оказва, че е действал умно. Руснаците не подновяват предложението си за сътрудничество. Те просто загубват интерес.

В началото на 1939 г. в кариерата на Филд има нова промяна. В Испания се води гражданска война. Филд изцяло е на страната на републиканците, дошли на власт след честни и демократични избори. Той е възмутен от ролята на германските нацисти и италианските фашисти във войната за сваляне на законното правителство и приема назначение в Междуправителствения комитет на Лигата на нациите, отговарящ за репатрирането на чужденците от интернационалните бригади, взели участие в гражданската война. От тази си позиция Филд се запознава и създава връзки, много от които продължават и през годините след това с интербригадисти от много страни, повечето свързани с комунистическите партии.

През 1940 г. като акт на протест срещу неефективността на Лигата на нациите да помогне на законното републиканско правителство срещу германската агресия и почти непосредствено след изключването на СССР от Лигата заради започналата война с Финландия, Ноел Филд подава оставка и напуска Лигата.

Вариант за връщане в САЩ няма. През 1941 г. Филд започва работа като директор на Американското общество за помощ на Unitarian Service Committee (USC). Създаден през май 1940 г. като орган на American Unitarian Association, комитетът има като основна мисия оказването на хуманитарна помощ на прогонени хора от окупираните страни и територии през започналата световна война. Започва дейността си с откриването през юни 1940 г. на първия си офис в Лисабон. През май 1941 г. Филд оглавява френския офис, разположен в Марсилия.

От 1941 до 1947 г. Ноел и Херта Филд водят дейността, която явно е тяхното жизнено призвание – спасяват живота на хиляди изгнаници, прокудени от родните им места, от ужасите на войната и настъпващия нацизъм. И преобладаващата част от тях са антифашисти, интербригадисти, комунисти и евреи от цяла Европа.

През ноември 1942 г., пред заплахата от окупация на цяла Франция, офисът на Филд се мести в Швейцария. В Женева Филд получава нови пълномощия. Той става европейски директор и отговаря за дейността на комитета в цяла Европа.

В началото на 1943 г. се случва нещо, което е съдбовно за Ноел Филд и слага отпечатък на целия следващ живот на семейството и на най-близките му. В Швейцария се пресичат

пътищата на двама бивши колеги от Държавния департамент на САЩ – Ноел Филд и Алън Дълес.

През 1942 г. в Берн пристига новият шеф на резидентурата на Офис във Стратиджик Сървисис – ОСС, военновременното разузнаване на Съединените щати – Алън Дълес. Той познава още от времето на Първата световна война бащата на Ноел, Херберт Хавиланд Филд, американски зоолог и квакер, живеещ в Цюрих. Дълес още тогава привлича бащата към изпълнение на разузнавателни задачи. Познава семейството му, включително и малкия Ноел. Години по-късно Ален и Ноел са колеги в Държавния департамент и работят съвместно по проблемите на разоръжаването.

За съжаление, връзката между двамата в Швейцария по време на войната остава един не напълно разгадан пъзел. Документално е доказано обаче, че „Филд е работил в тясно сътрудничество с Дълес по въпросите на „помощта за емигрантите“ и за антифашистите в окупираните територии.

За Дълес като резидент на ОСС връзката с Ноел Филд е изключително важна. Чрез него той решава две от основните си задачи – получава информация чрез контактите на Филд в ръководствата на компартиите и другите нелегални антифашистки движения в цяла Европа и ценни наводки за лица, които биха приели сътрудничество с американското разузнаване. Именно чрез Филд Дълес започва да получава изключително ценна информация и от самата Германия.

През декември 1944 г. Филд отправя до Дълес писмено предложение и план за „субсидиране на група немски антифашисти, намерили убежище във Франция, за изграждане на „Задграничен германски комитет за освобождение“ с цел провеждане на политическо превъзпитание в лагерите за немски военнопленници и вербовка на агенти за прехвърляне в Германия за „саботажи и разузнавателни мисии.“

В този акт, в контекста на времето и на факта, че САЩ и СССР са съюзници в битката с фашизма, не би трябвало да има нищо осъдително в действията на Ноел дори от руска страна. Това, което Филд предлага, е в полза и на Съветите, още повече, че те вече са създали такава структура в Москва с използването на пленени германски офицери.

Филд прави една малка „грешка“. Изпраща писмото с кратка съпроводителна бележка до Дълес по унгарски комунист, избягал от нацистите в Швейцария. Унгарецът е връзка на Ноел, чрез която той прехвърля американски средства за подпомагане на антифашистите в Унгария.

Години по-късно, когато започват арестите в Източна Европа в резултат на операция „Разцепващ фактор“, този унгарец е арестуван в Будапеща и дава „неоспоримо доказателство“, разказвайки горния факт, че Ноел Филд е крупен американски шпионин, вербуващ агенти между комунистите от Източна Европа. Този „факт“ сполучливо е използван от агент Алис за търсене и демаскиране на „филдисти“ в източноевропейските компартии.

В отговор на писмото на Филд, Дълес му предлага лично да отнесе предложението си и да го обсъди с резидента на ОСС в Париж. Филд го прави през февруари 1945 г., но американските разузнавачи в Париж решават, че в предложението има „силен комунистически аромат“ и на практика им се предлага да създадат във Франция клонинг на вече създадения подобен орган – Комитет за свободна Германия в Москва. Въпреки тяхното мнение, ОСС и Бил Донован, които имат спешна нужда от агентура за спускане зад

фронтовата линия в Германия, осъществяват, макар и частично, тази идея.

След края на войната Филд помага финансово със средства на комитета, очевидно и на американското правителство, на редица комунистически деятели от Източна Европа и особено на голям брой унгарски комунисти, за да се завърнат в страните си. Скоро след това много от тези хора заемат отговорни позиции в партийния и в държавния апарат.

По същото време в САЩ Федералното бюро за разследване (ФБР) започва кампания за преследване на лица, обвинени в антиамериканска дейност преди и по време на войната. Обвиняват Алжер Хис, че е работил за руснаците. Започва да дава показания и Хеде Масинг, германска емигрантка и близка на семейство Филд. Тя директно обвинява и Ноел за връзки с руското разузнаване.

През годините на работата си в Държавния департамент Филд потвърждава качеството, което още през студентските години колегите му отбелязват: „трудно се вписва в заобикалящата го среда“. И между колегите си в Държавния департамент минава за затворен, некомуникативен, необщителен. Избягва шумни и големи компании, страни от общи мероприятия в извънслужебно време. Самият Ноел признава, че почти няма приятели.

Все пак има двама души, за които той пише като за свои близки в Държавния департамент в показанията, които дава в затвора в Будапеща по време на подновеното след смъртта на Сталин разследване. То започва шест години след отвличането и задържането му и се състои от 26 многочасови разпити. Трябва да отговори категорично бил ли е Ноел Филд „американски шпионин“ и агент на Алън Дълес.

Благодарение на сериозната изследователска работа на швейцарския документалист и филмов продуцент Вернер Швайцер, екипът му успява през 90-те години да получи от унгарските архиви достъп до записите на тези разпити, да ги обработи и преведе на немски език и вече през първите години на XXI век да ги издаде в два тома. През 2014 г. след срещата ми с Вернер в Женева аз станах един от малкото, които притежават това лимитирано издание. Именно в него, в протоколите на един от разпитите, се четат личните признания на Ноел Филд. Там той свидетелства: „През този период аз се сприятелих с един от колегите си – Лоурънс Дуган, моят най-добър и един от малкото, ако ли не и единствен личен приятел“. Само с Дуган в Държавния департамент Филд споделя „възгледите и намеренията си“. Той подкрепя някои от позициите на Ноел и даже „участва в някои мои операции, като подкрепя за Хенри Барбюс“ по време на обиколката и лекциите на френския писател в Съединените щати през 1933 г. Мотивите на Ноел Филд са базирани на неговата „убеденост в правотата на президента Рузвелт в решението му да признаем СССР, и че Съединените щати и Съветският съюз имат обща мисия да спасят света от съдбата, към която го водеха капитализмът и империализмът на европейските държави“. Очевидно депресията, кризата и възходът на нацизма трансформират идеализма на квакера в комунистически възгледи.

Според казаното на тези разпити в Будапеща Филд споделя още, че в средата на 30-те години започва приятелството му с още един колега от Държавния департамент – Алжер Хис и със съпругата му Присила, също горещи привърженици на „новия курс – НЮ ДИЪЛ“ на президента Рузвелт и особено на политиката му към СССР.

Веднага трябва да кажем – Филд не само знае, че след края на войната Хис е обвинен не само за комунистическите си възгледи, но и като агент на руското разузнаване. Обвиненията

срещу него и показанията на Хеде Масинг дават основания за сериозни съмнения и обвинения в САЩ и срещу него самия.

Пътят на семейството обратно към отечеството завинаги е отрязан. Ноел Филд е отстранен от работата си в комитета. Останали без никакви средства, позволяващи оставането им в Швейцария, единствената възможност пред съпрузите е да търсят помощ от многото хора, на които буквално са спасили живота по време на войната. Голяма част от тях вече са на ръководни позиции в страните си.

Ноел Филд вярва, че неговата академична подготовка и богата дипломатическа практика могат да му осигурят професорско място в Краковския университет или в друго висше учебно заведение в страните от Източна Европа. Още повече че навсякъде има десетки хора, които биха гарантирали за него и биха му помогнали да намери подходяща работа.

Ноел и Херта в следвоенна Варшава

Воден от тези мисли и намерения, на 11 май 1948 г. той взема самолета за Прага.

Обаче Филд няма и най-малката идея, че вече е в ход операцията на английското и американското разузнаване „Разцепващ фактор“ и че „приятелят“ на баща му и семейството им Алън Дълес е отредил за него най-страшната роля в предстоящия кошмар!

През всичките години след отвлечането му в Прага през 1949 г. Ноел Филд твърдо вярва, че е жертва на американски план за компрометирането му. Съмненията му, които са станали твърдо убеждение, се подсилват от факта, че в кръга на контактите му са и двама печално известни руски разузнавачи – Игнасиъс Райс и Валтер Кривицки, преминали от другата страна. По-късно Райс е ликвидиран в Швейцария от руски нелегал с български произход, а Кривицки е убит в мотела си. Ноел Филд не изключва те да са го представили като руски агент и това да е в основата на действията на американските служби срещу него и семейството му.

Същата убеденост има и съпругата му Херта, която след изчезването му решава, че той е отвлечен от американците. Тя тръгва да търси помощ от приятелите им в Източна Европа за да се спаси от американските служби, които са решили да ги ликвидират и морално, и физически.

Такива са мотивите и на брат му Херман, който отива да търси помощ в Полша и е арестуван на летището във Варшава, когато решава да се върне, загубил надежда, че някой ще му помогне.

В рамките на три месеца трима американски граждани са отвлечени, изчезват без никаква следа, а американският Държавен департамент дори не отправя протестна нота. Държавен секретар е Джон Фостър Дълес, брат на новия директор на ЦРУ Алън Дълес!

Ноел Филд споделя всичко това пред новото следствие с надеждата, че е достатъчно красноречиво доказателство, че не е американски агент. Решението е наистина такова. Снети са обвиненията и Ноел Филд е реабилитиран.

Истината и решението обаче не са резултат толкова на неговите признания, а на едно кратко писмо от „съветските другари“ в отговор на питане на „унгарските другари“. Без да дава категорични отговори, писмото позволява да се разбере, че за кратко време „съветските другари“ са го използвали „на тъмно“, но след предателството на Райс и Кривицки, които са го познавали, са прекратили всякакви контакти.

След няколко дни е освободена и Херта.

Цели шест години те са били разделени, без да знаят кой къде е, жив ли е, или не.

При първата им среща те плачат прегърнати, а първият въпрос на Ноел е: „Скъпа, ти нали остана вярна на Партията?“

От полския затвор е освободен и братът на Ноел, който получава и парична компенсация за шестте години строг тъмничен затвор без съд и присъда. Той веднага заминава при семейството си в Щатите.

В ГДР е освободена и доведената им дъщеря.

Убедени все още, че са жертва на американския империализъм и че в САЩ ги чака съдебна разправа, Ноел и Херта Филд искат политическо убежище в Унгарската народна република. Молбата им е удовлетворена.

Двамата завършват жизнения си път в Будапеща. Прахът им се намира в унгарската столица. Няма кой да им издигне паметник. На плочата, зад която са приютени тленните им останки, има скромен надпис.

Вилата-затвор в Будапеща Паметната плоча на Ноел и Херта

ГЛАВА X

ГРАМИ: ВАШИНГТОН–МОСКВА–ЛОНДОН–ВАРШАВА

Съобщения на Ким Филби за Лондон и за Москва след срещата с Алън Дълес. Лондон – указания за Варшава. Срещата Майкъл Съливан и Святло.

Още вечерта след срещата с Алън Дълес Ким Филби изпраща отговор до Лондон:

„В изпълнение указанията на Центъра проведох среща с Адвоката. Интересът е подчертан – и служебен, и личен. Предавам дословно думите му: „Гарантирам, че американското разузнаване ще е готово да поеме риск, разходи, организация на цялата операция по вербовката, използването и ръководството на Алис. На предстоящата среща с него да му се предаде в пряк текст, че американците искат да работят с него, че ще приемат всички негови условия само срещу едно тяхно условие – да остане там, където е. Сега ни трябва във Варшава, а не във Вашингтон. И гарантираме, че ще има осигурено бъдеще в Щатите, но като му дойде времето!“.

Информация с подобно съдържание и с подробности за срещата с Алън Дълес и бъдещите намерения на Синчето за развитие на тази връзка заминава като екстрено съобщение и за Москва. И както е било и в други случаи, Сталин я чете, преди да е докладвана на сър Мензис в щабквартирата на МИ-6 в Лондон.

Този път Йосиф Висарионович написва с молив на първата страница на съобщението само една дума: „Начинаем!“ ****

Какво става в Лондон? И там грамата спешно е докладвана на шефа.

Часовникът цъка. Остават броени часове до момента, в който Майкъл Съливан, резидентът на английското разузнаване във Варшава, трябва да се появи на среща със съдбата – в лицето на полския подполковник, на мястото, определено от него три седмици преди това.

От Лондон за Варшава излита кратка спешна шифрограма:

„Съобщете на Алис, че „братовчедите“ са готови да обсъждат неговите предложения и условия. Договорете нови условия за среща след три седмици с американеца – място и час, опознавателни белези, парола. Съобщете резултата и Вашата оценка!“

Четири часа по-късно за Лондон е излъчен отговорът на Съливан:

„Срещата с Алис премина успешно. Вдъхва доверие. Държи се спокойно и уравновесено. Приема да работи с „братовчедите“. Договорени са условия за среща с техен представител. Изпращам ги с отделна грама“.

На следващия ден Лондон съобщава на представителя си във Вашингтон, съветника по политическите въпроси в посолството на Великобритания Ким Филби, резултатите от срещата във Варшава и дава ясни и конкретни указания за нова среща с Адвоката. На нея Филби трябва да му съобщи за постигнатите резултати, но да иска от името на МИ-6 представител на Централното разузнавателно управление да осъществи контакт с него по конкретния случай и да договорят бъдещите съвместни действия за използването и работата с агент Алис.

Филби не може да не бъде доволен от тези указания. Те съвпадат напълно с указанията на Центъра в Москва.

РАЗМИШЛЕНИЯТА НА СВЯТЛО

Подготовка за срещата с Майкъл Съливан

Още при изпращането на „писмото“ с предложение за конспиративна среща, и то не с когото и да е, а точно с Майкъл Съливан, когото вече бяха „изчислили“ като шеф на английската резидентура, Святло беше наясно, че предложението му ще предизвика интерес, но и основателен страх.

Първото, което щяха да си помислят англичаните и особено Съливан, бе да видят в предложението „капан“ за остра провокация като отвличане, арест и т.н. Позицията на английския резидент не му осигуряваше имунитет и като нищо можеше да се озове в затвора.

При по-задълбочен анализ обаче щяха да преценят, че за такава елементарна провокация едва ли някой би подложил човек с неговия ранг и положение в полските специални служби. Именно по тази причина Святло даде да се разбере кой предлага срещата.

След „обмисляне“ на възможността за провокация, без да я изключват съвсем, но отчитайки ранга на Святло, британците щяха да започнат да обсъждат като друг възможен вариант опит за подстава и директно проникване на източен агент в тяхното разузнаване. И понеже знаеха кой „бърка супата“, щяха да предположат, че това е опит, директно режисиран от руснаците.

Тази версия за реакция на англичаните бе много по-вероятна. Отговорът им би бил или отказ от предложената среща, или провеждането ѝ с цел проверка. Наистина на пръв поглед всичко бе много хубаво, за да е истина, но и много примамливо, за да го откажат.

С други думи Святло реши, че среща ще има, но трябва много добре да се подготви, за да обясни убедително какво го кара да се реши на такава стъпка.

Йозеф Святло започна да систематизира в главата си „причините“, които са го довели до решението да иска политическо убежище и които щеше да изложи на срещата, ако разговорът вземеше такава насока.

Очевидно, най-напред трябваше да отговори на въпроса „ЗАЩО?“. След това трябваше да им изясни „КАКВО“ може да предложи и „КАКЪВ“ би бил техният интерес. След това, разбира се, трябваше да обясни какъв е неговият „ИНТЕРЕС“ и при какви „УСЛОВИЯ“ ще приеме бъдещо сътрудничество. И да направи необходимото да ги убеди, че това не е „ДВОЙНА ИГРА“, за да преодолеят колебанието дали „СДЕЛКАТА“ си заслужава риска. Естествено, основното му старание ще бъде да си вдигне максимално цената.

Той беше убеден, че англичаните ще търсят няколко категорични отговора, ако приемат, че това не е двойна игра и решат да продължат контакта. Първо, ще го оценяват доколко е достоверен. Второ, ще искат да получат ясни отговори за конкретните му възможности – дали не са само за минали събития, има ли достъп до текуща информация и най-важното – какъв е реалният му потенциал. И още – възможностите му ще се разширяват ли с времето или ще намаляват?

Святло беше сигурен, че тези въпроси въобще няма да го затруднят. Първо, той беше достатъчно млад и вече беше близо до върха – един от дванадесетте силни на деня в полските тайни служби. Да не говорим, че във връзка с дадените му пълномощия той буквално „държеше“ в ръцете си десетки и стотици съдби на хора от най-високите партийни и управленски кръгове. Той имаше неограничен достъп до най-секретните архиви на службите, пълно доверие от страна на полското ръководство и още по-важното – на руснаците.

На въпроса защо е взел това решение, Святло също виждаше отговора. Той честно щеше да признае младежкия си грях и увлечението си по комунистическите идеи. Разбира се, нямаше да пропусне да спомене, че най-напред е започнал с членство в ционистка младежка организация, но след това е приел левите идеи като по-мощни и прогресивни. Историята и особено следвоенните години и промените в съветската зона на влияние постепенно са довели до пълното му разочарование и решението му да се бори със системата.

Той не изключваше и допълнителен въпрос: „Какъв е конкретният мотив, подтикнал го именно в този момент да търси контакт с англичаните?“

Имаше готов отговор и на този въпрос. Съвсем наскоро беше загубил много важна за кариерното му развитие битка с втория в партийната и държавната йерархия член на Политбюро Якуб Берман. Той отговаряше за сигурността и партийната идеология.

Святло определено не го харесваше и очевидно чувствата им бяха споделени, защото Берман задържаше кариерното му развитие.

Но Святло „попадна“ на източници и на информация, „изобличаваща“ Берман като полицейски провокатор, внедрен в комунистическото движение още от предвоенната полска политическа полиция. Без да иска санкция, Святло откри и започна да трупа доказателства в тази насока към „делото“ на Берман. И когато реши, че има достатъчно изобличителен материал, отиде на среща „на четири очи“ с президента Болеслав Бейрут. Сложи папката на бюрото му и поиска пълно партийно разследване. Той беше убеден, че отстраняването на Берман му разчиства пътя за кариера до върха. В интерес на истината мотивите му не бяха единствено кариеристични. Той обичаше работата си и искрено вярваше, че е разкрил опасен за партията враг.

За негово съжаление Бейрут не разпореди разследване. Основният информатор на Святло бе арестуван по нареждане на президента и тикнат в затвора. Бейрут му нареди да запази пълно мълчание по случая, но да продължи да води делото „само за сведение“. Даде му ясен знак, че няма намерение поне за момента да предприема каквото и да е по отношение на дясната си ръка.

Това донесе нови разочарования за Святло, но го обвърза с президента в обща тайна. Сигурно щеше да му е от полза.

На фона на всичко това беше ясно, че евентуално условие за политическо убежище в момента стоеше най-долу в неговата скЪла на искания, които ще постави. Истинският му интерес бе да започне взаимноизгодно сътрудничество. Той ще очаква съдействие за това кариерата му да продължи страмглавия си ход нагоре, което ще е от общ интерес. Ще иска гаранции обаче във всеки един момент, в който би се появила реална опасност от разкриване и задържане, да му бъде осигурен канал за безопасен изход от Полша и политическо убежище. И, разбира се, на първо място адекватно и непрекъснато заплащане на „услугите“

му в Полша с гарантирани влогове в сигурни западни банки и финансово осигурено бъдеще зад граница, когато се наложи да се измъкна.

Единственото, което не допусна в своя анализ, бе, че англичаните още на първа среща ще се опитат да го „прехвърлят“ на американците.

Има един детайл, който на пръв поглед няма пряко отношение към описваните събития.

След решението в МИ-6 да прехвърлят случая на американците с цел да елиминират всякакви рискове за себе си, те връщат Майкъл Съливан в Лондон. Той започва работа в секцията за Близкия Изток и е изпратен в Бейрут. Там по същото време е „Шпионинът на ХХ век“ Ким Филби, който живее до 1963 г. в Бейрут. Логично е да са се познавали със Съливан при взаимната им работа в английското разузнаване.

Неведоми са пътищата Господни...

Съливан умира от инфаркт през 1967 г. в Бейрут.

ГЛАВА XII

НАЧАЛОТО НА „РАЗЦЕПВАЩ ФАКТОР“

Среща Тед Харпър–Свято; Първи задачи за агент Алис.

Спазвайки точно договорените от английския му колега условия, Тед Харпър – резидентът на ЦРУ в Полша, беше на мястото на срещата. След малко на алеята покрай Висла се появи и фигурата на Алис. Агентът отговаряше на съобщеното му от Вашингтон описание и носеше договорената като опознавателен белег кафява кожена чанта и кафяв балтон. Вече беше началото на март, но вятърът беше студено хаплив и времето не даваше признаци, че предстои пролет.

Алис наистина се държеше спокойно и уверено. Страхове на Тед, че той може да започне да се пазари по условията за извеждането му от Полша, бързо се разсеяха. Оказа се, че полякът се интересува повече от финансовата страна на „делката“ и единственото му условие за извеждане от страната бе „когато оставането ми стане опасно“.

Самият Свято беше изненадан най-вече от това, че американецът не започна да му задава въпросите, които той очакваше, а заговори направо за бъдещата им работа. Това означаваше само едно – неговата персона беше наистина важна и необходима на американците, след като го приемаха без колебание и без страхове, че може да е подстава.

Като изпълняваше стриктно указанията на Центъра да обвърже плътно агент Алис още на първата среща, Харпър реши, че няма място за шикалкавене и моментът е изцяло подходящ да започне да му излага рамката на операцията, която трябваше да се проведе с активното му участие.

А съдържанието е наистина изненада Свято.

Той трябваше навсякъде да открива чужди, предимно американски и английски „шпиони“. Във висшите партийни и държавни кръгове трябваше да „разобличи американските шпиони“, за които ще получи конкретни и достатъчно убедителни доказателства от новите си работодатели.

Трябваше да „разкрие“ крупен троцкистки заговор и югославски заговор, обхванал страните от сферата на съветското влияние. Трябваше да „демаскира“ гнезда на титовизма не само в Полша, но и в България, Румъния, Чехословакия, Унгария и Източна Германия.

Трябваше да намери начин неговите „съмнения“ и „доказателства“ да стигат до Берия, а чрез него – до Сталин. Целта беше да ги убеди, че свързващо звено между „предателите“ и Вашингтон е някой си Ноел Филд, най-важният американски шпионин в Източна и Западна Европа. Трябваше да разкрие как Ноел Филд, под прикритието на американска благотворителна организация, действала от Швейцария по време на войната, е провел най-успешната американска шпионска операция, как е успял да оплете в мрежите си висши кадри на повечето европейски комунистическите партии и особено на тези от източната част на континента, и да извърши десетки и стотици успешни вербовки в полза на ОСС и наследника му ЦРУ.

Трябваше да покаже, че Филд, прикривайки се зад легендата, че е твърд съмишленик на комунистите и изповядващ крайни леви идеи, на практика още след завършването си в Харвард работи за американското разузнаване и това е било дадената му линия на поведение, за да проникне в тези среди.

Той трябваше да засили впечатлението, че Филд е успял изключително успешно и за много кратко време да внедри свои агенти на най-високи партийни и държавни позиции, още преди лоялните сили на Москва да овладеят властта изцяло.

Като доказателство за своите обвинения Святло трябваше да „разкрива“, че провежданото в американския Сенат разследване за „комунистическата и антиамериканска дейност“ на Ноел Хавиланд Филд цели укрепване на неговата легенда и подпомагане на опита му да се „устрои“ в Източна Европа.

Въпреки началната изненада, агент Алис прие с ентузиазъм поставената задача.

Зъбчатите колела на операция „Разцепващ фактор“ се завъртат. Машината за репресии и съдебни дела обхваща цяла Източна Европа.

В Съединените щати Алън Дълес тържествува. „Отмъщението“ му е в ход.

В Кремъл „мустакатият дявол“ си смуче вечната лула, а почти незабележимата усмивка под мустак подчертава думите му към Лаврентий Берия: „Ще видим кой кого!“.

ГЛАВА XIII

ИЗПЪЛНЕНИЕТО

НА „РАЗЦЕПВАЩ ФАКТОР“

Подставяне на Ноел Филд като „американски агент“. Алис „съставя“ изпратения му от ЦРУ списък на „филдистите“ в Полша, Чехословакия и Унгария, и го докладва на Болеслав Бейрут. Берия докладва на Сталин: „Играта започна“, а той добавя нови имена, които трябва да попаднат в списъка.

Подставянето на Ноел Филд като „крупен американски агент“ се оказва, че не представлява никаква трудност за агент Алис. Той в един момент започна да се изненадва на лекотата, с която захапаха стръвта, която подхвърли и която бе детайлно подготвена във Вашингтон.

Установилите се „доверителни“ отношения с президента Бейрут след случая с Якуб Берман изиграха огромна роля за успешното решаване на първата голяма задача, разработена от новите му шефове. Алис успя достатъчно убедително да му „продаде“ добре документираната американска версия и очевидно информацията стигна по най-краткия път до Берия или Абакумов, ако ли не директно до „адаша“ му – Йосиф Висарионович Сталин.

В Москва така я захапаха, като че ли само чакаха някой да им я подхвърли.

Оттук нататък нещата изглеждаха като детска игра.

Американците дадоха пълен списък на известните им връзки на Ноел Филд в Испания, Франция, Германия, Швейцария и цяла Източна Европа.

Задействаха се „братските връзки“ със специалните служби на чехите, унгарците, германците, българите и, разбира се, най-вече със „свetskите другари“.

Списъците започнаха главолмно да набъбват. Оперативните дела срещу „враговете на социализма“, „шпионите на английското и американското разузнаване“, „титовистите“, „филдистите“, „буржоа-националистите“ и всякакви други „предатели“ избуяваха не с дни, а с часове.

Информацията се трупаше в делата и в дубликатите им в Москва.

В Кремъл Лаврентий Берия докладва: „Другарю Сталин, играта започна“.

А Вождът си пушеше лулата, подсмивваше се под мустак и добавяше нови имена към списъците.

И накрая нареди: „Започвайте процесите! Навсякъде изпратете наши отговорни кадри да помагат на другарите. Да не вземат да объркат нещо при следствието или в съда! Действайте!“.

ГЛАВА XIV

МИТАРСТВАТА НА НОЕЛ ФИЛД

В Полша, Унгария и Чехословакия. Отвлечането в Прага и прехвърлянето му в Будапеща. Началото на драмата – инквизиции и признания. Отвлечането на Херта в Прага и прехвърлянето ѝ в Будапеща. Разпитът на Филд от Алис в Будапеща на 27 август 1949 г.

С края на войната проблемите на семейство Филд започват да се трупат лавинообразно.

На 1 октомври 1947 г. Ноел и Херта са в редиците на безработните. Остават без никакви преки доходи и са принудени да напуснат къщата, която са наели и обитават в Женева, и да се прехвърлят в малък апартамент. Живеят с ограничените си спестявания, които започват бързо да се топят.

Очакванията на Ноел, че курсът на президента Рузвелт за сътрудничество със Съветския съюз ще продължи и след края на войната, не се сбъдват. На практика речта на Чърчил през 1945 г. във Фултън официално слага началото на Студената война.

В Белия дом президент е Хари Труман, който се оказва толкова „близко“ до Рузвелт, че даже не са му доверили информацията за създаване на атомното оръжие – проекта „Манхатън“.

В американския Конгрес е създаден специален Комитет за разследване на противоамериканска дейност.

Започва най-мрачният период на американската демокрация – „ловът на вещици“ в държавния апарат и сред интелектуалния елит на САЩ.

В центъра на вниманието са служителите на Държавния департамент, където трябва да бъдат демаскирани комунистите и „агентите“ на Сталин.

Ноел Филд ясно разбира, че той е в списъка на подозираните и очаква призовка за явяване пред комитета. Има редица преки симптоми, че този момент приближава.

В опитите си да намери работа той няколкократно кандидатства за вакантни позиции в официални американски представителства в Европа, но въпреки че отговаря на условията, Държавният департамент категорично го отхвърля. В два случая има официални предложения на посланици, които са готови да го назначат, но и те срещат отказ в коридорите на американската дипломация.

Тогава по предложение на Херта, която демонстрира левите си идеи даже по-категорично от съпруга си, Ноел опитва с журналистика. Предлага услугите си на ежедневника на новопоявилата се в САЩ лява Прогресивна партия. Тя е създадена от вицепрезидента на Рузвелт – Хенри Уолъс, който има амбиции да се състезава за президентския пост.

Като изтъква връзките си в Източна Европа, Филд предлага на вестника да покрива тази тематика като техен задграничен кореспондент. Прави същата оферта и на английския ляв вестник „Нов държавник“ („New Statesman“). Очевидно и в двата случая не се стига до траен ангажимент.

В Комитета на американския конгрес за противоамериканска дейност започва изслушването срещу Алжер Хис по обвинения, че е руски шпионин.

Започват да дават показания близката на семейство Филд Хеде Масинг и Уиттейкър Чамбърс.

На 16 октомври 1948 г. във френското издание на „Ню Йорк хералд трибюн“ Филд чете, че Чамбърс е заявил пред конгресния комитет, че в Държавния департамент руснаците са имали „две шпионски мрежи – едната била оглавявана от Алжер Хис, а другата – от Ноел Филд“. Пътят му обратно за САЩ е окончателно затворен.

При тази нова критична ситуация Херта и Ноел решават, че им остава само един път – да се установят някъде в Източна Европа.

За решаването на проблема им има едно „предусловие“.

Ноел и Херта никога не са крили твърдите си леви убеждения, но по ред причини, зависещи не само от тях, въпреки правените опити, никога не са формализирали членството си в някоя компартия. Правила са опити за членство в Швейцарската компартия, защото в Швейцария минава голяма част от живота им, но не са станали членове. Въпреки многото им връзки с нелегалните френска, испанска, италианска и всички източноевропейски компартии по време на войната, те никъде не са регистрирани като редовни членове. Решават, че това е едно от необходимите неща, които трябва да направят, за да могат да разчитат на успех в основната мисия – получаване на гражданство и работа в някои от новите народни демокрации.

Основният им интерес остават Чехословакия, Полша, Унгария и Източна Германия. Ноел е убеден, че може да кандидатства за професорска кариера в университетите на всяка от тези държави.

Започват „митарствата“ на семейството из Източна Европа.

През април 1948 г. двама отговорни държавни служители от Чехословакия – Оскар Коста и Евжен Клингър, които са в командировка в Женева и познават Филд от нелегалните си години, когато той им помага да се прехвърлят в Лондон, канят семейството в Прага.

Могат и се правят спекулации дали предложението е било искрено или е поставяне на „капан“ за „примамване“ на Филд и по-късния му арест.

Вероятно предложението е било искрено. Въпреки че агент Алис вече се е самопредложил на англичаните, все още операция „Разцепващ фактор“ и Сталиновия вариант за използването ѝ, дори и да минават през главата на Дълес и Йосиф Висарионович, са месеци далеч във времето от реалното им начало. Още повече че чехите, отправили поканата, по-късно са между обвинените по делото на Рудолф Слански.

През май 1948 г. семейство Филд започва своето „проучвателно“ пътуване. Първата спирка след Женева е Германия, където три дни гостуват на майката на Херта в Карлсруе. Оттам продължават за Прага, където остават също три дни. От Прага отиват за десет дни в санаториум в Силезия. Управител на санаториума е отново тяхна връзка от времето на войната – Тоня Лехтман. По-голямата част от лятото прекарват във Варшава и остават в Полша до 15 септември.

Публикациите в пресата за разследването Алжер Хис–Чамбърс в САЩ засилват до крайност страховете на Ноел, че той е следващият. Както сам пише по-късно в показанията си, основната причина да посети Полша и да търси връзките си е крайната необходимост „най-после, най-после да изчистя проблема със своя статут в компартията“. Без партийна членска карта той не може „да докаже“ комунистическите си убеждения.

Невероятен парадокс – в Америка предстои да го обвинят като руски шпионин, в Източна Европа той вече е под наблюдението на специалните служби като крупен „американски шпионин“!

В търсене на помощ да докаже на Москва своята вяроност, Ноел Филд осъществява контакт с Анна Дуракс, млада полска комунистка, която той е укривал в тайна квартира в Париж по време на войната. Анна е секретарка на всесилния член на Политбюро на ПОРП, отговарящ за тайната полиция – Якуб Берман. Той „няма възможност“ за лична среща, тъй като очевидно вече знае за формиращото се съмнение към Филд. Нали агент Алис директно му докладва и е започнал да изпълнява задачата на Дълес „да подстави“ Ноел Филд пред

руснаците като американски шпионин.

Филд предава две писма за Берман – обяснителна бележка на френски и „кратката си партийна история“ в седем страници на немски език.

В бележката Филд пише за „изключително трудната ситуация“, която е „въпрос на живот и смърт“ за семейството му, защото „извън партията, без работа за партията, животът ни няма смисъл“. Моли Берман за съдействие пред Москва за изчистване на въпроса за партийното му членство.

По това време Алис очевидно е започнал да разпространява версията, че „преследванията“ срещу Филд в САЩ са умна игра на американското разузнаване, за да укрепва легендата му и да улесни внедряването му в Източна Европа. По всяка вероятност всички усилия на Филд да доказва своята преданост към левите идеи има обратен ефект и „потвърждава“ съмненията към него.

На 16 септември 1948 г. Ноел и Херта отново се връщат в Прага. Този път по време на цялото им посещение те са под негласния контрол на Statní Bezpečnost (StB) – чешката Държавна сигурност.

Всички пътувания, срещи и контакти са засечени. Все още няма нареждане за задържането им и те нямат никакво усещане за нарастващата опасност. Най-малкото не я очакват оттам, откъдето ще дойде. Напротив, нарастват страховете им, че американците могат да предприемат действия за тяхното завръщане в Щатите и изправянето им пред конгресния Комитет за противоамериканска дейност. Ноел е убеден, че ако това се случи, даже без обвинения за „шпионаж в полза на руснаците“, го чакат най-малкото пет години строг тъмничен затвор. Той не изключва възможността дори да направят опит за физическото му ликвидиране.

А се оказва, че след два месеца изтича валидността на американския му паспорт. Филд е в паника. Какво да прави? По съвет на чешките си приятели, с които е в контакт, решават Херта да се върне в Женева и оттам да действа за продължаване на паспорта, а Ноел да подаде документи за получаване на временно разрешение за пребиваване в Чехословакия.

На 21 октомври Херта излита за Швейцария, а Ноел се свързва със свои влиятелни връзки в Източна Германия и ги моли за съдействие пред чехите за получаване на разрешение за временен престой, преди да се установи трайно в Източната зона. Нито Филд, нито връзките му могат да допуснат, че тези контакти след време ще доведат до арестите им и до многогодишните им присъди. Групата на „филдистите“ в Полша, Чехословакия, Унгария и Източна Германия започва да придобива все по-реални и ясни очертания в папките на тайните служби.

За негов лош късмет става така, че американското посолство в Прага без никакви проблеми му продължава паспорта. В оформилото му се дело в чешките служби се появява голям въпросителен знак и няколко удивителни. Как така „преследваният“ от американците Филд без всякакви проблеми си решава въпроса с паспорта? Ето още едно „доказателство“, че той е американски шпионин!

Днес е трудно да се каже дали американците са го направили целенасочено, за да докажат, че е „техен“ шпионин или е бюрократична неволна грешка. Каквото и да е, резултатът е нарастваща убеденост, че става дума за „голям американски шпионин“.

В крайна сметка през януари 1949 г. от Москва идва сигнал за ареста. Ноел Филд вече е

необходим в Будапеща, за да се даде старт на процеса срещу Ласло Райк, първият от поредицата съдебни процеси в страните от Източна Европа.

Унгарците искат от чехите да арестуват Филд и да им го предадат.

Чехите съобщават на Будапеща, че Филд е пристигнал в Прага, че са го покрили с непрекъснато наблюдение и могат да дойдат незабавно, но да носят достатъчно доказателства за криминалната му дейност и необходимостта да бъде задържан. По лично указание на чешкия президент искат и писмо до Клемент Готвалд от лидера на унгарските комунисти Матиаш Ракоши.

Готвалд получава следната телеграма: „Моля да се съобразите с нашето искане и да арестувате Филд, който наскоро се е завърнал в Прага. Ракоши“. Готвалд слага резолюция: „След като и представителят на КГБ генерал Белкин потвърждава нещата в този случай, направете каквото искат“.

На 11 май 1949 г., излизайки от хотела си в Прага, Ноел Филд – „американският супер шпионин“, е отвлечен и откаран в ареста на Държавна сигурност. От Прага е прехвърлен в Словакия и е предаден на унгарците.

След изчезването на Ноел, Херта, която е в Швейцария, решава, че е отвлечен от американците и на 4 август 1949 г. пристига в Прага. Върхът на парадокса е, че тя търси помощта на чехословашките специални служби за издирването на съпруга ѝ. На 27 август чехите я задържат, отвеждат до границата и я предават на унгарците.

Същия ден в Будапеща имат скъп „гост“. Дошъл е не кой и да е, а лично зам.-началникът на полското Х управление, другарят подполковник Йозеф Святло. И то с разрешение от най-висшето началство да разпита лично и без друго присъствие „задържания Ноел Филд“. Трябват му доказателства за „шпионската“ дейност на Филд в Полша, а и не само там, и той знае как да ги получи.

А след това трябва бързо да се върне във Варшава. Там вече знаят, че до дни ще пристигне братът на Ноел – Херман Филд. Той също им е необходим като „възлов свидетел“. По време на войната е помогнал на десетки полски комунисти, много от които вече фигурират в списъците, изготвени от Святло по поръчение и със съдействие на американците, „съгласувани“ на най-високо ниво с руснаците. Пред Святло стои изключително отговорната задача – да задържи Херман и на база на неговите „показания“ и на натрупаните вече „доказателства“ да продължи с арестите на Владислав Гомулка, Мариан Спихалски, генерал Михал Рола-Зимиерски и кардинал Стефан Вишински.

Седмица по-късно по-малкият брат на Ноел – Херман, наистина се появява в Полша и търси „помощ“ за откриването на брат си и на Херта.

След като приятелите му го посрещат със страх и показват невъзможност да помогнат, тъй като вече самата среща с американец може да се превърне в „улика“, той решава да отлети за Прага.

На летището във Варшава обаче го „чака“ Алис – Святло. Лично му щраква белезниците и Херман като брат си изчезва без съд и присъда за шест години в затвор на полската Държавна сигурност.

Само в течение на месеци в Източна Европа изчезват без никаква следа членовете на цяло американско семейство.

Никой не знае нищо. А американците и Държавният им департамент даже проформа не

полагат усилия да получат някакви отговори.

Начело на Държавния департамент и на Централното разузнавателно управление са двамата братя Джон и Алън Дълес. Очевидно, те са наясно какво трябва да се прави, за да не се пречи на „нормалния“ ход на „Разцепващ фактор“.

ГЛАВА XV

ЕРИКА МАРГАРЕТ ТЕРЕЗА ГЛЕЙЗЪР

Историята на „доведената“ дъщеря на Ноел и Херта Филд.

Ерика е родена на 19 февруари 1922 г. в малкото градче Шлаве^{*****} в Померания, Североизточна Германия в семейството на Вилхем Глейзър и Мария Тереза Фитигер. Баща е, немски евреин, завършва медицина и през Първата световна война е лекар на крайцера „Дрезден“.

Ерика има по-голям брат Курт, който загива през 1945 г. като командир на английска диверсионна група от евреи, говорещи немски език и действащи в тила на хитлеристката армия.

Бащата Вили от младите си години е изявен антифашист с леви убеждения. След идването на Хитлер на власт емигрира в Испания.

По време на Испанската гражданска война е лекар-доброволец в републиканската армия. Тук се пресичат пътищата му със семейство Филд.

След разгрома на републиканците семейство Глейзър трябва да бяга. Дъщеря им е само на 13 години.

Херта и Ноел предлагат да поемат грижите за детето и по взаим-на договорка и без официални действия „осиновяват“ Ерика. Според тази договорка, за която правят писмен ръкописен документ на испански език, Филд ще се грижат за Ерика като за своя доведена дъщеря и ще е осигурят дом, издръжка и образование в Швейцария. Продължителността на тази договорка ще се диктува от хода на бъдещите събития.

Така Ерика става част от съдбата на семейство Филд.

Когато е на 17 години, през март 1940 г. Ерика напуска техния дом в Женева и отива в Цюрих в дома на немския антифашист Либерман, приятел на Ноел. Обяснението е е, че има проблеми с училището в Женева, защото френският е е далеч от съвършенството.

Пред Бруно Голдхамер, също немски антифашист, тя споделя, че проблемите е са доста по-сериозни, че са от личностен характер и засягат отношенията в семейството.

Тези твърдения на Ерика стават достояние на разследващите Ноел Филд в унгарския затвор.

Възобновеното следствие след смъртта на Сталин и новите 26 на брой интензивни

разпити официално имат една-единствена цел. Те трябва да отговорят дали Ноел Филд е американски агент, и ако не е – от кого са скалъпени обвиненията.

От записите на разпитите, които са публикувани в двата тома на Вернер Швайцер, се вижда, че психологическият тормоз и издевателствата над затворника продължава, без да имат нищо общо с официално поставената пред следствието задача. Два от разпитите са фокусирани върху темата за сексуалния живот на Херта и Ноел.

Авторът и Вернер Швайцер в Женева през април 2014 година. Книгата на ген. Бояджиев „Ким Филби – Шпионинът – Човекът“ „срещу“ двутомника за Ноел Филд

Без да влизам в детайлите на тези разпити, ще спомена няколко момента, защото те дават нови и съществени шрихи към портрета на Ноел Филд.

Ноел съобщава, че се познават с Херта още когато той е 6–7-годишен и живеят в Швейцария. Израстнали са заедно и от най-ранни години ги свързва силно приятелство, а от 9-годишен смята Херта за своята първа и единствена любов.

След смъртта на баща му, когато той е на 17 години и майка му решава да се върнат в Америка, Херта тръгва с тях.

Няколко години по-късно се женят. И двамата са девствени до брака си. И двамата не проявяват особен интерес към секса, а са и много млади, за да имат деца.

По-късно, когато вече са под силното влияние на левите идеи, решават да посветят живота си на борбата за тяхното реализиране. Заедно решават, че евентуална поява на деца ще насочи грижите им в друга посока, а те продължават да вярват, че призванието им е да служат на онеправданите.

Дали са имали сексуален живот и какъв Филд отказва да отговори.

Той признава, че до Коледата на 1939 г. не е и помислял за друга жена, освен за Херта. Казва обаче, че появата на Ерика в тяхното семейство и превръщането ѝ в млада, привлекателна жена, преобръща живота му.

„Това разклати целия ми предишен живот и ме изхвърли от фарватера, който винаги бях следвал.“

Имайки предвид липсата на всякакъв опит на всеки един от формиралата се „тройка“, само в рамките на няколко седмици се разразява истинска древногръцка трагедия на любов, ревност и омраза. Ерика разсича възела с бягството си в Цюрих. Съвет за това решение ѝ дава именно Бруно Голдхамер, с когото тя споделя случващото се и през март 1940 г. отива при семейство Либерман.

Ноел приема да покрива разходите ѝ за живеене и обучение в Цюрих и признава, че след

заминаването на Ерика, той и Херта преминават през 18 жестоки месеца на самотормоз и катарзис, за да излязат от тях отново като здраво, влюбено семейство, издържало жестокото изпитание на съдбата.

По-късно Филд възстановява връзката си с Ерика. Открива я в Цюрих и ѝ предлага истинско приятелство. Ерика приема.

През 1942 г. тя завършва университета в Женева и получава диплом за преводач от английски, френски и немски.

Под влияние на левите идеи, споделяни от „двете“ ѝ семейства, през март 1945 г. Ерика става член на нелегалната немска компартия в Швейцария. Ръководството решава да я внедри в службите на ОСС – американското разузнаване. Тя търси помощта на Филд. Той просто се обажда на приятеля си Алън Дълес.

От май 1945 г. Ерика е служителка на ОСС. Започва като преводач в бюрото в Берн, от юли е секретарка на шефа на бюрото във Висбаден, а след това в Берлин, където превежда на разпитите и разговорите с немски учени, бивши емигранти или военнопленници, представляващи интерес за американците.

Ерика предава информацията, която получава в ОСС, лично на Лео Бауер и Франц Далем. Наскоро освободен от концлагера Маутхаузен, Далем вече е третият човек в компартията след Валтер Улбрихт и Вилхем Пик и отговаря за нелегалната дейност в западните окупационни зони в Германия.

През септември 1945 г. президентът Труман разформирова ОСС.

По-късно Ерика се жени за капитан от американската армия и през ноември 1948 г. ражда в Париж дъщеря си Мадлен. По всяка вероятност по това време прекратява членството си в Германската комунистическа партия.

След изчезването на Ноел, Херта и Херман Филд в Чехословакия и Полша, Ерика отива в Източна Германия. Търси контакт с връзките си, които вече са по високите етажи на властта, с надежда да получи съдействие и да научи каква е съдбата на второто ѝ семейство. Опитите завършват с това, че и тя изчезва безследно.

ГЛАВА XVI

ПРОЦЕСИТЕ В БЪЛГАРИЯ, РУМЪНИЯ И АЛБАНИЯ

Декември 1949 г. Процесът срещу Трайчо Костов – България. Случаят Илия Бояджиев. Румъния – Лукрециу Патрашкану. Албания – Кочи Дзодзе. „Гвърдият“ вариант срещу Енвер Ходжа.

Началото очевидно бе поставено по-рано, но показно започна на 28 юни 1948 година. На тази дата Югославия бе изхвърлена с гръм и трясък от Ком-информбюро –

наследникът на Коминтерна, и стартира процесът на изобличаване на „титовистите“ в Източна Европа. А това водеше до десетки смъртни присъди, стотици многогодишни присъди и хиляди нови „заселници“ в ГУЛАГ, както и да се наричаха концлагерите в различните страни с народна демокрация.

Първи бяха балканските съюзници – България, Албания и Румъния. Там „титовизмът“, съчетан с обвинения за работа в полза на империалистическия шпионаж, гарантираше смъртните присъди на тези комунистически лидери, които си позволяваха твърде активно да демонстрират още един смъртен грях, според Сталиновата идеология – „буржоазен национализъм“.

Ноел Филд и „ловът“ на „филдисти“ на отговорни позиции в комунистическите партии на Източна Европа, както и да се бяха кръстили тези партии – обединени, работнически и т.н., беше придружаващ етап, особено там, където „титоизмът“ не можеше да бъде движещият „мотив“, но където се бе появявал и действал Ноел Филд по времето на войната и след това – в Чехословакия, Унгария, Полша и Източна Германия.

Важното беше сателитите добре да схванат направлението на намеренията на „вожда на народите“, за да приложат своята инициатива и изобретателност за набелязване на жертвите и прилагане на волята на генералисимуса от Кремъл. А в много случаи Сталин сам и категорично бе посочил лично с пръст някои от тях.

Такъв беше случаят и с Трайчо Костов.

Декември 1949 г.

Процесът срещу Трайчо Костов – България.

Българският комунист е роден през лятото на 1897 г. Още като студент по право в юридическия факултет на Софийския университет Костов работи като стенограф в Народното събрание.

Като един от основателите на Българската комунистическа партия – БКП, той попада в ареста за първи път през 1924 г. Подложен на жестоки инквизиции и воден от страха, че може и да не издържи на мъченията, скача от четвъртия етаж на полицейското управление по време на разпит. Телефонните жици забавят падането му, но той остава неподвижен с два счупени крака и увреден гръбначен стълб.

Пет години по-късно, през 1929 г., амнистия го вади от затвора и той заминава за първото от трите си пътувания до Москва.

През 1932 г. е избран за член на Централния комитет на БКП, а през 1935 г. е кооптиран за член на Политбюро. От 1940 г. е политически секретар на нелегалната компартия.

На 29 април 1942 г. Костов отново е арестуван и осъден на смърт. Цар Борис III променя присъдата на доживотен затвор и Костов започва да я излежава в Плевенския затвор. През септември 1944 г. настъпващата Червена армия и партизаните освобождават политическите затворници.

В края на 1948 г. Трайчо Костов е силният човек в България. Георги Димитров и Васил Коларов вече са с разклатено здраве. Въпреки че е „само“ вицепремиер, последните шест месеца на годината много често той изпълнява функциите на министър-председател и външен министър. Като председател на Комитета за икономика и финанси и като почетен председател на Централния кооперативен съюз – ЦКС, Трайчо Костов командва цялата

българска икономика. Неговата дясна ръка в тази му роля е действащият председател на ЦКС – Илия Бояджиев.

И тук е първият му директен сблъсък с Йосиф Висарионович Сталин.

На 6 декември 1948 г., на среща с Георги Димитров и Трайчо Костов в Москва, Сталин невъздържано напада Костов, използвайки нецензурни епитети и го обвинява в антисъветизъм.

Поводът?

Костов, стъпвайки на приетия през ноември 1948 г. български закон за държавната тайна, забранява на подчинените му ведомства да предоставят на съветските „съветници“ информация за експортните цени на българските стоки, реализирани на западните пазари.

„Точно по този начин започна нашият конфликт с Тито“, завършва неприкритата си заплаха в разговора ръководителят на СССР.

А за това решение на Трайчо Костов има основателни причини.

СССР изкупува на обидно ниски цени основните продукти, които България може да реализира на западните пазари – тютюн и розово масло. Пуска ги на дъмпингови цени на Запад и директно нанася сериозни щети на българския експорт. Костов просто се опитва да защити българския интерес. Но Димитров вече е сериозно болен и не може да го защити от гнева на Великия! Още повече, че заместниците на Трайчо Костов са стигнали до още „по-нагли“ прояви на антисъветизъм.

Шефът на Централния кооперативен съюз Илия Бояджиев и кооперацията на лозарите, която е член на ЦКС, са продали посадъчен лозов материал – лозови пръчки, на голям съветски совхоз. Руснаците са подписали изискуемия приеман протокол на бургаското пристанище, натоварили са материала на съветски кораб, разтоварили са го в неподходящи складове в пристанището на Одеса и са „забравили“ за него. Когато са се сетили, се оказало, че материалът е изгнил и става само за изхвърляне. Така и направили, но „забравили“ да платят. И видите ли, Илия Бояджиев настоява ЦКС да си получи парите! „Антисъветизъм“ не на квадрат, а на куб!

Какво заслужават тези „антисъветчици“? Разбира се, арест, съд и до стената.

За да има пряк поглед върху развитието на събитията и за да не излязат нещата от контрол, Сталин изпраща в София сътрудниците на Министерството за държавна сигурност М. Т. Лихачов и Л. Л. Шварц-ман, „за да помогнат в разследването на делото на Трайчо Костов“. Те редовно информират Москва за хода на обвинението и процеса.

Трайчо Костов минава по целия път на своята Голгота. Арест, инквизиции, „самопризнания“, достойно държание пред българския „съд“ и отказ от „самопризнанията“, изтръгнати с инквизиции.

В пледоарията си признава само следното:

„Граждани съдии! Признавам вината си за това, че имах некоректно отношение към Съветския съюз, изразяващо се в метода на търговското ни договаряне, в премълчаване на конкретни цени в сделките ни с конкретни капиталистически страни и също така в разпореждането ми за прилагане на Закона за опазване на държавната тайна и за либералното ми отношение към някои анти-съветски изказвания в мое присъствие... Признавам се за виновен в националистически уклон по отношение на Съветския съюз, което заслужава сурово наказание!

Но не признавам капитулантство пред фашистката полиция, не признавам служба за британското разузнаване, нито конспиративни действия с Тито и неговата клика!“.

Последното наистина не може да е така, като се има предвид, че Костов е активен противник на идеята за федерация с Югославия и застава срещу Георги Димитров. Той е българският представител в Коминформбюро, който гласува за изключването на Югославия. Тито му го връща, като го обявява за английски агент.

Заради „недопустимото“ му поведение Трайчо Костов е отстранен от съдебното заседание и в негово отсъствие отново са прочетени неговите „самопризнания“, които съдът приема за достоверни. Вечерта на 14 декември 1949 г., точно седмица след началото на „съдебния процес“ срещу него, по бързата процедура е прочетена присъдата срещу „врага на народа“ Трайчо Костов – „СМЪРТ“.

Два дни по-късно, на 16 декември 1949 г., петък, присъдата е изпълнена.

Само след пет дни, на 21 декември 1949 г., в Москва тържествено се отбелязва 70-годишният юбилей на „бащата на народите, Великият и мъдрият“. Приветстват го компартиите от широкия свят. В приветствието на Българската комунистическа партия се казва: „... Само благодарение на Вашите навременни мъдри указания, високо уважаеми другарю Сталин... само Вашият дълбоко проникващ поглед успя да види навреме престъпната шпионска банда на Костов“. А на самите тържества, в присъствието на „вожда и учителя“, Вълко Червенков в приветствието си заявява, че БКП „се научи да бие и унищожава враговете си по сталински“!

Някои изследователи правят паралел между делото срещу Трайчо Костов и неговата група и делото срещу Ласло Райк в Унгария. Даже твърдят, че е „копие под индиго“. Има обаче съществени разлики между двата процеса. В делото срещу българина няма два съществени компонента от делото срещу унгареца. Отсъства антисемитска насоченост и официално не се споменава „факторът Ноел Филд“.

Иначе матрицата е една и съща и на нея стои „Сделано в СССР“. И в двете дела водеща роля имат руски следователи.

По време на процеса срещу Трайчо Костов се разиграва и една друга драма.

Протича редовният конгрес на Централния кооперативен съюз в залата на Народния театър. На трибуната е председателят на ЦКС Илия Бояджиев, който чете отчетния доклад. Той знае, че зад кулисите го чакат агентите на Държавна сигурност и че вече е под арест. След доклада и аплодисментите на делегатите той е отведен директно в следствието. Делегатите ще научат по-късно, че техният председател е „враг на народа“ и трябва да си изберат нов шеф. Никой не се осмелява да се изкаже в негова защита.

Същият ден в дома на Бояджиев се извършва щателен обиск. Присъства съпругата му – Дарина Бояджиева, главен редактор на списание „Жената днес“ и тригодишната му дъщеря Юлия. Служителите на ДС вършат работата си щателно. След като обръщат покъщината наопаки, те си тръгват с „богати“ трофеи – личната кореспонденция на Илия Бояджиев със съпругата му през годините, нейната пишеща машина, очилата му и писалищните прибори... и някои други подобни „улики“ за „вредителската и шпионската“ му дейност.

Следват седем години на пълно мълчание за съдбата му.

Къде е? Жив ли е?

Никакъв отговор!

Седмица след ареста му Дарина получава трудовата си книжка, в която с твърд почерк на цяла страница шефката е Цола Драгойчева е изписала: „Уволнена като жена на враг на народа“.

След много ходене по мъките, две или три години по-късно, тя успява да види българския Вожд – Вълко Червенков, очи в очи. Има само един въпрос: „Жив ли е?“.

Вождът не отговаря.

През януари 1950 г. братът на Илия Бояджиев – Коста, председател на Околийския народен съвет на Бургаска околия, е извикан в Окръжния комитет на Партията. Там са „учтиви“: „Или излизаш в окръжния вестник „Черноморски фар“ със статия срещу брат си, или от утре си безработен“! Ултиматумът е ясен и от следващия ден безработните в България имат нов член. И оттогава до 1956 г. под леглото на Коста има войнишко куфарче, в което е сгънато старо одеяло, самобръсначка, сапун, паста и четка за зъби и пешкир. Безработният лесовъд има опит. Нали още през 1933 г. е лежал по „флотската конспирация“ във Варненския затвор, а през 1941 г. е в концлагера в Крумовград. Знае какво ще му е необходимо.

През 1956 г., след „Априлския пленум“, и в България са реабилитирани „жертвите на култа към личността“. Някои излизат от затворите, за да ги окичат с държавни ордени. Илия Бояджиев не излиза. Той получава посмъртно своя орден и честта новият корабостроителен и кораборемонтен завод в Бургас да носи неговото име – завод „Илия Бояджиев“. В двора на новия голям завод, вдясно от входа, в оформения заводски парк издигат внушителен паметник на патрона. Издигат паметник и в родното му село Граматиково.

Съселяните поддържат паметника на земляка, създал още през 30-те години на миналия век първите горски кооперации

А в завода, кръстен на човека, който също през 30-те години е изградил и първата кооперативна корабостроителница във Василико, днес Царево, си личи как сега уважават паметта на българите, направили нещо за държавата си през своя кратък житейски път

В началото на 1956 г. Коста Бояджиев е извикан в Централния софийски затвор.

Директорът е получил нареждане да покаже къде са били погребани тленните останки на брат му и да съдейства те да бъдат ексхумирани, за да ги препогребат в Централните софийски гробища, в алеята на писателите. Илия, освен кооперативен деятел, по време на емиграцията си в Съветска Русия след разгрома на септемврийското въстание през 1923 г., е завършил две висши образования – икономика и журналистика. Докато е в Москва, се снима в ролята на попа в немия филм на всички времена на Айзенщайн „Броненосецът Потьомкин“, а по-късно написва шест пиеси, които са поставяни в няколко български театъра – „Лъч над Странджа“, „Изоставеният чифлик“, „Фалшивата полица“, „Брат и сестра“, пиеса за Индже войвода.

Коста, директорът и двама гробари отиват в затворническото гробище. Няма кръстове, паметници или някакви други знаци. Гола земя. Директорът тръгва от някакво дърво, отмерва определен брой крачки, завива под 90 градуса, прави нови крачки, спира и с обувката си очертава правоъгълник на земята: „Копайте тук!“.

Днес костите на Илия Бояджиев наистина са между гробовете на големите български писатели. Над тях има малък, скромен, но стилизиран паметник, който е направила дъщеря му Юлия – художник-архитект, която така и не е могла да запомни бащина ласка.

Как си е отишъл той?

И днес никой не иска да каже официално. Никъде из архивите не е останал документ. Официалното съобщение при реабилитацията му през 1956 г. е: „умрял в резултат на мозъчен удар“. Но според думите на патологоанатома, констатирал смъртта му, причината е „черепна фрактура“.

Истината е, че още при първите разпити в далечния декември 1949 г., водени едновременно от съветски и български следовател, след като Илия Бояджиев и след инквизициите е отказал да подпише продиктуваните му „показания“, един от двамата е пръснал черепа му с удар с ръкохватката на пистолета си.

Светла му памет!

„He was a GREAT man!“, каза през септември 1975 г. пред паметника в родното му село Граматиково големият руски разузнавач, „Шпионинът на XX век“ Ким Филби. Очевидно е знаел защо го казва!

Процесите в Румъния и в Албания

Още през февруари 1948 г., месеци преди Югославия да бъде изхвърлена от Коминформбюро, румънският министър на правосъдието Лукрециу Патрашкану е обвинен в „национализъм“. „Титовизмът“ все още не е взет на въоръжение. Арестът по-скоро е мотивиран от започналите вътрешно-партийни борби за овладяване на ръководството на Румънската комунистическа партия. Патрашкану е изявеният претендент и конкурент за мястото на Георге Георгиу-Деж. Той е един от радетелите на идеята Румъния да следва пътя на Югославия. Сам Ранкович го сочи като един от активните последователи на политиката на дружество Тито и всичко това води до ареста му през април 1948 г. През ноември 1949 г., на третото заседание на Коминформбюро, Георгиу-Деж публично заклежда Патрашкану като западен агент.

Въпреки всички обвинения Патрашкану не е изправен пред съда до смъртта на Сталин. Руснаците са загубили интерес към неговото дело. Това не спира Деж да започне таен

„съдебен процес“ срещу бившия правосъден министър, който през всички тези години е в строг тъмничен затвор без съд и присъда. Процесът е по бързата процедура през април 1954 г. На него обвиняемият е в тежко здравословно състояние, с ампутиран крак. Осъден е на смърт и е разстрелян в затворническата си килия през нощта на 17 април, няколко дни след произнасяне на присъдата.

В Албания нещата се развиват по друг сценарий.

Югославската комунистическа партия има съществена роля за организирането и появата на Албанска комунистическа партия. И двамата е изявени лидери – вътрешният министър Кочи Дзодзе и министър-председателят и генерален секретар на АКП Енвер Ходжа са благодарни за тази помощ на Тито. Но докато Дзодзе е характеризирани като „необразован и отмъстителен, страхливец и садист“, Ходжа минава за „образован“ по западен образец. Той е по-бързият и на 2 октомври 1948 г. Кочи е понижен от вътрешен министър в министър на промишлеността, каквато де факто не съществува в Албания. Освободен от всички заемани партийни постове, през ноември той и „неговата група“ са арестувани. През май следващата година са обвинени, че са „титовисти“ и западни шпиони. Дзодзе е осъден на смърт и разстрелян.

Енвер Ходжа плаши Запада. Той е на път да предостави военноморска база на руснаците на Адриатическо море и да вкара съветския флот, затворен в Черно море, направо в Средиземно море. Трябва да се действа бързо и Ходжа да бъде свален от власт.

В действие влиза „твърд“ сценарий на американските и британските разузнавателни служби.

Но за него по-късно, в главата за „Шпионина на ХХ век“ Ким Филби.

Двете разузнавания – американското и британското, продължават да правят не малко и да вярват в успеха на начинанията си. И не допускат, че в много от случаите са просто „марионетки на конци“, разигравани от „Вождя, Учителя и Великия Кукловод“ в собствените му зловещи сценарии, за да държи сателитите мирни, тихи и послушни изпълнители на неговата воля.

ГЛАВА XVII

ПРОЦЕСИТЕ В УНГАРИЯ, ЧЕХОСЛОВАКИЯ, ПОЛША И ИЗТОЧНА ГЕРМАНИЯ

Ласло Райк (Унгария). Рудолф Слански (Чехословакия). Владислав Гомулка (Полша). „Фиделистите“ (ГДР). Документите на Карел Каплан.

През юни 1949 г. унгарските служби за сигурност арестуват Ласло Райк. Започва реализацията на операция „Разцепващ фактор“.

В ЦРУ доволно потриват ръце. Отрочето им, макар и не много уверено, прави първи стъпки и прохода.

Все още обаче не е ясно кой управлява операцията.

По-точно само Сталин и Берия знаят истината.

УНГАРИЯ

Унгарската комунистическа партия, ръководена от Матиаш Ракоши, без особени трудности поема политическото и икономическото ръководство на страната. През октомври 1947 г. политическите фигури извън компартията са изправени пред ултиматума да подкрепят коалиционното правителство или да напуснат страната. През юни 1948 г. Социалдемократическата партия се слива с комунистическата и се появява управляващата Унгарска работническа партия (УРП). На изборите през 1949 г. има само една листа и на 20 август същата година правителството ратифицира новата унгарска конституция, която копира съветската. Унгария е обявена за народна република, а конституцията гарантира властта на УРП. Ракоши извършва партийна чистка, изхвърля потенциалните претенденти за властта от средите на активистите на нелегалната компартия от военните години и стотици други.

През 1949 г. е арестуван дългогодишният партийен теоретик, всемогъщ вътрешен министър, а след това външен министър – Ласло Райк, и десетки негови съмишленици. Те „признават“, че са заговорничили за физическото отстраняване на Ракоши под диктовката на „Ноел Филд, един от лидерите на американския шпионаж, специализиран във вербовката на агенти в левите среди“. Това определение на прокурора за първи път вкарва „фактора“ „Ноел Филд“ в поредицата подобни процеси, които ще последват в цяла Източна Европа. Ласло Райк и още четирима от обвиняемите са осъдени на смърт чрез обесване и са погребани в безименни гробове. Всички „признават“ вината си, като Райк признава още, че идеята му за унгарски път към социализма е внушена от Тито. Двама са осъдени на затвор. Единият от тях – Янош Кадар, след години ще бъде освободен, реабилитиран и ще оглави УРП.

В Будапеща делото срещу Ласло Райк и неговите шест съучастници се наблюдава и на практика ръководи от съветския генерал Ф. Белкин. Той е абсолютно убеден във вината на обвиняемите и довежда делото до очаквания в Кремъл завършек. „Доказан“ е „заговорът“, зад който стоят американското разузнаване и „неговият ас“ Ноел Филд, и „марионетката“ на западните разузнавания Йосип Броз Тито.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

През ноември 1951 г. в Прага е арестуван генералният секретар на Чехословашката комунистическа партия Рудолф Слански. „Сталинистите“ го обвиняват в „предателство срещу народнодемократичния строй“. Извършени са множество арести на комунисти, преобладаващо срещу групата на „интернационалистите“ участници в Испанската гражданска война, емигранти на Запад по време на войната, евреи, словашки „буржоазнонационалисти“. Следват няколко шумни процеса, особено този срещу генералния секретар на компартията и още тринадесет висши партийни функционери. Те са обвинени и „признават“, че са титовисти, ционисти, предатели, убийци и шпиони. Кой ги е ръковолил? Разбира се, изобличеният вече „супер шпионин“ Ноел Филд.

Присъдата – „смърт чрез обесване“ за Слански и още десет от подсъдимите, и затвор за още трима. Присъдите веднага са приведени в изпълнение.

Започва повсеместна чистка в партията. От 2,5 милиона членски състав през 1948 г. тя е редуцирана до 1,4 милиона през 1960 г.

От руска страна делото се следи и направлява от представителя на Министерството за държавна сигурност на СССР Алексей Бесчастни.

ПОЛША

След поредица от чистки и арести, през 1948 г. като управляваща партия в Полша се утвърждава доминираната от комунистите Полска обединена работническа партия (ПОРП). Властта е още през първите години на едноличното е управление придобива характеристиките на Сталинския модел: тоталитаризъм, командна икономика, атеизъм и преследване на католическата църква, грубо преиначаване на исторически факти – особено за руско-полските отношения, строга цензура и налагане на идеологическите догми, подчиненост на КПСС и на политиката на СССР.

През август 1951 г. са арестувани генералният секретар на Полската комунистическа партия и много негови съратници. Арестите ръководи лично зам.-началникът на X управление, полковник Йозеф Святло – суперагентът на американското разузнаване Алис.

Огромната популярност на Гомулка в Полша, въпреки натиска на руснаците, възпира управляващите от започване на съдебен процес. През 1956 г. го освобождават и реабилитират напълно.

ИЗТОЧНА ГЕРМАНИЯ

В деня след официалната капитулация на Германия съветското командване обявява Съветска военна администрация в Германия (Съветската зона). Тази администрация през пролетта на 1949 г. провежда широкомащабна чистка в държавния апарат и конкретно в полицейските органи. От полицията са изхвърлени всички, работили в тези служби преди 1945 г., и тези, които са били военнопленници на Запад или са дошли в съветската окупационна зона от териториите на бивша Германия, поставени под руски и полски контрол, както и тези с близки роднини в Западна Германия. Уволнени са и онези, за които е било преценено, че са политически неблагонадеждни.

Годините от 1949-а до 1955-а са години на „консолидация“ на Източна Германия по съветски модел, под ръководството на Германската единна социалистическа партия (ГЕСП). Валтер Улбрихт и ГЕСП контролират коалицията на Националния фронт, която обединява политически партии и граждански организации, и която трябва да демонстрира многопартийност на управлението. През този период, 1950–1952-а година, се създава и Министерството на държавната сигурност. Изгражданата от него и бързо разширяваща се агентурна мрежа гарантира пълния контрол над политическия живот и постепенното преминаване на Националния фронт от „антифашистки позиции“ на „просъветски позиции“. Именно през този период се провежда нова чистка. Всички членове на ГЕСП трябва да предадат членските си карти и само част от тях получават нови. Такива са отказани на всички западни „агенти“, на комунистите, които по време на войната са били на Запад, и на доста евреи, следвайки антисемитските тенденции през последните години от диктатурата на Сталин.

Разбира се, и тук има показан процес. Обвинени са шест висши партийни функционери, между които директорът на Радио Берлин и шефът на железниците. Всички те са уличени в

специални отношения с „американския шпионин Ноел Филд“ или с представители на групата на „филдистите“ в Източна Германия. Съдът издава няколко смъртни присъди и още няколко – на дългогодишен тъмничен затвор.

Много сериозен принос за историческото изясняване на истините около тези процеси има чешкият дисидент – историкът Карел Каплан. Той е един от комунистическите лидери на Чехословашката комунистическа партия, който преминава на Запад след съветското нахлуване за разправа с Пражката пролет.

Преди събитията от 1968 г. Каплан е имал неограничен достъп до архивите на компартията. Той е разполагал с изключителна информация, която му дава възможност да направи задълбочена оценка на „случая Филд“, когато вече е в емиграция.

Според него Ноел Филд е един ляво мислещ американец – идеалист, пацифист и хуманист, който е действал през целия си живот, движен от вярата в тези принципи и идеи. Именно под това влияние и в резултат на вътрешната си идейна убеденост той е помагал на руснаците, включително и чрез специалните им служби през 30-те години, и по време на работата си в Държавния департамент, но като убеден комунист, а не като вербуван агент от съветското разузнаване. Руснаците са се възползвали от всичко това, за да го пожертват, обвинявайки го, че е „крупен американски шпионин“ и превръщайки го в един от основните инструменти за формулиране на обвиненията при процесите в Унгария, Чехословакия, Полша и Източна Германия. При това той никога официално не е съден и осъждан и никога не се появява като свидетел в някой от процесите. Карел Каплан стига до извода, че „руснаците превърнаха своя човек в американски агент“.

Той е прав, но не до край...

Каплан е нямал информацията, която днес позволява да допълним неговата констатация: „Руснаците превърнаха своя човек в американски агент... и американците им помогнаха. Те направиха необходимото този честен идеалист да се превърне в „американски агент“ и обрекоха него и цялото му семейство на ужасите на отвличане, инквизиции, морален и физически тормоз, като изкупителни жертви пред олтара на идеологическото противопоставяне“.

Жестоките репресии, както е по първоначалния план на Алън Дълес и на Йосиф Висарионович, смазват комунистите-„националисти“, които искат да строят социализъм с българско, унгарско, чехословашко или полско лице.

В цяла Източна Европа се налага социализъм по модела на Йосиф Висарионович Сталин!

По-късно това ще доведе до бунта в Източен Берлин през 1952 г., до вълненията на работниците в Познан през 1956 г., до контрареволуцията в Унгария през 1956 г., до появата на „Солидарност“ в Полша, на Пражката пролет през 1968 г. и до влизането на войски от Варшавския договор в Чехословакия.

Всяко едно от тези събития в идеологически план е представяно като „заплаха за социализма“. На практика обаче в чисто воен-но-политически план съветското ръководство вижда във всяко едно от тях пряка заплаха за стратегическите позиции на СССР във военно-геополитическата карта на Европа и на света. И е много по-точно да приемем, че руската реакция не е толкова срещу идеологическата „заплаха“, колкото срещу чисто военния компонент и формулирането на фронтовете и фланговете. Но съветската идеология тръбеше за опасностите пред социализма, а не за реалния страх от стратегическата военна опасност

при загубване на тези сателити и доближаване на „реалната опасност“ до „реалните граници“ на СССР.

Нима не са това и движещите мотиви за руската политика по отношение на Украйна днес?

Сигурно нежеланието и на Русия, и на САЩ да назоват ясно и точно този фактор, е една от причините операция „Разцепващ фактор“ и предшестващата я „Лиоте“ да продължават да са забулени с воала на тайната и мълчанието.

Рожбата на Алън Дълес не е самотна рожба на Централното разузнавателно управление. Следват я една след друга ярки и „успешни“ операции – свалянето на правителството на Мосадък в Иран през 1953 г. (операцията се ръководи на място от внука на американския президент Теодор Рузвелт – офицерът от ЦРУ Кърмит Рузвелт); свалянето на правителството в Гватемала през 1954 г.; „Заливът на свинете“ в Куба през 1961 г. и опитът за сваляне правителството на Фидел Кастро (провалът на акцията изпраща Алън Дълес в пенсия); превратът в Доминиканската република, превратът в Бразилия, заговорът срещу правителството на Народното единство в Чили и убийството на президента Салвадор Алиенде; самолетната „катастрофа“ на генералния секретар на ООН Даг Хамаршелд; убийството на Патрис Лумумба в Конго...

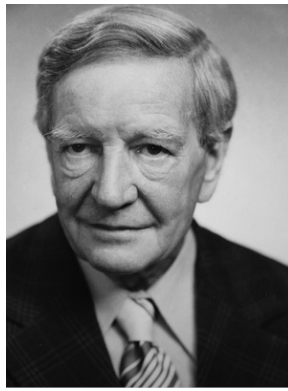
Всяка една от тези операции има ясен мотив – „спиране на разпространението на комунизма“. Не може да се позволи на СССР да си разиграва коня в „задния двор“ на Съединените щати или в която и да е точка на земното кълбо, която е част от „американските национални интереси“.

Дългогодишният директор на Федералното бюро за разследване (ФБР) „Вечният Хувър“ го е казал най-ясно и точно: „Тази игра няма правила. Нормите на човешкия морал са неприложими. Трябва да се научим да вършим подривна работа, да провеждаме диверсии, да унищожаваме враговете си с по-изтънчени и ефективни методи от тези, които те използват срещу нас“.

Днес, тринадесет години след 11 септември 2001 г., когато светът стана друг, доктрината, обявена от президента Джордж Буш през 2002 г. и допълнена през 2014 г. от президента Барак Обама с отчитането на новите обстоятелства и наличието вече и на „Ислямска държава“ на джихада и „узаконения“ терор, е категорично ясна – има една държава, която ще ръководи битката на живот и смърт до победен край, която превантивно ще унищожават носителите на терора във всяка точка на света, която ще налага демократическите ценности с военни средства и еднолично ще определя „добрите“ или „лошите“.

ГЛАВА XVIII

„ШПИОНИНЪТ НА ХХ ВЕК“ –
ХАРОЛД АДРИАН РЪСЕЛ, КИМ ФИЛБИ

Ким Филби

Според указанията на московския Център, които очевидно идваха директно от Сталин, Ким трябваше да направи нещата така, че да има непрекъснат и пряк поглед върху хода на операция „Разцепващ фактор“.

Както често се случваше при изпълнението на неговата мисия като руски разузнавач, така и този път той се убеди, че най-късият път към решението на задачата, отново е обиколният.

Указанията на английското разузнаване – да иска от Алън Дълес ЦРУ да споделя всичко за работата с агент Алис не дадоха желанния резултат. „Адвокатът“ все още не беше на директорския стол в агенцията и тя, въпреки цялото си уважение към него, не винаги се съобразяваше с внушенията му. Така и в този случай – след като поеха на лична връзка Алис, американците решиха да си го имат основно за „еднолично“ ползване. Вярно, от време навреме съобщаваха, че всичко с него е наред, но толкова.

Тогава Ким откри обиколния път.

Англичаните предложиха създаване на общ „политически“ съвет между двете служби, който да „заседава“ във Вашингтон и да координира действията за силовото сваляне на Енвер Ходжа в Албания. Британците все още имаха силни източници в този район и американците възприеха идеята с ентузиазъм.

Разбира се, в този „политически“ съвет Великобритания щеше да се представлява от Филби.

И ето, обсъждането на тази операция през пролетта на 1951 г. в кабинета на началника на новосъздаденото ЦРУ – контраадмирал Роскоу Хилънкуотър, събра началника на отдела за политическа диверсия Франк Уизнър и неговия заместник Франк Линдън. Несъмнено обаче главните действащи лица бяха още двама присъстващи – духовният баща на ЦРУ Алън Дълес и съветникът от английското посолство и човекът за връзка между двете служби Ким Филби.

Нямаше начин при тези събирания и обсъждания на съвета да се заобиколи темата за операция „Разцепващ фактор“.

Ким отново беше намерил пътя!

Към Москва редовно течаха сведения не само за това кога и къде в Албания ще бъдат спуснати парашутисти-диверсанти или къде ще акостира подводница, за да разтовари следващата партида добре въоръжени албански емигранти, а и още по-важната информация какво се планира по-нататък в операция „Разцепващ фактор“.

Кремъл научаваше всичко, което го интересуваше, за да насочва събитията в своя изгода и да изпраща на ешафода тези, които посочваше Сталин.

Много години по-късно, когато в един хубав зимен ден в началото на 1963 г. Ким Филби „цъфна“ в Москва след 30 години работа в „леговището на врага“ като руски разузнавач, един

от колегите му в „политическия“ съвет за Албания през 1951 г. Майлз Купленд, вече бивш служител на ЦРУ, даде знаменитата си оценка, че в периода от 1944 до 1953 г., т.е. времето, през което Филби е координирал усилията на двете служби в сложните разузнавателни операции, сигурно по-добре би било САЩ и Англия да не са правели нищо. Още повече, че в много от случаите операциите им не само че са пропадали, но са се обръщали срещу самите тях.

През далечния септември на 1975 г. Ким ми даде зрънцето към загадката: „Тодор... много е възможно, след години, когато мен няма да ме има, но ти... все още ще си наоколо, това да стане... „доказателство“, че... съм „спестявал“ истината... ..Това не е така...“.

Тези думи на Ким днес, когато пиша този мемоарен роман, имат изключително значение.

Сигурен съм, че след отпечатването на книгата ще се намерят „умници“, врели и кипели в теориите на конспирацията, които ще кажат: „Аха, ето го липсващото доказателство, че Филби е бил двоен агент. Той е знаел всичко това, но не го е казал на руснаците. Те въобще не са подозирали, че има такава операция и са налапали въдицата на Алън Дълес. Ако руснаците са знаели, ако Филби им го е съобщил, защо продължават да мълчат? Защо след развенчаването на Сталин не казаха нищо за тази истина около скалпелните процеси в Източна Европа?“

Сигурен съм, че ще се появят и други, които с не по-малко ентузиазъм ще доказват, че въобще е нямало такава операция на американското разузнаване и Филби е нямало какво да съобщава.

За мен истината е категорична и Ким е виждал още преди четиридесет години какво може да предизвика премълчаването е: „...В нашата професия понякога информацията се използва не по начина, по който си очаквал. И това въобще не зависи от теб!“.

За да научим истината и за да не остане сянка от съмнение около името на Ким, архивите трябва да се отворят. Най-после трябва да узнаем истината, пълната истина!

Воден от тази мисъл, започнах да правя плахи сондажи за това възможно ли е да бъде препрочетено в неговата цялост делото на „Шпионина на ХХ век“, Ким Филби.

За съжаление, не съм особен оптимист. Резултатът от сондажите ми се съдържа в отговора на един човек, чието име не мога да спомена, но който доста ясно показва какво може и какво не може да се направи.

Todor,

Contrary to our common respect and interest in Kim, I overheard that up to now not all of his messages and papers are still systematized. Secondly, the matter was so subtle and explosive that, even he could have raised it, it was deemed to be either hushed up, or kept so secret that it would remain undisclosed forever. Thirdly, all that was related to CP matters was the precinct of the Communist Party archives, and not kept at the First Directorate. At least, my careful inquiry among those few who are still in business did not show a single hint of the operation. (Even at Gorbachov Fund.)

Ето отговорът и в превод:

„Тодор,

Въпреки нашето общо уважение и интерес към Ким, аз „подочух“, че и досега много от неговите съобщения и документи все още не са систематизирани. На второ място,

проблемът, който маркираш, е толкова заплетен и експлозивен, че даже и да го е повдигал, е трябвало да бъде очевидно премълчан или да остане толкова секретен, че да не бъде огласен никога. На трето място, всичко, свързано с комунистическите партии, е било съхранявано в строго секретните партийни архиви, а не в архива на Първо главно (съветското разузнаване – б.а.). Моят внимателен сондаж между малкото колеги, които все още са в бизнеса, не даде и минимален сигнал за тази операция. (Дори и във фонда на Горбачов.)“.

Буквално дни преди ръкописът на книгата да влезе в печатницата, ми „попаднаха“ нови, макар и косвени доказателства, потвърждаващи моята теза. Появи се ново зрънце „надежда“, че истината все пак някога ще излезе наяве.

В началото на 2014 г., по силата на английския Закон за свободата на информацията, са били разсекретени три важни, секретни английски документи. Всички те са свързани с разследването на Ким Филби, продължило на приливи и отливи през периода 1951–1963 г. Независимо че Макмилън – тогава външен министър, е заявил пред английския парламент през ноември 1955 г., че Филби е лоялен служител на короната и не е „Третият“, разследването, макар и неофициално, е продължило.

Един от трите разсекретени документи, съдържащи се в папка PREM 11/4457 в английския национален архив, е справка от 1963 г., предназначена за шефа на управляващата тогава лейбъристка партия Харолд Уилсън.

От документа ясно се вижда, че докато МИ-5, защитава хипотезата, че Филби е „руски агент“, то МИ-6, защитава и оправдава своя служител.

Още през 1951 г. във връзка с първия отчет на контраразузнаването, в който се приема, че Филби е „руски агент“, Секрет Интелиджънс Сървис (СИС – МИ-6) реагира: „Ние считаме, че разследването и обвинението срещу Филби не е доказано и на практика е несправедлива интерпретация на реалните факти“.

Основният мотив за оправдателната позиция, която защитава английското разузнаване и която в крайна сметка се приема като валидна и от контраразузнаването, се вижда от оригиналния текст в справката за Уилсън:

It also had to be taken into account that he had had prior knowledge of certain espionage cases which can be successfully completed... In this circumstances the Security Service and M.I.6 agreed that Philby must be given the benefit of the doubt.

В превод на български:

Също така трябва да се отчете, че той е знаел предварително за определени (важни) разузнавателни операции, които бяха осъществени успешно... При това положение Службата за сигурност (контраразузнаването) и МИ-6 (разузнаването) се съгласиха, че Филби най-малкото заслужава предимството да се приложи правилото за недоказаност на съмненията.

Очевидно през 1963 г. англичаните и американците все още са включвали в „успешните“ си операции, за които Ким Филби е знаел предварително, и операцията „Разцепващ фактор“.

ОПЕРАЦИЯ „ГОЛГОТА“ – МИТ И РЕАЛНОСТ

В края на 1993 г. популярното руско списание „Огоньок“, рупор на „перестройката“, започна да публикува „мемоарната повест“ на Михаил Петрович Любимов, доскорошен руски разузнавач и автор на няколко шпионски трилъра, придобил завидна известност като писател.

Михаил Любимов и авторът в Граматиково, юни 2014 г.

С Михаил се запознахме в средата на 70-те години, и то не къде и да е, а в дома на Ким Филби.

При едно от гостуванията ми в Москва Ким реши, че с двама Михаиловци – Богданов, негов „ученик“, и Любимов, негов „шеф“ като началник на английския отдел на руското разузнаване, сме от „една кръвна група“ и трябва да ни събере.

Оттогава и до ден днешен нас тримата ни свързва искрено прия-телство, защото базата му бе и си остава Ким – и приживе, и сега, когато вече го няма.

Оттогава и най-вече от момента, в който Михаил Петрович отказа генералски пагони, напусна разузнаването и се отдаде на писането на книги, редовно и с удоволствие следя творчеството му.

Но пропуснах „Огоньок“.

Прочетох го двадесет години по-късно, през 2014 г., и все още не знам да му вярвам ли и докъде.

Михаил е роден на 27 май 1934 г. Потомствен чекист, разузнавач, завършил Московския държавен институт за международни отношения. Сътрудник на резидентурата в Лондон и зам-резидент на съветското разузнаване. През 1965 година е обявен за „персона нон грата“ и е изгонен от Англия. След това е резидент в Дания, където негов заместник е Олег Гордиевски, придобил печална известност като предател. Преди да избяга, Гордиевски е руски резидент в Лондон и очевидно е нанесъл много сериозни щети на руското разузнаване, работейки за английското МИ-6.

Любимов е артистична и обаятелна натура. Не напразно в Англия е бил известен като „усмихващият се Майк“. Ако използваме българския фолклорен сленг – „чешит“.

Когато предстои да му връчат генералски пагони, той взема, че за трети път сериозно се влюбва и иска втори развод.

Да, ама това не се допуска според неписаните правила на КГБ, още повече че новата му любов е доста по-млада жена – съпруга на отговорен руски дипломат. За нея това също ще бъде втори развод.

Крючков го извиква и директно му заявява: „Или генерал, или влюбен пенсионер“.

Михаил избира второто.

Който познава третата му съпруга, с която делят щастие и несгоди вече 36 години, сигурно ще го разбере. Татяна е изключително симпатична и очарователна жена, въпреки че с малко е прехвър-лила 60-те. Да не говорим, че в най-ранните си години буквално е дърпала Сталин за мустака, който обичал да държи в скута си малката дъщеричка на шефа на личната си охрана в почивната резиденция в Сочи. А няколкогодишната Таня е тичала по алеите на строго охранявания парк и се е „надбягвала“ със знатния маршал Будьони, който само по бански и рошав мустак, по-голям от този на „чичко Сталин“, е правел утринната си физзарядка.

Михаил и Татяна Любимови на манов мед, билков чай,
домашна ракия и руски романси в Странджа

Синът на Михаил – Александър Любимов, е добре познат на моето поколение още от 80-те години, когато водеше най-популярното руско телевизионно дискуссионно шоу „Взгляд“, обръщащо „перестройката“ от всички страни, без страх от цензура и забрани, което все още можеше да се гледа и в Източна Европа. Но в един момент на Живков му писна и Останкино изчезна от българските телевизионни екрани.

И бащата – Михаил Петрович, не търпи натруфения патриотизъм, политическия патос и конформизма. Той критикува бившата си служба, правителството и твърде често заема позиции, които те карат да се питаш сериозен ли е или отново в поведението му намира сатирикът.

Именно този въпрос си задавах, четейки „Операция „Голгота“.

Сюжетът не е кой знае колко сложен. Юрий Владимирович Андропов, всесилният шеф на КГБ, вика на неофициална, почти конспиративна среща разузнавача Михаил Петрович Любимов, когото е пратил с подписа си не само в пенсия, а му е отнел и всички полагащи му

се „предимства“, включително и правото да ползва клиниката, болницата и санаториумите на КГБ. И на тази тайна среща, като прави изключително точна дисекция на провалилия се социалистически експеримент, назовавайки един след друг поименно лично отговорните, развива основната идея за планиране, организиране и провеждане на дългосрочното активно мероприятие „Голгота“. То трябва да разруши комунизма, да открие пътя за дивия капитализъм в Русия, за да може след 40–50 изстрадани години руският народ да възроди истински, човешки социализъм.

В тези планове Андропов оперира със съвсем конкретни имена. Той описва каква ще бъде ролята на Горбачов, на Яковлев, на Шеварнадзе, на Елцин, на Янаев и на Устинов.

Ролята на Любимов е, действайки извън КГБ, но с верни кадри от КГБ, да планира и задейства конкретната част на операцията, която Ю. В. кръщава „Голгота“. Той, очевидно, се е убедил, че съветското общество трябва да измине пътя до своята Голгота, за да възкръсне след няколко десетилетия.

Публикацията в „Огоньок“ предизвиква общоруски скандал.

Как да не е повярваш, след като тя описва неща, които се случват занапред?

Как днес да не си зададеш въпроса дали това е само една добра творческа измислица или има елементи на истина, след като двадесет години по-късно виждаш, че всичко написано се е случило?

Как да не повярваш, след като именно по това време директорът на ЦРУ с ранг на член на правителството на президента Роналд Рейгън – Бил Кейси, заявява, че „Перестройката в СССР има шанс, само ако се възложи на КГБ!“.

Как да не повярваш, след като Михаил Горбачов казва в интервю, че целта на живота на съпругата му Раиса и на него самия е била „унищожение на комунизма“!? И именно такава роля му отрежда Андропов в „Голгота“.

Как да не повярваш, след като преди двадесет години в книгата има следния диалог:

„На няколко пъти в нашите лични беседи с Андропов аз прокарвах мисълта за възможното разпадане на СССР, за война в Средна Азия и в Кавказ, за война на Русия с Украйна заради Крим и Донбас, накрая, за трета световна война на територията на СССР заради прекрояване на границите.

– Всичко може да се случи, Михаил Петрович – отговаряше Ю. В. – В „Голгота“ ние задаваме магистралните направления и не можем да отчетем всичко, но не мога да допусна, че новите лидери ще се окажат толкова глупави, че да отидат в последния етап на операцията ни към използването на най-кръвави методи. Ако не вярваме в хората, няма да сме в състояние да изградим ново общество!

Ю. В. беше чист човек и идеалист! Но дори и аз, при цялата ми обвързаност с мръсните дела на шпионажа, не можех да си представя ускорението, с което се движехме към последната фаза на операцията: свободни цени, ограбване на населението и от държавата, и от частните компании, инфлацията, тоталната корупция, обогатяването и кражбата под лозунгите за борба с привилегиите, пълната криминализация на държавата. Всичко това, според плана „Голгота“, трябваше да се случи в продължение на двадесет години. Ние преизпълнихме плана и постигнахме планирания успех още през 1993 г.“

Въпреки твърденията на Михаил, че книгата е плод на неговата фантазия, аз оставам с обоснованото съмнение, че ако не е „Голгота“ в този е вид, то нещо близко до нея е минало

през главите на някои от действащите лица през тези сложни години.

ГЛАВА XX

БРЮКСЕЛСКО КАФЕ – ОБРАТНО КЪМ НАЧАЛОТО... МАЙ 2014 ГОДИНА – 13:30 ЧАСА

...След свиканото по спешност заседание за подготовка на доклад за положението в Украйна...

Извънредното заседание на Политико-военната група продължи необичайно дълго. Започналата дискусия в кафе-бара се прехвърли и в заседателната зала и кръгът на участниците се разшири чувствително. Изглежда, че не остана експерт, който да не е включил микрофона си поне няколко пъти за изказване, отговори, реплики и дублики. На петия час все пак се стигна до приемането с консенсус на едно официално и на едно извънпротоколно решение на групата.

Официалното решение беше издържано в приетия като стил в Еврокомисията бюрократично-математически начин да се кажат колкото се може по-сложно неща, които можеха да се изложат къде по-разбираемо. Но изискването бе да се посочат всички комисии, звена и помощни органи, които трябва да вземат участие и отношение при изпълнението на съответното решение.

Така че, драги читателю, ако това решение ти изглежда неразбираемо, не се сърди на мен, автора на книгата. И той като тебе се затруднява да вникне детайлно в съдържанието, но бъди спокоен. Това е езикът на еврочиновниците и те няма да се объркат. Ще го разберат и ще го изпълнят стриктно.

Официалното решение изглеждаше по следния начин:

„Пи Ем Джи – Политико военната група (PMG – Politico Military Group) се обръща към EEAS – Европейската служба за външно действие (European External Action Service), нейните служби – географското бюро за Украйна, Военния щаб на Европейския съюз (EUMS – European Union Military Staff) и Ситуационния център (SitCent – Situation Centre) в едномесечен срок да подготвят, съгласувано с Военния комитет на Европейския съюз (EUMC – European Union Military Committee) и Комитета по цивилните аспекти за управление на кризи (CivCom – Committee for Civilian Aspects of Crises Management), анализи по съответните направления за внасяне в Комитета по политика и сигурност (Комитета на посланиците) (PSC – Political and Security Committee) и вземане на решение от Комитета по външните работи (Комитета на външните министри) – (FAC – Foreign Affairs Committee)“.

Ще си призная, че дори се опитах графично да дам своето тълкуване на това решение, с надежда да стане по-лесно за преглъщане от неизкушения от бюрократичните порядки човек. Получи се нещо като рисунката на Екзюпери „боа, погълнала слон“ в неговия

шедьовър „Малкият принц“. Не се осмелих да включа „орг-схемата“ или „блок-диаграмата“. Даже не знаех как да я назова.

Все пак се надявам, че много или малко ще се ориентирате в официалното решение.

По съществено беше неофициалното и извънпротоколното решение – искане към българския експерт да изложи на няколко странички, само за вътрешно и лично ползване от колегите му в групата, мнението си по трите операции – „Лиоте“, „Разцепващ фактор“ и „Голгота“, които толкова често цитираше в разразилата се дискусия преди и по време на заседанието.

Така че, драги ми читателю, в епилога на моята книга можеш да прочетеш това, което Александър Мечев остави на следващия ден като „нон пейпър“^{*****} при секретарката на Политико-военната група (PMG), с молба да го размножи за всеки член на групата.

Как и откъде съм получил един екземпляр от документа, няма да призная „без бой“. Приемете, че секретарката не е „издържала“ на посребрения ми чар и ми го е дала!

А аз, без всякакво угризение, реших да го включа в края на книгата си. След като е „нон пейпър“, всеки може да отрече съществуването му.

ЕПИЛОГ

„НОН ПЕЙПЪР“

Най-продължителните тайни операции – „Лиоте“, „Разцепващ фактор“ и „Голгота“, които изпратиха социализма в миналото... или може би в бъдещето?

„Описаните по време на дискусията активни мероприятия „Лиоте“, „Разцепващ фактор“ и „Голгота“ са най-продължителните операции в историята на световния шпионаж.

Между тях има толкова общи неща, че биха могли да се обединят в група, в която всяко следващо мероприятие доразвива предхождещото. И което е особено важно, те така са се вплели в историческата тъкан на последните 80 години, че вече не са операции на една или друга разузнавателна организация.

Те са излезли от контрол, превърнали са се от изфабрикувана тенденция в конкретна реалност и са започнали да се самовъзпроизвеждат и действат като „законен“ компонент на новата история.

Те са повлияли на начина на мислене, на начините за правене на политика, на изграждане на международните отношения, те са нанесли толкова много щети върху развитието на демокрацията и цивилизацията, че са се превърнали в не по-малка заплаха от световния тероризъм. Духът много трудно може да бъде върнат в бутилката и не е ясно кога и на каква цена.

Дано да не е с цената на Трета гореща световна война.

„Лиоте“ има за цел разпада на СССР. След Втората световна война започва „Разцепващ фактор“, която има за цел разпадането на вече появилия се Източен блок. А „Голгота“, ако приемем все пак условно, че е имало такава операция, а не е художествена измислица, има за цел, минавайки през Голготата на социализма и установяване на див капитализъм, да върне в бъдещето отново, примерно след 50 години като при „Лиоте“, „социализмът с човешко лице“, както се изразяваха в перестройката. Но не в контекста на „перестройката“ на Горбачов, а в реалния смисъл на това понятие – като социално управление в държави с развита икономика, където да не е толкова драстична разликата в стандарта на различните социални групи и където доминираща да е средната класа.

Като имаме предвид, че вече минаха 25 години от Голготата, май не остава чак толкова много време.

Съвсем наскоро един от младите американски милиардери, Ник Ханауер в статия отпрати предупреждение към американските си колеги богаташи: „Както я караме, скоро ще дойдат онези с вилите, за да ни изхвърлят на бунището“. Разбира се, той има предвид селскостопанския инструмент за събиране на сеното и на боклука!

Ник Ханауер в Сиатъл

Независимо от това, че „Лиоте“ стартира още през 30-те години на миналия век, когато има СССР, но няма Източен блок и все още не се говори за Студена и психологическа война, и трите операции зад идеологическата фразеология имат силно изразен военен компонент.

Това се отнася не толкова до методите, формите и средствата, които се използват. Те не са откровено военни, а са идеологически и психологически, но мотивите зад тях са с подчертано военен характер.

Къде са фронтовете, къде са фланговете, кои са сферите на влияние, как се разширяват и как могат да бъдат стеснени, как да не се позволи на СССР да се разширява извън тази една шеста от земната шир, в която се е разпрострял, и как като шагренова кожа непрекъснато да се свива и намалява неговата „сфера на влияние“, да се „огражда“?

Дори и днес събитията в Украйна, непрекъснатата тенденция след разпускането на Варшавския пакт НАТО да разширява географските си граници и да стигне директно до новите граници на Русия, поддържат жив вековния руски „страх“ от „обграждане“.

Ако този страх при Йосиф Висарионович, както се твърди, е достигнал до параноични измерения, то днес може да се приеме, че и Владимир Путин вижда основания за същото безпокойство. Не може да се допуска, че Русия ще „прегълтне“ да я третираят като треторазряден фактор, от който нищо не зависи. И Русия, и Путин ще действат оправдано от тяхна гледна точка, за да не го позволят, приемайки геополитическото си влияние днес като унизително.

Докато за началото на операция „Лиоте“, благодарение на руския разузнавач Ваню, има някакви конкретни документи, за другите мероприятия има изобилие от косвени данни и никакви разузнавателни доказателства.

Основателно е да запитаме защо дори документите, за които е изтекла информация и са станали публично достояние, продължават да са с най-висока степен за секретност, сроковете на тези грифове непрекъснато се удължават и нито едно от трите разузнавания – английското, американското и руското, не иска те да видят бял свят?

Духовен баща на „Разцепващ фактор“ е Алън Дълес. Той планира операцията на „обществени начала“, т.е. преди да седне в директорския стол в ЦРУ през януари 1951 г. Воден е основно от органичната си омраза срещу комунизма, а Сталин за него е личен враг, който е провалил идеалната му операция за капитулация на немската армия в Италия и логичното ѝ прехвърляне на Източния фронт.

Към момента, в който Дълес поема официално ръководството на тайните операции на ЦРУ, неговото отроче вече се е разпростряло в Източна Европа и е взело десетки и стотици жертви. В основата на този провокационен проект стоят изострените отношения между генералисимус Сталин и маршал Йосип Броз Тито, които през 1948 г. достигат върха си. Югославия е изхвърлена от Коминформбюро поради нежеланието на друже Тито да подчини суверенитета на Югославия на волята на Вождя и Учителя.

Тогава в главата на Дълес се ражда идеята да използва създалата се ситуация и да я повтори и в другите страни от сферата на съветското влияние. Ненаписаното мото е: „Без социализъм няма социалистически лагер начело със СССР“.

Алън Дълес изхожда от реалното положение в комунистическите партии в Източна Европа. В тях са се очертали няколко крила: комунисти „националисти“ и комунисти „сталинисти“. В тях се проявяват и групи на „интербригадистите“ – участници в испанската война, на „московчаните“ – емигрирали в СССР, на „западняците“ – емигранти в Англия и Западна Европа. Много от тях са набедени, че са „титовисти“ и повечето от попадналите в зъбчатката на съдебната разправа са изправени до стената с такова обвинение. В резултат на действията на Дълес и операция „Разцепващ фактор“ повечето от съдебните процеси в Унгария, Чехословакия, Полша и Източна Германия са и срещу групата на „филдистите“ – комунисти, имали връзка с Ноел Филд по време и веднага след войната.

На този етап от операцията се проявява един исторически парадокс, при който намеренията на Дълес изцяло съвпадат с намеренията на Сталин.

В ръководните кръгове на американската разузнавателна общност се води спор на коя фракция да се помогне и коя да бъде ударена и унищожена. Твърде много са тези, които предлагат да се помогне на „националистите“. Те искат да изграждат социализма по национален модел, без да прилагат стриктно съветския, Сталиновия модел. Разбира се, че това изглежда много по-демократично и приемливо за САЩ и за Запада, и оставя възможности да се влияе с икономически лостове. Нали затова се ражда и планът „Маршал“, но Сталин го блокира за Източна Европа.

Дълес е на обратното мнение. Помагайки на „националистите“ да изграждат социализъм с човешко лице, те го правят много по-привлекателен и приемлив за масите. А крайният му етап – комунизмът, както и да го „въртиш“, си остава враг и гробокопач на капитализма още от теорията на Карл Маркс. Трябва да се ударят „националистите“ и да се помогне на

„сталинистите“, за да докарат национализацията, колективизацията, индустриализацията, ожесточена класова борба, въобще всички „хубости“ на Сталиновия модел, което неминуемо ще засили съпротивителните сили в тези страни и ще роди дисидентски движения, ще засилва вътрешното напрежение, ще подтикне определени социални кръгове към явна съпротива.

Историята, макар в по-дълъг исторически план, показва, че от гледна точка на дълготрайните интереси на САЩ, Дълес е бил прав.

Парадоксът е в това, че абсолютно същите планове има и Сталин. Той не може да допусне каквото и да е „национален път“, защото това би означавало намаляване на съветското влияние върху сателитите. На него му трябва пълно подчинение на волята на Вождя и Учителя и „националистите“ по един или друг начин, под един или друг предлог, просто трябва да бъдат смазани, унищожени, да изчезнат веднъж и завинаги.

Колкото и да е невероятно, Йосиф Висарионович Сталин и Алън Фостър Дълес по отношение на Източна Европа се оказват в един отбор!

Разликата е тази, че Сталин го знае, а Дълес не може дори за миг да допусне, че за пореден път става пионка в ръцете на „мустакатия от Кремъл“!

Още по-голямата разлика е, че Дълес знае само своята игра и мисли, че е гениална, а генералисимусът играе тройна игра.

Грубо казано, той води американеца „за носа“ и го превръща в нищо неподозираща марионетка в играта му със сателитите на Съветския съюз.

В същото време Вождът играе двойната си игра с народно-демократичните си съюзници, като ги кара сляпо да следват линията му за засилващата се класова борба и мъртвата схватка със загниващия капитализъм, и с коварните му разузнавателни служби.

В действителност Йосиф Висарионович играе собствената си игра, чиято цел е пълно подчинение на „съюзниците“ на великия Съветски съюз и безпощадно унищожаване на всякакви кълнове на национално мислене или други форми на дисидентско неподчинение.

Парадоксално също така е, че и в „художествената измислица“ „Голгота“ (Бог знае колко е измислица и колко е реалност) Юрий Владимирович Андропов също „залага“ на „перестройка“, която да доведе дивия капитализъм в СССР. Идеята е руският народ да му усети жилото и да каже като в българската поговорка: „Не ви искам и меда“. И носталгията по миналото да се събуди.

Не е ли наистина странно? Алън Дълес – смъртен враг на комунизма, и Андропов – генерален секретар на КПСС, да мислят по една и съща схема?!

ЦРУ определя целите си срещу най-изявените комунисти „националисти“. В Чехословакия е генералният секретар на комунистическата партия Рудолф Слански, в Унгария – вътрешният министър Ласло Райк, в България – зам.-министър председателят Трайчо Костов, в Полша – генералният секретар на партията Владислав Гомулка.

Възлов изпълнител в операцията е новопридобитият агент на ЦРУ Алис – Йозеф Святло. Любопитното е, че както в „случая Пенковски“ – руски полковник, две десетилетия по-късно, двамата предлагат „услугите“ си на англичаните, но последните решават да ги споделят с американците.

Най-зловещата част на операцията е да се подстави на руснаците като „американски агент“ един човек, който честно е споделял и защитавал през целия си живот леви идеи –

Ноел Филд. И той и съпругата му, и доведената им дъщеря и брат му, да бъдат подложени на бруталните действия на източните специални служби – отвличане, инквизиции, разпити, строг тъмничен затвор без съд и присъда, а и без да знаят нищо един за друг през тези шест страшни години. За да може чрез тях, разчитайки на параноята на Сталин, да „създадат“ мощно обвинително средство срещу комунистите „националисти“ в цяла Източна Европа.

Разузнаването доста често е зловеща професия. В много от случаите действа принципът „Целта оправдава средствата“.

На жестокостта на Дълес към Филд и неговото семейство, хора, с които го свързват и приятелски връзки, още по-жестоко отговаря Йосиф Висарионович.

Сталин още преди началото на операцията „Разцепващ фактор“ знае всичко за плана е и за действащите лица. Той приема „подаръка“ на Дълес, за да изправи до стената всеки, който може да представлява заплаха за неговата роля в Източна Европа.

Резултатите от тази игра на Сталин срещу „предателите“ в страните от Източна Европа, имали нещастieto да познават „супер шпионина“ Ноел Филд, брат му Херман и съпругата му Херта, са десетки смъртни присъди, над 100 присъди дългогодишен тъмничен затвор, над 500 човека, които минават през ужасите на задържане и инквизиции и 12 600 човека, чиито имена попадат в регистрите на престъпниците и народните врагове на службите за Държавна сигурност в страните от Източния блок.

Не можем да виним за всичко това единствено Сталин.

След „началото“ – процесът срещу Ласло Райк в Будапеща, „сталинистите“ в Източна Европа, които са овладели ръководещите позиции и в партиите, и в държавите си, започват „благородно съревнование“. Негласният му девиз очевидно е: „Как може при унгарците да има, а при нас да няма?“. И на дневен ред се появява въпроса: „До кога ли ще ни чакат?“.

И лавината тръгва. Не е необходимо, а и не е здравословно Сталин да ги подсеца. Те прегръщат „самоинициативата“. „Разцепващ фактор“ – операцията стартирала в Унгария, започва да се самовъзпроизвежда!“.

Тук завършва „нон пейпърът“ („не документът“), изготвен от българския експерт по искане на колегите му от Пи Ем Джи – Политико-военната група експерти при Европейската комисия.

БЛАГОДАРНОСТИ

Накрая идва важното място за благодарности на личности и институции, които допринесоха по един или друг начин за написването и появата на тази книга.

Благодарностите ми ще се различават от обичайните, най-малкото по това, че освен на хората, които познавах лично и които помогнаха с информация, споделена при срещите ни, искам да изкажа косвени благодарности и на редица изследователи и журналисти, които не познавам, и с които не съм контактувал, но които са работили по темите, засегнати в моята книга. Техните трудове и публикации ми помогнаха много при изграждането на сюжета.

Няма да благодаря на нито една институция, която пази някъде в архивите си

документите, имащи връзка с темата, по проста причина, че те продължават категорично да отказват достъпа до тях не само на мен, но и на всички изредени по-долу.

Трябва да направя едно изключение. В пресбюрото на Службата за външно разузнаване в Москва, след като вече бях разговарял с армейски генерал Филип Денисович Бобков и за първи път бях чул да се споменава операция „Лиоте“, ми организираха среща с руското семейство нелегали Фьодорови. Показаха ми, само за запознаване, копията от двата основни документа за „Лиоте“, придобити от руския разузнавач Вано. Така че аз съм може би единственият от изследователите по тази тема, който все пак е държал в ръцете си и е чел конкретни документи за една от тези операции. Срещите ми с тези трима руски професионалисти отключиха трайния ми интерес по темата и твърдото ми намерение да „дълбая“ и да търся истината. Още повече че засягаше лично и моето семейство.

Между другото, това е и общото между работилите по тази тема. Разполагали сме с откъслечна информация, никой от нас не е държал истинските документи пред очите си, но по законите на логиката сме успявали да стигнем до еднакви, близки или взаимно опровергаващи се изводи.

Остава надеждата службите най-после да проумеят, че общественият интерес по тази тема ги задължава да вдигнат завесата и да видим истината неподправена. Иначе ще се появят последователи на Джулиан Асанж и Едуард Сноудън, които ще го направят.

Ще започна благодарностите си с дълбоко уважение и симпатии към Човека, когото познавах, „Шпионинът на ХХ век“ Ким Филби. Ким беше този, който през септември 1975 г. пося в съзнанието ми първото зрънце на интерес към събития, които се бяха случили преди четвърт век. Той явно ми подсказа, че има някаква скрита тайна, която трябва да получи своите отговори. Тогава отговорът остана забулен в догадки.

Името на Ноел Филд се появи в полезрението ми в края на 90-те години, когато попаднах за първи път на книгата Operation „Splinter Factor“ на английския разследващ журналист Стюарт Стивън. Огромни благодарности, Стюарт, защото твоята книга за първи път постави на масата пред мен пъзела, почти изцяло сглобен. За съжаление, не успях да се свържа с теб, когато започнах активната работа по книгата си, защото ти си беше отишъл през 2004-а. Мир на праха ти! Все пак, макар и задочно, искам да ти кажа, че моята теза е много, много близка до това, което ти си искал да кажеш през 1974 г. и до опита ти да изчистиш името на един честен идеалист, човек пацифист, с леви идеи, верен до край на убежденията си, без да е бил нечий агент. Ноел Филд, невинна жертва, попаднала между зъбчатките на идеологическото противопоставяне и битката между най-мощните разузнавателни служби, заслужава, макар и много години след кончината му, името му да бъде изчистено!

Следващият, на когото благодарих и лично в началото на 2014 г. при срещата ни в Женева, е големият филмов документалист Вернер Свис Швайцер. Вернер е автор и продуцент на редица документални филми за различни исторически личности. Той е носител на много престижни международни награди, включително и на „Мечка за документалистика“ от Берлинското биенале. Но най-важният за мен е филмът му „Ноел Филд – измисленият шпионин“ (Der Erfundene Spion; Noel Field: The Fictitious spy). А още по-важното е, че е успял да получи копие от записите на разпитите на Филд в Будапеща и с един впечатляващ екип от историци, да ги обработи и да ги издаде в два тома на немски език, макар и в ограничен тираж. Аз съм горд собственик на този рядък документален труд, подарен ми лично от

съставителя.

Имам по-особени благодарности към Флора Люис, автор на книгата „Червената пионка“ (The Red Pawn). Основната теза на американската журналистка е диаметрално противоположна на моята. С книгата си тя утвърждава официалната американска версия (по скоро на ФБР и ЦРУ), че Ноел Филд е агентът на Сталин в Съединените щати. Истината е, че по времето на Маккартизма се отправя подобно обвинение срещу Филд и други негови бивши колеги от Държавния департамент и това е една от причините семейството му да напусне САЩ и никога повече да не се върне там. Така че аз няма как да приема опитите на г-ца Люис да доказва официалната теза на ФБР, но съм благодарен, че е дала едно добро журналистическо описание на противоположните идеи.

Благодарности на моя приятел, големия руски разузнавач и още по-известен писател и сценарист Михаил Петрович Любимов, автор на нашумялата през 1994 г. книга „Операция „Голгота“.

Семейство Любимови ни гостува на 23–24 юни 2014 г. в Граматиково. Дойдоха от Милано и основната причина беше желанието ми да го привлече за съавтор и той да покрие руската част в тези събития.

В резултат на обсъжданията приех съвета му да приложи неговия подход – да опише нещата под формата на мемоарен роман и да оставя историята да се произнесе дали съм бил прав в твърденията си. При такъв подход той ме убеди, че нямам нужда от съавтори. Но тъй като основната идея в книгата била по-заплетена и от шпионски трилъър, то той бил готов да ми стане съавтор за сценарий на игрален филм или телевизионен сериал. Но отпрати „предупреждение“: „Патентовай основната идея, защото лесно биха могли да я заимстват и дори да я откраднат. Не искам и аз да бъда изкушен да реализирам сценария сам. Ха-ха-ха... Гарантирай правата си и дай тогава да го направим заедно...“.

Въпреки всичко обеща да ме свърже със свой колега от разузнаването, който би могъл евентуално да ми помогне да осъществи документален преразказ на идеята си.

Наистина го направи. Отговорът, който получих от неговия колега, който цитирам в книгата, окончателно ме убеди, че подходящата форма на изложение в конкретния момент е именно романизираната.

Издаването на книгата ми се забави с повече от половин година, защото през март 2014 научих на срещата ми с Вернер Швайцер в Женева, че през август трябва да се появи в „Амазон“ нова книга от журналиста Тони Шарп с интригуващото заглавие „Американският агент на Сталин“ и подзаглавие „Ноел Филд, Алън Дълес и показните съдебни процеси в Източна Европа“. При това Вернер, който по молба на този автор вече бе чел ръкописа, ме предупреди, че заглавието е на „Амазон“ и е с чисто търговска цел, за да възбуди интерес, а истинското заглавие на автора е подзаглавието и основната тема са процесите в Източна Европа. При този анонс нямаше как да продължа, преди да видя новата книга. Моят ръкопис отиде във фризера и започнах да чакам. В средата на август книгата на Тони Шарп, топла-топла, бе на бюрото ми. Изгълтах я на един дъх. Монументален труд, продукт на екип от 5–6 топ изследователи. Само бележките под черта са от 321 до 393 страница, библиографията – от 395 до 402 страница, и индексът с имената, появяващи се в книгата – от 403 до 410 страница. Наистина монументален труд, но с две НО ...

Първото е, че отново никой не ги е допуснал до архивите на разузнаванията. Успели са да

„изкопаят“ десетки и стотици документи, но нищо, което с категоричността на разузнавателните доктрини, планове и конкретни разработки да разкрива по безспорен начин истината. Трите големи – руското, английското и американското разузнавания продължават да са в дълг към историята!

Второто и за мен по-важното „НО“ е фактът, че и в този изключителен труд никой не вкарва фактора „Ким Филби“.

Това продължава да бъде само мой патент и оста, около която е построена моята книга. Може би съдбата ме е облагодетелствала с приятелството на този голям Човек, но без отчитане на неговото участие и роля в този процес, нещата остават скрити!

Аз съм убеден, че това, което твърдя, някога ще бъде доказано и от все още скриваните исторически факти.

Премиера на книгата

След премиерата на моята книга, която се състоя на 23 февруари 2015 г. в Централния военен клуб в София и премина при неочаквано голям интерес, само две седмици по-късно, на 10 март, попаднах на още една изключително интересна книга – Killing Hope – U.S. Military and CIA Interventions Since World War II – „Убиване на надеждата – Военните и шпионските интервенции на САЩ след Втората световна война“ от Уилям Блум. Изключително информативно четиво, което покрива всички американски разузнавателни операции по всички точки на земното кълбо след 1945 г., та до новия 21 век. В тази връзка едва ли е изненадващо, че години преди да се появи в книжарниците в Северна Америка книгата е публикувана за първи път през 2003 г. в Англия, след това в Индия, в Южна Африка и в Нова Зеландия.

И в тази книга се появяват няколко страници посветени на „Разцепващ фактор“, но поради завесата от мълчание спусната от трите големи – английско, американско и руско разузнаване и тук нещата се поднасят в изкривена форма и потвърждават мисълта на руския писател, поет и дисидент Е.А.Евтушенко, че „Когато истината се смени с мълчание, мълчанието става лъжа.“

На тези няколко страници се прокарва „тезата“, че плана за операция „Splinter Factor“ се ражда в главата на агент Алис и е идеята, с която иска да „спечели визата“ си за бягство и бъдеще в Англия. Това априорно намалява „отговорността“ на Алън Дъллес и ЦРУ и изцяло пренебрегва отговорността на Йосиф Висарионович Сталин и КГБ. Това не е историята и затова отново ще повторя – **РАЗУЗНАВАНИЯТА СА В ДЪЛГ КЪМ ИСТИНАТА И ИСТОРИЯТА!**

Няма как да не спомена с много любов и топлина своите внуци, които са основният ми стимул да се захващам с такива предизвикателства. Просто си вярвам, че по този начин ще ме помнят по-дълго.

На съпругата си, на дъщеря си и на сина си благодаря, че не бяха много упорити в опитите си да ме убеждават, че е по-добре да си „гледам живота“. Все пак разбраха, че очевидно на този етап „това е животът ми“ и направиха всичко, за да мога да пиша, обграден с топлина и внимание.

Ако книгата ми бе под формата на документално разследване, щях да приложа подробна библиография на всичко, което съм изчел по случая. Това са стотици заглавия на книги, публикации, интернет справки, блогове, вестници и списания, но въпреки това, много по-малко от онова, което е обработил екипът на Тони Шарп. Съветвам тези, които имат сериозен изследователски интерес по темата, да си набавят тази книга и да ползват нейната библиография. Моята книга все пак е роман.

Завършвам с това, което вече казах.

Много от написаното можете да намерите в стотиците публикации по тази тема, но никъде няма да откриете невидимата връзка между Ким Филби–агент Алис–Ноел Филд–Алън Фостър Дълес–Йосиф Висарионович Сталин.

А това е истината за операциите „ЛИОТЕ“ и „РАЗЦЕПВАЩ ФАКТОР“, донякъде и за „ГОЛГОТА“, и отражението на всички тях десетки години по-късно, върху това, което става в момента в Украйна и предстои да се случва в глобализирания свят!

На финала още веднъж изказвам личната си признателност на всички, които водени от стремежа да познаят истината, са извършили благородно дело и са допринесли за изчистване името на хората, понесли жестокостите на съдбата на жертвеника на идеологическото противопоставяне.

Аз вярвам, че историята, истинската, а не писаната от победителите, някой ден, когато тайното стане явно, ще докаже правотата ми.

Затова на първата страница на моята книга сложих вечните истини:

„...няма нищо покрито, което да не се открие, и нищо тайно, което да не се узнае.“

(Евангелие на Матей 10:26)

и присъдата, която важи и за мен самия:

„...за всяка празна дума, която кажат човеците, ще отговарят в деня на съда.“

(Евангелие на Матей 12:36)

Тодор Бояджиев
ТАЙНИТЕ ОПЕРАЦИИ,
КОИТО ПРОМЕНИХА СВЕТА
„ЛИОТЕ“ „РАЗЦЕПВАЩ ФАКТОР“ „ГОЛГОТА“
Българска
Второ издание

Отговорен редактор *Красимир Гетов*

Редактор и коректор *Петър Величков*

Предпечатна подготовка *Петър Дамянов*

Формат 70/100/16 Печатни коли 9,75

Сиела Норма АД

1510 София, бул. Владимир Вазов № 9

тел. 02 903 00 23

www.ciela.bg, e-mail: booksales@ciela.net

Печат: печатна база Сиела

* „Той беше велик човек!“

** В тази база руският разузнавач-нелегал Гордън Лонсдейл – Конон Трофимович Молодой, до ареста си успява да вербова важни източници на информация и оттогава базата е продължавала да бъде между приоритетните цели на руското разузнаване. (б. а.)

*** Договорились (рус.) – Разбрахме се.

**** „Начинаем!“ – „Започваме!“

***** Днес град Славно в Полша.

***** Non-rareg (англ.) – неофициален документ.